

Program sodelovanja

INTERREG V-A Slovenija – Hrvaška

Končna različica, 31. avgust 2015

CCI številka: 2014TC16RFCB029

Odobren 30.9.2015

Številka CCI	2014TC16RFCB029
Naslov	Program sodelovanja INTERREG V-A Slovenija – Hrvaška
Različica	Končna različica, 31. avgust 2015
Prvo leto	2014
Zadnje leto	2020
Upravičen od	01. januar 2014
Upravičen do	31. december 2023
Številka sklepa Komisije	
Datum sklepa Komisije	30.9.2015
Številka sklepa države članice o spremembi	
Datum sklepa države članice o spremembi	
Datum začetka veljavnosti sklepa države članice o spremembi	
Regije na ravni NUTS, ki so zajete v program sodelovanja	Države članice EU Hrvaške NUTS III regije: HR031 Primorsko-goranska županija HR036 Istrska županija HR041 Mesto Zagreb HR042 Zagrebška županija HR043 Krapinsko-zagorska županija HR044 Varaždinska županija HR046 Medžimurska županija HR04D Karlovska županija Slovenske NUTS III regije: SI011 Pomurska regija

	SI012 Podravska regija SI014 Savinjska regija SI015 Zasavska regija SI016 Posavska regija SI017 Regija Jugovzhodna Slovenija SI018 Primorsko-notranjska regija SI021 Osrednjeslovenska regija SI024 Obalno-kraška regija
--	--

KAZALO

ODDELEK 1 STRATEGIJA ZA PRISPEVEK PROGRAMA SODELOVANJA K STRATEGIJI UNIJE ZA PAMETNO, TRAJNOSTNO IN VKLJUČUJOČO RAST TER K URESNIČEVANJU EKONOMSKE, SOCIALNE IN TERITORIALNE KOHEZIJE	10
1.1 Strategija za prispevek programa sodelovanja k strategiji Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast ter k uresničevanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije	10
1.2 Utemeljitev finančne dodelitve	39
ODDELEK 2 PREDNOSTNE OSI	42
2.A. Opis prednostnih osi	42
2.A.1. Prednostna os 1: Celostno obvladovanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih	42
2.A.2. Prednostna os 2: Ohranjanje in trajnostna raba naravnih in kulturnih virov	51
2.A.3. Prednostna os 3: Zdrava, varna in dostopna obmejna območja	66
2.A.4. Prednostna os 4: Tehnična pomoč	74
ODDELEK 3 FINANČNI NAČRT	81
3.1. Odobrena finančna sredstva iz ESRR (v EUR)	81
3.2.A Skupna odobrena finančna sredstva iz ESRR in nacionalno sofinanciranje (v EUR)	82
3.2.B Razčlenitev po prednostnih oseh in tematskih ciljih	84
ODDELEK 4 CELOSTNI PRISTOP K TERITORIALNEMU RAZVOJU	85
4.1 Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (če je ustrezno)	86
4.2 Celostni ukrepu za trajnostni urbani razvoj (če je ustrezno)	86
4.3 Celostne teritorialne naložbe (če je ustrezno)	86
4.4 Prispevek načrtovanih ukrepov k makroregionalnim strategijam in strategijam za morske bazene glede na potrebe programskega območja, kot jih opredelijo zavedne države članice, in ob upoštevanju, kjer je to ustrezno, strateško pomembnih projektov, opredeljenih v teh strategijah (če je ustrezno in kadar države članice in regije sodelujejo v makroregionalnih strategijah in strategijah za morske bazene)	87
ODDELEK 5 IZVEDBENE DOLOČBE ZA PROGRAM SODELOVANJA	90
5.1. Ustrezni organi	90
5.2. Postopek za ustanovitev skupnega sekretariata	91
5.3. Kratek opis ureditve upravljanja in nadzora	92
5.4. Porazdelitev odgovornosti med sodelujoče države članice pri finančnih popravkih, ki jih naloži Organ upravljanja ali Komisija	104
5.5. Raba evra	105
5.6. Vključitev partnerjev	105
ODDELEK 6 USKLAJEVANJE	108
ODDELEK 7 ZMANJŠANJE ADMINISTRATIVNEGA BREMENA ZA UPRAVIČENCE	114

ODDELEK 8 HORIZONTALNA NAČELA	118
8.1 Trajnostni razvoj.....	118
8.2 Enake možnosti moških in žensk ter nediskriminacija	119
8.3 Enakost žensk in moških.....	120
ODDELEK 9 LOČENI ELEMENTI – V OBLIKI PRILOG V TISKANI VERZIJI DOKUMENTA	1
9.1 Veliki projekti, ki se bodo izvajali med programskim obdobjem	1
9.2 Okvir uspešnosti programa sodelovanja	1
9.3 Ustrezni partnerji, vključeni v pripravo programa sodelovanja	1

Seznam preglednic

Tabela 1 Utemeljitev izbire tematskih ciljev in prednostnih naložb	37
Tabela 2: Pregled naložbene strategije programa sodelovanja	40
Tabela 3 Kazalniki rezultatov za posamezni program	44
Tabela 4 Kazalniki učinka za posamezni program	48
Tabela 5 Okvir uspešnosti prednostne osi	48
Tabela 6 Razsežnost 1 Področje intervencije	49
Tabela 7 Razsežnost 2 Oblika financiranja	49
Tabela 8 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja	49
Tabela 9 Razsežnost 4 Teritorialni mehanizmi izvajanja	50
Tabela 10 Kazalniki rezultatov za posamezni program	55
Tabela 11 Kazalniki učinka za posamezni program	61
Tabela 12 Okvir uspešnosti prednostne osi	63
Tabela 13 Razsežnost 1 Področje intervencije	64
Tabela 14 Razsežnost 2 Oblika financiranja	65
Tabela 15 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja	65
Tabela 16 Razsežnost 4 Vrsta ozemlja	65
Tabela 17 Kazalniki rezultatov za posamezni program	68
Tabela 18 Kazalniki učinka za posamezni program	71
Tabela 19 Okvir uspešnosti prednostne osi	71
Tabela 20 Razsežnost 1 Področje intervencije	72
Tabela 21 Razsežnost 2 Oblika financiranja	72
Tabela 22 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja	72
Tabela 23 Razsežnost 4 Vrsta ozemlja	73
Tabela 24 Kazalniki rezultatov za posamezni program	76

Tabela 25 Kazalniki učinka za posamezni program	78
Tabela 26 Okvir uspešnosti prednostne osi	79
Tabela 27 Razsežnost 1 Področje intervencije	79
Tabela 28 Razsežnost 2 Oblika financiranja	79
Tabela 29 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja	80
Tabela 30 Razsežnost 4 Vrsta ozemlja	80
Tabela 31 Letna podpora iz ESRR v EUR.....	81
Tabela 32 Finančni načrt v EUR.....	82
Tabela 33 Struktura finančnega načrta v EUR.....	84
Tabela 34 Okvirni znesek podpore, ki se uporablja za cilje v zvezi s podnebnimi spremembami	84
Tabela 35 Pristojni organi	90
Tabela 36 Organ ali organi, ki izvajajo kontrole in revizijske naloge	91
Tabela 37 Skupni sekretariat in njegove informacijske točke	92
Tabela 38 Nacionalni organi.....	96

Kratice

ARR	Agencija za regionalni razvoj (Hrvaška)
BDP	Bruto domači proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
ČM	Čezmejno
ČS	Čezmejno sodelovanje
DČ	Država članica
EIB	Evropska investicijska banka
EK	Evropska komisija
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
KS	Evropski kohezijski sklad
eMS	Elektronski sistem za spremljanje
ESIS	Evropski strukturni in investicijski skladi
ESPR	Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
ETS	Evropsko teritorialno sodelovanje
EUSAIR	<i>European Union Strategy for the Adriatic and Ionian Region</i> (Jadransko – Jonska strategija)
EUSALP	<i>European Union Strategy for the Alpine Region</i> (Strategija EU za Alpsko regijo)
EUSDR	<i>European Union Strategy for the Danube Region</i> (Strategija EU za Podonavsko regijo)
EZTS	Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje
FK	Finančni kazalnik
HIT	INTERACT Orodje za usklajeno izvajanje programa
HR	Hrvaška
HV	Hrvatske vode
ID	Identifikator
IKT	Informacijsko komunikacijska tehnologija
IPA	Instrument za predpristopno pomoč
KfI	Ključna faza izvajanja

KR	Kazalnik rezultata
KU	Kazalnik učinka
KZU	Kmetijska zemljišča v uporabi
MKSB	Mednarodna komisija za Savski bazen
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije
MRRSEU	Ministrstvo za regionalni razvoj in sklade EU Republike Hrvaške
MSP	Mala in srednje velika podjetja
N/A	Ne nanaša
NC	Nacionalni odbor za koordinacijo hrvaškega sodelovanja v nadnacionalnih in medregionalnih programih kakor tudi v makroregionalnih strategijah EU (Hrvaška)
NO	Nacionalni organ
OzS	Odbor za spremljanje
NP	Narodni park
NUO	Nacionalni usklajevalni odbor (na Hrvaškem)
NUTS	<i>Nomenclature of Territorial Units for Statistics</i> (Statistična teritorialna enota)
NVO	Nevladna organizacija
OP	Operativni program
OVE	Obnovljivi viri energije
OSSB	Okvirni sporazum o Savskem bazenu
OU	Organ upravljanja
OzP	Organ za potrjevanje
OzS	Odbor za spremljanje
POs	Prednostna os
PES	Plačilo za ekosistemske storitve
PK	Prvostopenjska kontrola
PN	Prednostna naložba
PO	Programsko območje
POV	Posebna varstvena območja
PP	Projektni partner
PS	Projektna skupina
PS (SI-HR)	Program sodelovanja Slovenija – Hrvaška
PSPN	Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

PVO	Presoja vplivov na okolje
RO	Revizijski organ
RRA LUR	Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije
R&R	Raziskave in razvoj
RRI	Raziskave, razvoj in inovacije
RS	Republika Slovenija
SA	Situacijska analiza
SC	Specifični cilj
SI	Slovenija
SK	Skupni kazalnik
SO	Stanje ohranjenosti vrst in habitatov
SPVO	Strateška presoja vplivov na okolje
SS	Skupni sekretariat
SSO	Skupni strateški okvir, v skladu z Uredbo (EU) št. 1303/2013
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SVRK	Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
TC	Tematski cilj
TDS	Tehnična delovna skupina (Hrvaška)
TFEU	<i>Treaty on the Functioning of the European Union</i> (Pogodba o delovanju EU)
TP	Tehnična pomoč
UNEP	Program Združenih narodov za okolje
UNWTO	Svetovna turistična organizacija
Uredba ETS	Uredba (EU) št. 1299/2013
VU	Vseživljenjsko učenje
VP	Vodilni partner

POGLAVJE 1

STRATEGIJA ZA PRISPEVEK PROGRAMA SODELOVANJA K STRATEGIJI UNIJE ZA PAMETNO, TRAJNOSTNO IN VKLJUČUJOČO RAST TER K URESNIČEVANJU EKONOMSKE, SOCIALNE IN TERITORIALNE KOHEZIJE

(sklic: člen 27(1) Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta ter točka (a) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013 Evropskega parlamenta in Sveta)

1.1 Strategija za prispevek programa sodelovanja k strategiji Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast ter k uresničevanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije

Namen čezmejnega sodelovanja (ČS) je reševanje skupnih izzivov, ki smo jih skupaj prepoznali v obmejnem območju, obenem pa izkoristiti neizkoriščene potencialne rasti in krepiti proces sodelovanja za splošni skladni razvoj Unije.

Čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško je podprto že od leta 2003 iz več instrumentov EU, začeni s PHARE/ CARDS (2003), s trilateralnim sosedskim programom Slovenija – Madžarska - Hrvaška (2004-2006), in Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA) čezmejnem programom (2007-2013). Upravne in izvedbene ureditve, uvedene v posameznem programskem obdobju, so postopoma izboljšale pogoje sodelovanja, kot so skupni razpisi za zbiranje predlogov, skupni projekti in načelo vodilnega partnerja, prispevale pa so tudi k odpravi nekaterih pomembnih ovir. Z vstopom Hrvaške v EU 1. julija 2013 novo obdobje sodelovanja 2014-2020 odpira nove priložnosti in izzive.

1.1.1 Opis strategije za prispevek programa sodelovanja k izvajanju strategije Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast ter k uresničevanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije

1.1.1.1 Socialno-ekonomski profil programskega območja sodelovanja¹

Programsko območje

♦ 17 NUTS 3 regij

Program sodelovanja Slovenija-Hrvaška (PS) obsega 17 NUTS 3 regij - statistične regije v Sloveniji in županije na Hrvaškem:

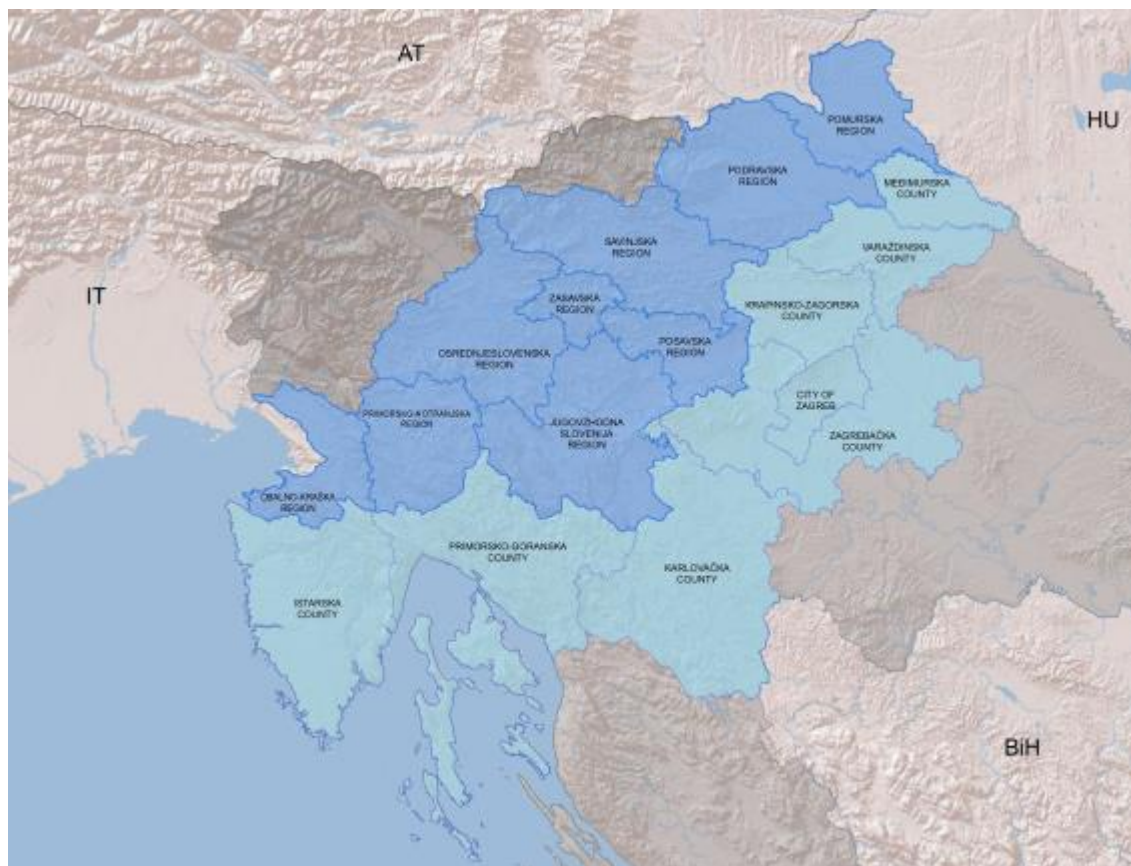
- **Slovenija:** Pomurska regija, Podravska regija, Savinjska regija, Zasavska regija, Posavska regija, regija Jugovzhodna Slovenija, Osrednjeslovenska regija, Primorsko-notranjska regija, Obalno-kraška regija;
- **Hrvaška:** Primorsko-goranska županija, Istarska županija, Mesto Zagreb, Zagrebška županija, Krapinsko-zagorska županija, Varaždinska županija, Međimurska županija in Karlovska županija.

V skladu s 3. členom Uredbe o evropskem teritorialnem sodelovanju o zagotovitvi skladnosti čezmejnih območij, so bili 14 regijam na ravni NUTS III vzdolž slovensko-hrvaške meje, dodani Mesto Zagreb, Osrednjeslovenska regija in Zasavska regija. Osrednjeslovenska regija in Mesto Zagreb sta bili vključeni kot sosednji regiji že v obdobju 2007-2013 zaradi njune neposredne bližine in koncentracije gospodarskih, raziskovalnih, razvojnih in izobraževalnih kapacitet, ki bi lahko pomembno prispevale k razvoju celotnega čezmejnega območja. Zasavska regija v Sloveniji je bila vključena zaradi zagotavljanja ozemeljske povezanosti čezmejnega območja in boljšega izkoriščanja potencialov čezmejnega sodelovanja.

♦ Redko poseljeno območje - 3.285.000 ljudi je leta 2013 živelo na 31.728 km²

Programsko območje (PO) pokriva **31.728 km²**, od tega 46,6% v Sloveniji in 53,4% na Hrvaškem. Območje zajema velik delež slovenskega ozemlja (73%) in 30% ozemlja Hrvaške. Z izjemo Mesta Zagreb in Osrednjeslovenske regije je programsko območje redko poseljeno. Povprečna gostota prebivalstva je 120,7 prebivalcev/km². Najbolj redko naseljena so hribovita in gorata dinarska območja Jugovzhodne Slovenije in Primorsko-Notranjske regije, Karlovske županije in severni deli Primorsko-goranske županije.

¹ Povzetek družbeno-gospodarskega profila programskega območja, vključno z vsemi referenčnimi podatki, se nahaja v ločenem dokumentu, ki predstavlja podrobno Analizo stanja programskega območja Slovenija-Hrvaška

Karta 1 Programsko območje

♦ **2 glavni mesti, 332 občin in 8.457 naselij, 50 % prebivalstva živi v mestnih občinah**

PO sestavlja 332 občin in 8.457 naselij. Obe glavni mesti (Zagreb s 790.017 in Ljubljana z 282.994 prebivalci)², predstavljata njegovi najbolj konkurenčni in rastoči razvojni vozlišči. Kot posledica preteklega skupnega koncepta policentričnega prostorskega načrtovanja je na celotnem območju dobro razvita mreža urbanih središč, ki delujejo kot regionalna ali podregionalna storitvena, zaposlitvena in gospodarska jedra. To so npr. Reka (128.624), Maribor (111.374), Velika Gorica (63.517), Pulj (57.460), Karlovec (55.705), Koper - Capodistria (53.322), Celje (48.7675), Varaždin (46.946), Samobor (37.633), Novo mesto (36.285), Velenje (32.912), Čakovec (27.104), Zaprešić (25.223), Ptuj (23.404), Murska Sobota (19.188) in Sveta Nedelja (18.059) ³.

Čeprav so mesta majhna, predstavljajo pomembno funkcionalno podporo ter storitveno, zaposlitveno in prometno povezavo do okoliških suburbanih območij in podeželskega zaledja. 50 % prebivalstva živi v mestnih občinah - mestnih središčih, ki predstavljajo glavno gonilno silo programskega območja; preostala polovica živi v manjših in srednje velikih mestih ali v razpršenih

² Za Hrvaško, Popis 2011, za Slovenijo SURS 2013 H1

³ Upoštevane mestne občine.

podeželskih naselijh. **Za namen tega PS vsa območja izven mestnih naselij mest/mestnih občin⁴ štejemo kot podeželska in/ali obrobna območja.**

Povezanost

♦ Programsko območje je relativno dobro vključeno v mednarodne prometne poti

Programsko območje leži na stičišču mednarodnih prometnih poti. Preko PO potekajo odseki X. vseevropskega prometnega avtocestnega in železniškega koridorja (Gradec-Maribor-Zagreb, Salzburg-Ljubljana-Zagreb) in V. koridorja (Reka-Zagreb-Budimpešta, Trst/Koper-Ljubljana-Budimpešta). V. koridor je močno obremenjen s tranzitnim prometom, medtem ko se oba koridorja soočata z naraščajočimi prometni tokovi med poletno turistično sezono.

Na programskem območju je 57 mejnih prehodov. Tu se nahaja tudi 6 mednarodnih letališč (Reka, Zagreb, Pulj, Ljubljana, Maribor, Portorož) in 7 mednarodnih mejnih prehodov v pomorskem prometu. Dve pomembni jadranski pristanišči, Reka (HR) in Koper (SI), služita kot vstopni točki v EU, od koder se poleg Slovenije in Hrvaške s surovinami večinoma oskrbujejo tudi nekatere srednjeevropske države. Obseg pretovarjanja v pristaniščih se stalno povečuje.

♦ Notranja dostopnost regij je različna, prometna infrastruktura pa v slabem stanju

Znotraj programskega območja obstajajo velike razlike v dostopnosti. Za večino ozemlja 54.553 km cestnega omrežja predstavlja glavno prometno infrastrukturo. Urbana središča in regije vzdolž X. in V. avtocestnega koridorja so v prometno ugodnejšem položaju kot območja, ki so oddaljena od avtoceste. Obstoječa regionalna **cestna infrastruktura** je zaradi omejenih sredstev za posodobitev in vzdrževanje pogosto v slabem stanju, kar resno ogroža prometno varnost. Lokalne in regionalne **železniške** povezave so slabo razvite. Pomanjkanje povezav s sosednjimi državami, interoperabilnosti in varnosti so skupne pomanjkljivosti. **Pomorski promet** je ključnega pomena za dostop do otokov, med katerimi je le otok Krk z mostom povezan s kopnim. Slabe trajektne povezave med otoki in kopnim, sezonskost prometa in nezadostne zmogljivosti prometne infrastrukture na otokih povzročajo neenakosti v dostopnosti otokov in so eden od vzrokov za izseljevanje prebivalstva.

♦ Nezadostno razvit javni prevoz in omejene čezmejne povezave

Javni prevoz v obmejnih regijah je slabo razvit, neučinkovit, neenakomerno porazdeljen ter skoncentriran predvsem v večjih urbanih središčih ali njihovi bližini. Znotraj mestnega javnega prevoza prevladuje avtobusni prevoz (le Zagreb ima tramvajsko omrežje). Nekatera mesta že uvajajo nove koncepte za spodbujanje uporabe javnega mestnega prometa, kot so e-mobilnost, subvencionirane cene itd. Prometne povezave in dostop do obrobni in/ali turističnih območij in zavarovanih območij so še slabše; nizka pogostost linij in neustrezni vozni redi ne odražajo potreb dnevnih migrantov in obiskovalcev.

⁴ Mestne občine v slovenskem delu programskega območja so: Ljubljana, Maribor, Ptuj, Celje, Novo mesto, Koper, Murska Sobota in Velenje. Mesta v hrvaškem delu programskega območja so: Zagreb, Rijeka, Velika Gorica, Pula/Pola, Karlovac, Sisak, Varaždin, Samobor, Čakovec, Zaprešić in Sveta Nedelja.

Čezmejni javni avtobusni prevoz je prepuščen trgu, zato obratujejo le dobičkonosne poslovne linije, ki povezujejo večja mesta, medtem ko lokalni čezmejni javni promet praktično ne obstaja. Kljub sedmim železniškim čezmejnimi linijam, so dejanske železniške povezave slabe. Nekatere med njimi so bile v preteklosti ukinjene, nadaljnje odpovedi obstoječih lokalnih linij pa predstavljajo stalno grožnjo, saj je število potnikov na njih sorazmerno nizko.

♦ Boljša dostopnost do interneta, vrzeli v kakovosti

Slovenija in Hrvaška sta v zadnjih letih naredili pomemben napredek v širjenju interneta, čeprav obe državi članici še vedno zaostajata za povprečjem Evropske Unije (EU) v deležu širokopasovnega dostopa in ravni uporabe interneta. Osnovne storitve na bakrenem omrežju so dobro razvežane po čezmejnem območju, medtem ko so optična omrežja vzpostavljena le v večjih urbanih območjih. Tako je nastala očitna vrzel v kakovosti dostopa (npr. hitrosti interneta) med urbani in obrobni regijami. Medtem ko ima v Sloveniji širokopasovni dostop že 75 % gospodinjstev, je delež na Hrvaškem 68 %. Nizek dohodek, pomanjkanje računalniških spretnosti ali preprosto odsotnost potrebe, so glavni razlogi, da gospodinjstva niso priključena na internet. Digitalni razkorak se kaže tudi v stopnji uporabe interneta med posamezniki in podjetji.

Okolje

♦ Gozdovi, voda, prsti in zrak so najbolj dragoceni naravni viri programskega območja

Programsko območje z 1.570 milijoni ha gozda, kar predstavlja 49,5% celotne površine, spada med najbolj gozdnata območja v EU. **Gozdovi** so pomemben naravni in gospodarski vir ter zagotavljajo številne ekosistemske storitve. Gozdovi na programskem območju so izpostavljeni različnim tveganjem, kot so neustrezno upravljanje, rastlinojede divjadi, insekti, bolezni gozdnih dreves in naravne nesreče, kot so žled, nevihte in požari, ki povzročajo precejšnjo škodo. Za območje je značilna gosta površinska in podzemna **vodna mreža**. Skupna razpoložljiva količina vode na prebivalca v Sloveniji presega povprečje EU za 4-krat in za 3-krat na Hrvaškem. Še posebej občutljivi na onesnaževanje so kraški vodni sistemi, ki oskrbujejo s svežo vodo večino prebivalstva dinarskih planot. V bolj naseljenih območjih **prst** najbolj ogroža urbanizacija. Skupne emisije CO₂ v obeh državah članicah (DČ) se zmanjšujejo, čeprav so še vedno daleč od zastavljenih ciljev EU. Slaba **kakovost zraka** je izziv za večja mestna središča, medtem ko so sredozemska območja ogrožena zaradi povišane koncentracije ozona v poletnem času. Potrebne so učinkovite rešitve za izboljšanje kakovosti zraka, zlasti v prometnem sektorju. Več pozornosti je potrebno nameniti tudi okoljskemu izobraževanju, informiranju in ozaveščanju ljudi.

♦ Obnovljivi viri energije (OVE)

Proizvodnja energije iz obnovljivih virov je tako na Hrvaškem kot v Sloveniji nad povprečjem EU. Skupni delež OVE v končni porabi energije je leta 2012, v primerjavi s 14,1-odstotnim povprečjem v EU-28, znašal na Hrvaškem 16,8%, v Sloveniji pa 21,5%. Visok odstotek pa je vendarle potrebno pripisati predvsem vodi, medtem ko drugi viri v strukturi OVE zaostajajo za vodilnimi državami EU.

♦ **Raznolika krajina in velika površina zavarovanih območij, nezadostni podatki o obisku**

Območje označujejo trije pokrajinski tipi: Panonska nižina in gričevje na vzhodu, veriga Dinarskega gorovja z značilnimi kraškimi pojavi in Jadranska obala z otoki Severnega Kvarnerja. Obsežna zavarovana območja pokrivajo kar 3.703,5 km² (11,7% čezmejnega ozemlja) in vključujejo 8 regionalnih in krajinskih parkov v Sloveniji in 3 naravne ter 2 narodna parka na Hrvaškem. V vseh je vzpostavljeno upravljanje. Zavarovana območja vključujejo tako okoljske kot tudi kulturne, družbene in človeške vrednote. Zaradi odsotnosti stalnega spremljanja in enotne metodologije za oceno obsega obiska, zavarovana območja ne razpolagajo z zanesljivimi podatki o neregistriranih obiskih. Zaradi tega je sistematično načrtovanje in upravljanje zavarovanih območij oteženo.

♦ **Visok odstotek Nature 2000 (31,1 % območij, pomembnih za Skupnost (OPS) in 22,5% posebnih območij varstva (POV) na ozemlju PO) odraža visoko kakovost okolja**

Območje Natura 2000 pokriva 39,6% programskega območja. Najvišje deleže Natura 2000 imajo Primorsko-goranska županija (96,5%), Obalno-kraška regija (62,1%) in Primorsko-notranjska regija (58,3%). Glavni izziv je izboljšanje ali vsaj vzdrževanje dobrega stanja ohranjenosti habitatov in vrst. Na žalost lokalno prebivalstvo Natura 2000 še vedno dojema kot razvojno oviro in ne kot prednost. Negativen odnos do varovanja je v večini primerov prisoten zato, ker ljudje območij Natura 2000, njihovih omejitev, predpisov, varstvenih režimov in smernic ohranjanja ne poznajo in ne razumejo dovolj.

♦ **Visoka biotska raznovrstnost - številne rastlinske in živalske vrste predstavljajo posebno vrednoto programskega območja, vendar jih ogroža več dejavnikov pritiska**

Na ravni EU imata partnerski državi nadpovprečno stopnjo biotske raznovrstnosti. Od ocenjenih 45.000 - 120.000 rastlinskih in živalskih vrst v Sloveniji, je kar 66 rastlinskih in 800 živalskih vrst endemičnih. Na Hrvaškem je znanih 38.000 vrst, čeprav se ocena giblje od 50.000 do več kot 100.000. Ekosistemi travišč (predvsem ekstenzivnih travnikov), kraških jam in mokrišč Dinarskega gorovja, poplavni gozdovi, nižinski vlažni travniki ter sladkovodni in morski ekosistemi, predstavljajo najpogostejša območja Nature 2000, kjer je prepoznana potreba po izboljšanju stanja in upravljanja.

V Sloveniji je le polovica habitatov Nature 2000 in 60 % vrst doseglo ugodno stanje ohranjenosti. Na Hrvaškem zaradi nedavne razglasitve (september 2013) stanje ohranjenosti habitatov in vrst še ni bilo ocenjeno. Vseeno pa se skoraj 3.000 od ocenjenih vrst nahaja na Rdečem seznamu, od katerih je več kot 45 % taksonov ogroženih.

Številna istovrstna območja Natura 2000 so opredeljena na obeh straneh meje, npr. vzdolž rek, gozdov in kraških območij, več populacijskih vrst (medved, ris, volk, človeška ribica, Natura 2000 vrste rib, Natura 2000 vrste gozdnih ptic) je skupnih, zato migrirajo iz ene strani na drugo. Posamezne vrste so bolj ohranjene na eni strani, kar služi kot »zaloga« za predele z manj ohranjeno populacijo. Zato je skupno spremljanje in upravljanje zelo pomembno in predstavlja priložnost za izboljšanje stanja ohranjenosti Natura 2000 vrst in habitatov na čezmejnem območju.

Nenadzorovani pritiski na zemljišča (t.j. kmetijstvo, infrastruktura, širitev naselij), pretirana uporaba naravnih virov, povečan obisk varovanih območij, podnebne spremembe in vnos ter širjenje invazivnih tujerodnih vrst predstavljajo resno grožnjo za stanje ohranjenosti in aktivnosti habitatov, vrst in ekosistemov. Biotsko raznovrstnost in ohranjanje narave ogrožajo tudi netrajnostno kmetijstvo, turizem, promet, onesnaževanje zraka, infrastruktura (t.j. daljnovodi, vetrne elektrarne). Med ogroženimi rastlinami je največ izumiranja zaznati v Istri, na vzhodu Slovenije, v poplavnem območju reke Mure in v vzhodnem delu porečja reke Save.

♦ **Biotska raznovrstnost in georaznolikost: potencial za trajnostni razvoj turizma**

Poleg bogate biotske raznovrstnosti je na območju zaradi njegovega kraškega značaja mogoče najti številne naravne vrednote, poznane kot georaznolikost površinskega in podzemnega sveta (t.j. geološki, geomorfološki in hidrološki pojavi – nahajališča fosilov in mineralov, jame, soteske, slapovi itd.). Njihova ohranitev je zaradi ranljivega okolja ključnega pomena, medtem ko je georaznolikost teh območij tudi regionalna priložnost za skrbno načrtovan trajnostni razvoj turističnega obiska. Tudi raziskovalna in izobraževalna vloga zavarovanih območij postaja vse pomembnejša.

♦ **Bogata kulturna dediščina - izziv ohranitve in valorizacije**

Materialna in nematerialna kulturna dediščina je dobro zastopana tako v mestih kot tudi na podeželju. Več kot 25.000 registriranih enot kulturne dediščine predstavlja pomemben razvojni potencial. Od teh je 262 enot nacionalnega pomena - 10 v hrvaških županijah in 252 v slovenskih regijah (razhajanja obstajajo zaradi različnih sistemov evidentiranja). Tri območja so pod zaščito UNESCO - Škocjanske jame in dva spomenika svetovne kulturne dediščine (Ljubljansko barje, bazilika v Poreču), medtem ko je nematerialna kulturna dediščina na UNESCO seznam trenutno uvrščena samo na hrvaški strani.

Stavbna dediščina predstavlja poseben izziv, saj je v mnogih delih v slabem stanju zaradi pomanjkanja sredstev za vzdrževanje, zmanjševanja števila prebivalcev, nerešenega lastništva nepremičnin in nizke ravni zavedanja o pomenu vrednosti dediščine. Položaj je še posebej kritičen na podeželju in v manjših zgodovinskih mestih, zlasti tam, kjer stavbe nimajo opredeljenega namena. V Sloveniji so bile v obdobju 2007-2013 izvedene, ter s sredstvi Strukturnih skladov podprte, nekatere naložbe v obnovo starih mestnih jeder, gradov in dediščine podeželja. Kljub temu pa številna kulturna dediščina še čaka na obnovo in revitalizacijo. Mnogi od 374 muzejev in razstavišč na čezmejnem območju se nahajajo v gradovih ali podobnih objektih kulturne dediščine. Pri tem pa se njihovo varstvo pogosto sooča tudi z izzivi, kako ponudbo prilagoditi potrebam sodobnih obiskovalcev.

Čeprav se na PO nahajajo nekatere izmed najbolj naprednih turističnih destinacij (npr. Istra, zdravilišča, glavna mesta, kraške jame), pa priložnosti, ki jih ponujajo dediščina, tradicionalno znanje, naravni parki, krajine podeželskih zaledij in manjša zgodovinska mesta, niso dovolj izkoriščene. Opazno je pomanjkanje povezovanja med muzeji, gradovi, naravnimi znamenitostmi, tradicionalnimi prireditvami itd., v okviru katerih bi lokalno gospodarstvo lahko razvijalo skupne čezmejne produkte

ali destinacije konkurenčne na mednarodnih trgih. Stopnja inovativnosti in vključenosti kulturnih in ustvarjalnih industrij v razvoj turističnih proizvodov, ki temeljijo na kulturni dediščini, ostaja nizka.

♦ Podnebne spremembe in povečana tveganja naravnih in drugih nesreč kličejo k čezmejnemu sodelovanju

Zaradi geografskih značilnosti in topografije je programsko območje zelo ranljivo. Pod vplivom podnebnih sprememb in človekovih dejavnosti se PO sooča z vse pogostejšimi in intenzivnejšimi naravnimi nesrečami, med katerimi so najpogostejše poplave, gozdni požari, potresi, močne padavine, nevihte in suše. Podnebne spremembe ne vplivajo le na naselja, temveč tudi na podjetništvo, turizem, dediščino, kmetijstvo in gozdarstvo. Obe državi sta se doslej večinoma ukvarjali z blaženjem podnebnih sprememb in veliko manj s prilagajanjem podnebnim spremembam.

V zadnjih treh letih se je PO soočilo s hudimi poplavami na reki Dravi (2012) in na južnih slovenskih porečjih (2014), ocenjena škoda pa je presegla 700 milijonov €. Februarja 2014 je žled povzročil hudo uničenje javne infrastrukture in poškodoval približno 6 milijonov m³ lesa na obmejnem območju Dinarskega gorovja. Obe državi sta zabeležili tudi nekaj večjih požarov in suš v letih 2012 in 2013.

Nevarnost poplav in gozdnih požarov predstavljata največji tveganji z najvišjim čezmejnim učinkom in zahtevata skupno preprečevanje in upravljanje s tveganji. Slovenija in Hrvaška sta pripravili Načrta upravljanja voda za Donavsko in Jadransko vodno območje, ki sledita Vodni direktivi EU. V skladu s Poplavno direktivo EU sta državi pripravili tudi karte poplavne ogroženosti in poplavne nevarnosti, do konca leta 2015 pa bodo organi upravljanja z vodami pripravili nacionalne načrte za obvladovanje poplavne ogroženosti. Medtem ko so strategije in načrti upravljanja pripravljeni na makro ravni, je opazno pomanjkanje poplavnih kart, strateškega načrtovanja in usklajevanja izvedbenih ukrepov na nižji ravni.

Stalna slovensko-hrvaška komisija za uvodno gospodarstvo nima dovolj finančnih sredstev, ad hoc rešitve in pomanjkanje sodelovanja na lokalni ravni pa še dodatno omejujejo njena prizadevanja. Medtem, ko je poplavna ogroženost na reki Savi⁵ delno že obravnavana v okviru Mednarodne komisije za Savski bazen (MKSB), je na drugih čezmejnih porečjih potrebno izboljšati ČS za preprečevanje poplavne ogroženosti. Občine pogosto ugotavljajo, da pomanjkanje podrobnih kart poplavne ogroženosti, usklajenih načrtov in konkretnih ukrepov za ublažitev ovira gospodarski razvoj na teh območjih. Nedavni ekstremni vremenski dogodki so pri lokalnem prebivalstvu vzbudili večje zanimanje za preprečevanje poplavne ogroženosti in podnebnih sprememb na splošno. Vendar pa je zavedanje in znanje o pravilnem prostorskem načrtovanju, gradbenih tehnologijah in aktivnostih, ki jih morajo sprejeti posamezniki, da bi se izognili poplavam ali zmanjšati škodo zaradi poplav, precej nizko. Bistveno je izkoristiti trenutno povečano motivacijo javnosti in usmeriti usposabljanje in ukrepe za ozaveščanje na ključne deležnike (npr. urbaniste, okoljske nevladne organizacije (NVO), kmetijske in gozdarske organe ...) in prebivalstvo, ki živi in dela na mejnih poplavnih območjih.

⁵ Slovenija in Hrvaška sta podpisnici Okvirnega sporazuma o Savskem bazenu (OSSB), ki opredeljuje usklajevanje načrtov upravljanja za porečje Save.

Ljudje in javne storitve

♦ Neugodna demografska gibanja na hrvaški strani

Upad števila prebivalcev na programskem območju je zaskrbljujoč kazalnik. V obdobju 2009-2013, ki ga je zaznamovala gospodarska kriza, se je skupno število prebivalcev na celotnem programskem območju znižalo za 19.000, in sicer s povečanjem na slovenski strani (24.166) ter padcem na hrvaški strani (43.154). Razen v Pomurski in Zasavski statistični regiji, se je prebivalstvo v vseh regijah na slovenski strani povečalo, na hrvaški strani pa je število prebivalcev raslo le v Mestu Zagreb. Upad prebivalstva je najbolj prizadel Primorsko-goransko, Zagrebško in Istrsko županijo. Pomanjkanje delovnih mest, vse večja brezposelnost in splošno poslabšanje gospodarskih razmer so okrepili migracijske tokove iz podeželskih v urbana območja in tudi v druge države. Ustvarjanje delovnih mest in boj proti revščini predstavljajo glavne izzive za zaustavitev izseljevanja.

♦ Raznolikost nacionalnih in etničnih manjšin

Italijanska in madžarska narodna skupnost sta na PO tradicionalno zastopani. Prisotna je tudi romska etnična skupnost, katere dejanski obseg po ocenah presega javne podatke. Hrvaška ustava dodatno varuje 22 etničnih manjšin. Močna slovenska skupnost živi na hrvaškem delu programskega območja, hrvaški državljani pa živijo v Sloveniji. Program čezmejnega sodelovanja (PS) predstavlja pomembno priložnost za čezmejno sodelovanje predstavnikov manjšin/avtohtonih skupnosti v sosednjih državah.

♦ Staranje prebivalstva

Staranje prebivalstva je značilno za celotno PO. Število prebivalcev, starih 15 let ali manj, je presegalo število tistih, starih 65 let in več, le v Zagrebški in Medžimurski županiji. Najnižja povprečna starost prebivalstva je bila v Medžimurski županiji (40), medtem ko imata Karlovška županija in Pomurska regija najstarejšo populacijo s povprečno starostjo 44 let in z najvišjim indeksom staranja 157, oziroma 142. Staranje prebivalstva povečuje potrebo po storitvah socialnega varstva.

♦ Izobraževalna mreža je dobro razvita v glavnih urbanih središčih

Zagreb, Ljubljana, Koper, Maribor in Reka so glavna izobraževalna središča PO. 147.000 študentov in 33.500 diplomantov predstavlja pomemben človeški kapital. Ena od glavnih skrbi je, da se izobraževalni sistemi ne prilagajajo dovolj zahtevam na trgu dela. Izzivi v terciarnem izobraževanju se nanašajo tudi na učinkovitost študija in kakovost izobraževanja, ki se odraža v slabšem zadovoljstvu tako študentov kot delodajalcev.

Učni centri vseživljenjskega učenja so na območju relativno dobro razširjeni, čeprav je delež prebivalstva v starosti 25-64 let, ki so bili vključeni v izobraževanje in usposabljanje v letu 2013, znašal okoli 3% na hrvaški strani in med 11% ter 14% na slovenski strani. Socialno izključeni so bili v dejavnostih vseživljenjskega učenja premalo zastopani. Omejena vključenost odraslih v izobraževanje in usposabljanje na Hrvaškem, kot tudi nezadovoljiva raven kakovosti in ustreznosti programov, predstavljajo oviro za izboljšanje zaposljivosti in kvalifikacijske ravni delovne sile. Ključni problem je

pomanjkanje motivacije, ki je posledica omejene ponudbe ukrepov vseživljenjskega učenja (VŽU), prilagodljivosti in pomanjkanja pozitivne izkušnje uspešnega učenja.

♦ Razlike v dostopu do zdravstvenih storitev in neenakosti na področju zdravja

Storitve primarnega zdravstvenega varstva in splošne bolnišnice so po območju relativno dobro razporejene. Največje razlike so v dostopnosti zdravnikov. Z izjemo Mesta Zagreb, Primorsko-goranske županije, Obalno-kraške in Osrednjeslovenske regije so vse druge županije/regije pod nacionalnima povprečjema; najslabša razpoložljivost zdravnikov je v Zagrebški županiji in Primorsko-notranjski, Zasavski in Spodnjeposavski regiji. Primernost lokalne zdravstvene infrastrukture in obseg storitev se razlikujeta.

Pomanjkanje zdravstvenih delavcev je strukturni problem, ki omejuje dostopnost zdravstvene oskrbe zlasti na podeželskih območjih in na otokih, pa tudi v manjših mestih. Zaradi ekonomskih razlogov bi se lahko obseg zdravstvenih storitev na teh območjih še dodatno zmanjšal. Na PO obstaja potreba po večji učinkovitosti in uspešnosti sistemov zdravstvene mreže, pri čemer bi morali razviti skupne pristope za boljše upravljanje (npr. skupna uporaba infrastrukture in opreme, uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) rešitev, mobilne storitve in drugo).

Na PO so neenakosti na področju zdravja posledica socialno-ekonomskih razlik, ki vplivajo na način življenja prebivalcev. Kljub napredku je neenakost na področju zdravja še vedno prisotna, in se celo povečuje, še zlasti v zvezi z razlikami v zdravstvenem stanju med regijami in skupinami prebivalstva. Na obeh straneh so zaskrbljujoči dejavniki tveganja za zdravje prebivalstva, kot so slabe prehranjevalne navade, telesna nedejavnost, kajenje, zloraba alkohola in drog. Drugi skupni izzivi so tudi staranje prebivalstva, zdravstveno varstvo za starejše kot tudi ohranjanje zdravja delovne sile. Sodelovanje med zdravstvenimi institucijami čez mejo je še vedno nizko, čeprav je bilo v preteklosti podprtih nekaj čezmejnih projektov.

♦ Socialne storitve za starejše in izključene skupine predstavljajo izziv čezmejnega območja

30% prebivalstva na Hrvaškem in 20% v Sloveniji je bilo v letu 2013 ogroženega zaradi revščine ali socialne izključenosti, medtem ko je bilo povprečje EU-28 24,5%. V stiski so različne ciljne skupine: starostniki, dolgotrajno brezposelni, mladi brezposelni, invalidi, družine z nizkimi dohodki, enostarševske družine in drugi. Na splošno kakovost, obseg in razpoložljivost socialnih storitev za uporabnike, ki sta jih revščina in socialna izključenost najbolj prizadeli, niso dobro prilagojene raznolikim potrebam, različnim profilom uporabnikov in spreminjajočim se razmeram, kot so staranje prebivalstva in povečano število uporabnikov. Obstaja velika potreba po razvoju integrativnih socialno aktivacijskih programov, ki bodo povečali vključenost in opolnomočenje ciljnih skupin, ogroženih zaradi revščine ali socialne izključenosti, vključno s tveganjem za izgubo zdravja in zaposlitve.

Na PO deluje na različnih področjih (šport, kultura, sociala, humanitarna in druga dejavnost) približno 46.000 organizacij, ki zagotavljajo pomemben potencial za ustvarjanje skupnostnih partnerstev z javno sfero pri razvoju novih modelov upravljanja in spodbujanju družbenih inovacij. Trenutno potencial socialno varstvenih institucij za čezmejno sodelovanje ni izkoriščen.

♦ Čezmejni sistem za reševanje katastrof zahteva posodobitev

Porast tveganja naravnih in drugih (antropogenih) nesreč, obsežna varovana območja narave, redka poseljenost v odročnih obmejnih območjih in povečani turistični tokovi povečujejo pomen čezmejnega sodelovanja pri preprečevanju, zagotavljanju pripravljenosti in odzivu na izredne dogodke.

V Sloveniji je v sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami vključenih 60.000 operativnih reševalcev, od katerih je 45.000 prostovoljcev (gasilci, ki jim sledijo člani gorske in jamarske reševalne službe, potapljači, člani Rdečega križa, vodniki reševalnih psov, skavti, itd.), 2.800 poklicnih gasilcev in reševalcev nujne medicinske pomoči in 12.000 članov civilne zaščite. V okviru sistema za spremljanje, obveščanje in opozarjanje imajo osrednjo vlogo regijski centri za obveščanje, od katerih jih je 10 v čezmejnem območju. Na Hrvaškem nacionalne intervencijske enote civilne zaščite na območju programa vključujejo 791 poklicnih članov v 4 regijskih službah. Od 61.421 operativnih gasilcev je 56.415 prostovoljnih članov občinskih gasilskih društev, 1.621 prostovoljcev v industrijskih gasilskih enotah, 2.371 je profesionalcev v javnih gasilskih enotah, 236 profesionalcev v prostovoljskih gasilskih enotah in 778 poklicnih industrijskih gasilcih. Na PO deluje 1.956 gasilskih društev s 44.013 prostovoljnimi gasilci.

Slovenija in Hrvaška sta na področju civilne zaščite vzpostavili dobrosodelovanje, osnovano na dvostranskem sporazumu o sodelovanju ter varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami iz leta 1999, ki ga upravljata nacionalni upravi civilne zaščite in se izvaja tudi preko stalne dvostranske komisije za odpravo posledic naravnih nesreč. Nove tehnologije, zamenjava generacij, s podnebnimi spremembami povezano pojavljanje ekstremnih dogodkov in institucionalne ureditve zahtevajo izboljšave in posodobitve. Boljše čezmejno upravljanje naravnih nesreč je ogroženo zaradi številnih ovir, ki so bile ugotovljene na terenu: potreba po izboljšanju koordinacije in čezmejne komunikacije, standardizacija in posodobitev tehnične opreme, dostop do podrobnih GIS kart PO, seznanitev z reševalnimi načrti sosednje države, izboljšanje usposobljenosti lokalnega prebivalstva za samopomoč v izrednih razmerah, skupna usposabljanja in vaje čezmejnih reševalnih služb, itd.

Sodelovanje med reševalnimi službami je že sedaj na visoki ravni, ima pa potencial, da bi ga nadgradili, še zlasti na področju krepitve zmogljivosti prostovoljnih reševalnih služb in njihove boljše funkcionalne integracije s strokovnimi službami.

♦ Javne komunalne storitve s pozitivnim učinkom na okolje

Oskrba z vodo, čiščenje odpadnih voda kot tudi ravnanje z odpadki so v pristojnosti občin. V Sloveniji je bil na tem področju nedavno dosežen pomemben napredek s pomočjo znatnih naložb iz strukturnih skladov. Podoben naložbeni cikel se je začel tudi na Hrvaškem.

83-84%⁶ prebivalstva v Sloveniji ima dostop do javnih sistemov za oskrbo z vodo, medtem ko je povprečje na Hrvaškem 80-82%, z nižjimi deleži v podeželskih območjih. Javni vodovodni sistem v obeh državah se še vedno sooča z izredno visokimi izgubami (okoli 45%).

Leta 2013 je bilo v Sloveniji na kanalizacijski sistem priključenih približno 50% gospodinjstev, 78% vseh odpadnih voda je bilo očiščenih (v letu 2012 pa le 57,7 %). Več kot 95% delež je bil dosežen v okoljsko najbolj občutljivih in gosto poseljenih območjih (Obalno-kraška in Osrednjeslovenska regija), najnižji (61%) pa v Zasavski regiji. Vendar pa Slovenija še vedno ni dosegla ciljev, določenih z Operativnim programom odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode za ciljno leto 2015 za aglomeracije do 2.000 PE in do leta 2017 za manjše aglomeracije. Na Hrvaškem je na kanalizacijsko omrežje priključenega 43,65% prebivalstva, medtem ko je le 27% prebivalstva zajetega v storitev čiščenja odpadnih voda.

Obe državi sta priča negativnemu trendu nastajanja odpadkov, vendar pa na programskem območju obstajajo precejšnje razlike. Stopnja recikliranja narašča, odlaganje trdnih odpadkov pa se zmanjšuje. Okoli 83% komunalnih odpadkov na Hrvaškem se še vedno odloži na odlagališčih, v Sloveniji 34% (leta 2013), medtem ko povprečje v EU znaša okoli 40%.

Gospodarstvo

♦ **Neskladja v regionalnem bruto domačem proizvodu (BDP) in bruto dodani vrednosti (BDV); Osrednjeslovenska regija in Mesto Zagreb sta ustvarila približno polovico BDP in BDV programskega območja**

V letih 2012/2011 je BDP v programskem območju znašal približno 57,3 mrd €, BDV pa je znašal 49,25 mrd €. Skoraj 50% je bilo ustvarjenih v dveh najbolj dinamičnih regijah: Osrednjeslovenska regija in Mesto Zagreb. BDP/prebivalca je najvišji v Osrednjeslovenski regiji s 24.170 € (2012) in je štirikrat višji od najnižjega v Krapinsko-zagorski županiji (6.300 €). Poleg Osrednjeslovenske regije in Mesta Zagreb imajo BDP nad nacionalnim povprečjem le še Obalno-kraška regija ter Primorsko-goranska in Istrska županija, ki so vse tradicionalno turistične regije. Posledično so neskladja prisotna tudi pri povprečni plači, ki je na Hrvaškem za 26% nižja kot v Sloveniji. Povprečna neto plača na Hrvaškem je v letu 2013 znašala 733 €, v Sloveniji pa 992 €.

♦ **Storitve/ turizem prevladujejo v mestih in obalnih predelih, industrija/ proizvodnja v celinskih regijah**

Struktura regionalne BDV gospodarskih dejavnosti kaže, da so trgovina, nastanitvene in prevozne storitve najbolj razvite v Obalno-kraški regiji (36%), Zagrebški županiji (27%), Istrski županiji (26%), Primorsko-goranski županiji (23%), Osrednjeslovenski regiji (22%) in Mestu Zagreb (22%). Nekatere izmed najmočnejših družb na področju turizma, trgovine, prometa in komunikacijskih storitev imajo sedež v programskem območju.

⁶ Lastni izračuni (število povezav/ število gospodinjstev); 455,563 povezav v 2013.

Turizem je z 9 milijoni ustvarjenih prihodov turistov in 41 milijoni nočitev v letu 2013, pomembna gospodarska dejavnost programskega območja. 80 % vseh nastanitvenih kapacitet je na hrvaški strani, kjer je bilo ustvarjenih 73 % vseh prihodov turistov in 82 % vseh nočitev.

"Morje in sonce" je prevladujoči turistični proizvod z visoko koncentracijo prihodov turistov v obalne predele v primerjavi z neobalnimi regijami in zaledjem obalnih območij. Drugi pomembni proizvodi so wellness in zdravje, hrana in vino, kraške jame, mestni turizem, kulturni turizem, poslovni turizem, zimski turizem, jadrnanje in križarjenje. Pred kratkim so se skupaj s spremljajočo infrastrukturo za obiskovalce razvile različne oblike turizma na prostem, kot so pohodništvo, kolesarjenje in vodne aktivnosti. Visoka sezonska pogojenost in skrajševanje dolžine bivanja sta značilni za večino turističnih proizvodov. Potenciali za razvoj trajnostnega turizma, ki bi aktivirali naravno in kulturno dediščino obmejnega območja, še niso dovolj izkoriščeni. Zeleni turizem je prednostna naloga, opredeljena v obeh nacionalnih razvojnih strategijah turizma.

V tem sektorju je dejavnih veliko malih in srednje velikih podjetij (MSP) ter drugih majhnih turističnih ponudnikov. Da bi povečali učinek na lokalno gospodarstvo, je potrebno teritorialno in produktno povezovanje majhne in razdrobljene turistične ponudbe ter lokalnih blagovnih znamk, ki na trgu še niso dovolj vidne. Eden od izzivov je usmerjanje turistov iz najbolj obiskanih znamenitosti in turističnih središč v ogleda vredno zaledje ali okoliška območja. Sistemi za e-oglaševanje so postali nuja, čeprav so še vedno premalo razviti in uporabljeni.

Delež **industrije** v strukturi regionalne BDV je prevladujoč v Jugovzhodni Sloveniji (42%), Posavski (41%) in Zasavski regiji (40%), Medžimurski županiji (40%), Krapinski (36%) in Varaždinski županiji (35%). V avtomobilski industriji, farmaciji, proizvodnji električnih in podobnih aparatov, predelavi hrane, kot tudi v industriji obdelave kovin in v predelovalni industriji je nekaj velikih podjetij, ki delujejo globalno. Nekatere tradicionalne panoge, kot je tekstilna, so še vedno prisotne v Varaždinski županiji, Medžimurski županiji in Pomurski regiji, medtem ko univerzitetna urbana območja ustvarjajo večje število start-up-ov in rastočih MSP na področju IKT, multimedije in kreativne industrije. Posamezni sektorji so organizirani v grozde, podpirajo pa jih tehnološki parki (npr. Ljubljana, Varaždin) ali tehnološko-inovacijski centri (npr. Celje, Čakovec, Reka). Čeprav ima predelava lesa dolgo tradicijo, je zanjo značilna nizka produktivnost, nizka dobičkonosnost ter nizka raven finalizacije proizvodov in zaostanek v tehnološkem razvoju.

Kljub navedenim dejstvom in okrepanju gospodarstva EU uspešnost gospodarskih sektorjev v Sloveniji in na Hrvaškem še vedno zaostaja.

♦ **Nadpovprečni deleži kmetijstva in gozdarstva v večini predelov programskega območja**

Razen v Osrednjeslovenski, Obalno-kraški in Zasavski regiji, Mestu Zagreb, Primorsko-goranski in Istrski županiji je delež kmetijstva in gozdarstva v vseh drugih regijah in županijah nad nacionalnim povprečjem. Največji delež BDV v tem sektorju je bil ustvarjen v Medžimurski županiji (9%). Majhna velikost kmetijskih gospodarstev se odraža v nizki produktivnosti in oslabljeni ekonomski zmogljivosti. Veliko kmetijskih gospodarstev združuje dohodek z zaposlitvijo v drugih sektorjih ali z opravljanjem

dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Ekološka pridelava se je povečala. Poleg tega so na pomenu pridobili živilski proizvodi z geografskim poreklom in vzreja avtohtonih pasem živali.

74% gozdov v Sloveniji je v zasebni lasti in so zato zelo razdrobljeni. Nasprotno pa je 80% gozdov Hrvaške v državni lasti, pri čemer je zaradi razdrobljenosti in nadaljevanja zmanjševanja velikosti posesti povprečna velikost zasebne gozdne posesti le 0,43 ha. Povečanje produktivnosti v gozdarstvu in povečanje dodane vrednosti v predelavi sta izziva za obe državi.

♦ **77.635 MSP-jev (2013) predstavlja največji delež poslovnih subjektov v programskem območju, potencial za razvoj podjetništva ni izkoriščen**

MSP-ji predstavljajo pomemben gospodarski temelj in zaposlitveni potencial območja, predvsem izven največjih zaposlitvenih centrov. Internacionalizacija majhnih podjetij je še vedno šibka. Podporne organizacije za razvoj gospodarstva so v programskem območju dobro porazdeljene, večja ponudba storitev je na voljo v glavnih gospodarskih središčih in čeprav izboljšana, pretežno zagotavlja le podporne storitve in podjetniško svetovanje z nizko dodano vrednostjo. Razviti in ponuditi je potrebno storitve oz. proizvode, ki bodo podjetnikom zagotavljali podporo skozi celoten cikel rasti in specializirano po sektorjih.

Podjetniška kultura, merjena v številu podjetij/1000 prebivalcev za leto 2013 kaže večjo dinamiko podjetij v najbolj razvitih regijah, kot so Osrednjeslovenska in Obalno-kraška, Istrska županija in Mesto Zagreb, z indeksom okrog ali nad 80, medtem ko je bilo povprečje PO 61. V manj razvitih regijah (npr. Zasavska in Pomurska, Varaždinska, Međimurska in Karlovska) je bil ta indeks pod 44. Potencial za razvoj podjetništva pri mladih ni dovolj izkoriščen.

♦ **1.462 milijonov zaposlenih v letu 2013, mesto Zagreb in Osrednjeslovenska regija zagotavljata 43 odstotkov delovnih mest v programskem območju**

Ob Osrednjeslovenski regiji in Mestu Zagreb sta Podravska regija (8%) in Primorsko-goranska županija (7%) prispevali drugi največji delež delovnih mest v PO. Večina ljudi je zaposlenih pri pravnih osebah (1,229 milijona), 197.378 oseb je zaposlenih v trgovini, obrti in kot samostojni podjetniki. Na območju je 35.000 zaposlenih kmetov, od tega 79% na slovenski strani. Ohranjanje delovnih mest in izboljšanje znanj in spretnosti zaposlenih, da bi se lažje spopadali s hitro se spreminjajočim tehnološkim in tržnim razvojem, vključno s prilagoditvijo delovnega okolja staranju delovne sile, so izzivi območja.

♦ **Več kot 215.000 brezposelnih v letu 2014 - 92.500 izgubljenih delovnih mest od leta 2007**

V primerjavi z letom 2007 sta gospodarska in finančna kriza prispevali k izgubi 92.500 delovnih mest in povečanju števila brezposelnih za 150%. Od leta 2007 do leta 2013 se je število brezposelnih v nekaterih regijah več kot podvojilo. Najvišje stopnje brezposelnosti so bile zabeležene v Karloški županiji (24,5%) na hrvaški in v Pomurski regiji (18,9 %) na slovenski strani. Strukturna in dolgotrajna brezposelnost sta glavna izziva, tveganje zanju pa je visoko med brezposelnimi s poklicno izobrazbo, starejšimi brezposelnimi in brezposelnimi brez predhodnih delovnih izkušenj.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih (10/2014 za SI in 11/2014 HR) je brezposelnost mladih zaskrbljujoča. Brezposelni v starosti 15-29 let so predstavljali približno 25% vseh brezposelnih na

slovenski in v glavnem presegli 30% na hrvaški strani. Brezposelnost mladih je najbolj problematična v Medžimurski (35%), Zagrebški (33,8%) in Krapinsko-zagorski županiji (33,5%). Problematično je tako splošno pomanjkanje delovnih mest kot tudi težak prehod iz izobraževanja v zaposlitev.

Obe državi se soočata z nadpovprečnim deležem sive ekonomije, ki je bila za ocenjena na 23,1% za Slovenijo in 28,4% za Hrvaško, povprečje EU pa je bilo 18,4% BDP (Eurostat 2013).

♦ Razdrobljena infrastruktura za raziskave in razvoj (R&R)

Znanstvena in raziskovalna mreža v programskem območju je dokaj močna, njeno jedro v javni sferi predstavlja 86 univerzitetnih organizacij in 39 javnih (raziskovalnih) institucij, ki so pretežno locirane v Zagrebu, Ljubljani in Mariboru. Obstoječi raziskovalni in inovacijski potencial med državama se razlikuje. Na Hrvaškem je večina R&R opreme in infrastrukture (vključno z e-infrastrukture) zastarele in razdrobljene, naložb v podjetja in R&R pa je malo. Prednosti Slovenije so predvsem v razmeroma dobri kakovosti raziskovalnih zmogljivosti in infrastrukture, mednarodni vpetosti, odmevnosti raziskovalnega sistema, kakor tudi visokem deležu vlaganj podjetij v raziskave. Razdrobljenost in nezadostno sodelovanje med vsemi akterji raziskovanja in inoviranja ter pomanjkanje osredotočenosti raziskovalnih aktivnosti na področja primerjalnih prednosti so, poleg učinkovitosti in uspešnosti raziskav in razvoja (R&R), glavne slabosti.

SWOT analiza

Na podlagi analize stanja na programskem območju so bile opredeljene prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti in razporejene glede na cilje Strategije Evropa 2020:

Pametna rast

Prednosti

- Tradicija, znanje in veščine v predelovalnih dejavnostih (strojništvo in procesni inženiring, obdelava lesa, avtomobilska industrija, farmacija, živilsko-predelovalna industrija) z organiziranimi grozdi
- Območja rasti: Ljubljana, Zagreb, obalna območja
- Dinamičen in močan storitveni sektor (trgovina, turizem, logistika in transport, itd.)
- Raznolikost turističnih proizvodov in veliko število posameznih turističnih ponudnikov
- Nekaj uveljavljenih turističnih območij in relativno močni turistični tokovi čez programsko območje
- Naraščajoče start-up pobude v urbanih središčih
- Kakovostna kmetijska zemljišča in ugodni pogoji za kmetijstvo na vzhodu PO
- Vzpostavljene mreže podpornih institucij za podjetništvo
- Izobraževalni, znanstveni in raziskovalni centri v glavnih mestih in regijskih središčih
- Relativno dobro dostopno območje (glavni koridorji EU, pristanišča)
- Policentrična mreža regionalnih urbanih središč

Slabosti

- Razlike znotraj regij in med regijami z ranljivimi podeželskimi in oddaljenimi skupnostmi
- Izguba delovnih mest
- Razdrobljenost in sezonskost turistične ponudbe
- Šibko povezovanje večjih turističnih središč in zaledja
- Nedokončana turistična infrastruktura
- Neizpolnjenost valorizacija in prepoznavnost kulturne in naravne dediščine
- Raziskovanje, razvoj in inovacije v podjetništvu niso dovolj prisotni
- Majhna povprečna velikost kmetijskih gospodarstev ovira produktivnost in ekonomsko rentabilnost
- Nizka stopnja podjetniške aktivnosti in neizkoriščen potencial rasti (npr. vključevanje dediščine)
- Šibke zmogljivosti poslovnih storitev za podporo inovacijam in rasti
- Podpovprečna udeležba odraslih v vseživljenjskem učenju v primerjavi z EU, še posebej na hrvaški strani

Priložnosti

- Prenos znanja za inovativno rast znotraj čezmejnega območja
- Globalni trendi v zelenih in kreativnih industrijah
- Rast prihoda tujih turistov
- Izkoriščanje tržnega potenciala glavnih turističnih središč za razvoj turizma na podeželju
- Uporaba sodobnih tehnologij in inovacij
- Povečanje sodelovanja med javnim in zasebnim sektorjem
- Sinergije v skupni promociji na tretjih trgih
- Varovana območja narave in kulturna dediščina kot vir za trajnostni razvoj
- Širitev vseživljenjskega učenja

Nevarnosti

- Napredovanje razlik med najbolj in najmanj razvitimi regijami
- Rastoča konkurenčnost turističnih trgov na globalni in regionalni ravni
- Nadaljnja izguba delovnih mest v industriji in kmetijstvu
- Nezmožnost malih podjetij konkurirati na mednarodnih trgih
- Pomanjkanje zaupanja med različnimi interesnimi skupinami (npr. okoljevarstveniki - podjetja)

Trajnostna rast

Prednosti

- Raznolikost pokrajine in geografskih značilnosti
- Visoka gostota vodnih omrežij in visoka pokritost z gozdovi
- Visoka koncentracija naravnih in kulturnih vrednot
- Visok delež območij Nature 2000 in varovanja narave
- Relativno dobro ohranjena biotska raznovrstnost

- Mreža upravljalcev parkov
- Rast ekološke kmetijske pridelave in blagovnih znamk kakovosti
- Večja ozaveščenost o nevarnostih podnebnih sprememb
- Zavedanje o potencialih, ki jih ponujajo lokalni viri (les, lokalna samooskrba s hrano, viri obnovljive energije)
- Izboljšanje kakovosti okolja (investicije energetske učinkovitosti, odpadne vode in upravljanje z odpadki)

Slabosti

- Okolje, občutljivo na izjemne vremenske situacije in naravne nesreče
- Upad biotske raznovrstnosti in tradicionalne kulturne krajine zaradi zaraščanja, upada kmetijske proizvodnje, onesnaževanja, spremembe upravljanja in drugih pritiskov
- Visoka ranljivost specifičnih ekosistemov
- Nezagotovi podatki o nezabeleženem obisku zavarovanih območij
- Različni interesi deležnikov ovirajo trajnostni razvoj na temelju potenciala dediščine
- Velik delež prebivalstva živi na poplavno ogroženih območjih
- Odsotnost čezmejnega usklajevanja, načrtovanja in izvajanja ukrepov v zvezi z obvladovanjem poplavne ogroženosti na čezmejnih porečjih
- Območja z višjo stopnjo onesnaženosti zraka na avtocestnih koridorjih, v urbanih središčih
- Nezagotova ponudba javnega prevoza na lokalni ravni, v oddaljenih čezmejnih območjih in preko meje
- Slabo vključevanje obnovljivih virov energije v promet

Priložnosti

- Sinergije z glavnimi politikami EU
- Evropski okvir omogoča skupne pristope v načrtovanju, spremljanju in upravljanju naravnih virov
- Globalni trendi v valorizaciji dediščine za trajnostni razvoj turizma
- Povečano povpraševanje na trgu po trajnostnem turizmu
- Potencial R&R dejavnosti za upravljanje in valorizacijo naravnih in kulturnih virov in prilagajanje podnebnim spremembam
- Preusmeritev obsežnih turističnih/ osebnih tokov v razvoj turizma v zaledju
- Povečana potreba za vzpostavitev in krepitev dnevnih čezmejnih prevozov

Nevarnosti

- Neučinkovito upravljanje na območjih, ki privabljajo veliko število obiskovalcev
- Povečano tveganje za naravne nesreče kot posledica podnebnih sprememb
- Prepovedi in omejitve obstoječih pravnih okvirov
- Izguba biotske raznovrstnosti in slabše stanje ohranjenosti habitatnih tipov in vrst

Vključujoča rast

Prednosti

- Tradicija sodelovanja med državama
- Stabilno prebivalstvo v večjem delu programskega območja znotraj Slovenije
- Relativno dobro vzpostavljena mreža socialnih, zdravstvenih, izobraževalnih storitev, civilne zaščite in organizacij za reševanje
- Skupna zgodovinska osnova pri razvoju zdravstvenih, socialnih sistemov in sistema civilne zaščite
- Veliko število nevladnih organizacij, dejavnih na področju sociale, civilne zaščite in reševanja
- Visoka stopnja prostovoljstva
- Rastoče pobude za razvoj socialnega podjetništva

Slabosti

- Resna depopulacija na ozemlju Hrvaške, razen Mesta Zagreba, ter v Pomurski in Zasavski regiji v Sloveniji
- Staranje prebivalstva in vse večja potreba po programih socialnega varstva za starejše
- Visoka stopnja brezposelnosti, zlasti v obrobni območjih, z visokim deležem mladih
- Pomanjkanje zaposlitvenih priložnosti
- Neenakosti pri dostopu do kakovostnih storitev, nizka stopnja učinkovitosti
- Zdravstvene in socialne neenakosti
- Vedno večje število skupin, ki jim grozi revščina ali izključenost, zlasti v manj razvitih območjih
- Neizkoriščen potencial za institucionalno čezmejno sodelovanje
- Nizka stopnja sodelovanja med javno in civilno družbo

Priložnosti

- Delitev institucionalnih zmogljivosti na obmejnem območju za zagotavljanje zadostnih in učinkovitih storitev
- Vedno večja potreba po raznovrstnih zdravstvenih in socialnih storitvah kot potencialu za zaposlovanje
- Socialne inovacije in novi modeli upravljanja za izboljšanje dostopa do zdravstvenih in socialnih storitev
- Nastajajoča partnerstva javne in civilne družbe za reševanje vprašanj socialne in zdravstvene oskrbe
- Prost pretok blaga, storitev in ljudi s polnopravnim članstvom Hrvaške v EU

Nevarnosti

- Nadaljnja rast zdravstvenih in socialnih neenakosti
- Zmanjševanje javnih proračunov za javne storitve
- Nadaljevanje gospodarske krize
- Nepripravljenost na spremembe

1.1.1.2 Strategija programa sodelovanja za prispevek k uresničevanju strategije Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast

Ključne potrebe in izzivi območja programa sodelovanja

Na podlagi stanja in SWOT analize so bile na PO opredeljene glavne potrebe in izzivi:

♦ Znatne regionalne razlike ter razkorak med podeželjem in mesti

V splošnem podeželske regije zaostajajo za mesti na področju zagotavljanja infrastrukture, dostopa do javnih storitev, učenja, ustvarjanja dohodka (večje tveganje revščine) in zaposlitvenih možnosti. To se kaže v odseljevanju (predvsem mladih) in hitrejšemu staranju prebivalstva na podeželju, opuščanju zemljišč in povečanju ekonomskih razlik med regionalnimi urbanimi središči in podeželjem z omrežjem manjših mest. Podobni izzivi, povezani z zagotavljanjem povezanosti in razpoložljivostjo storitev, so bili opaženi tudi na Kvarnerskih otokih. Razkorak med mestom in podeželjem se odraža tudi v razlikah razvitosti regij in županij PO, te so največje med najbolj razvitimi - Osrednjeslovenska, Mesto Zagreb, Obalno-kraška, Primorsko-goranska in Istrska županija ter najmanj razvitimi - Pomursko, Zasavska, Primorsko-Notranjska regija v Sloveniji in Karlovška, Medžimurska in Krapinsko-zagorska županija na Hrvaškem. **Izziv programskega območja je, kako izkoristiti gospodarske prednosti najbolj razvitih regij za ustvarjanje sinergij in aktiviranje potencialov manj dinamičnih regij.**

♦ Reševanje brezposelnosti in izboljšanje pogojev za pametno rast

V zadnjih šestih letih je programsko območje izgubilo 95.000 delovnih mest. Najvišje stopnje brezposelnosti so prizadele obrobna območja, zlasti v Karlovški, Krapinsko-zagorski in Zagrebški županiji, Pomurski in Zasavski regiji. Pomanjkanje delovnih mest in visoka stopnja brezposelnih mladih, katerih potenciali niso bili izkoriščeni in zaradi česar so se izselili, predstavljata ključni izziv.

Še en izziv območja je tudi izkoriščanje priložnosti za povečanje podjetniške aktivnosti in krepitev gospodarske osnove za internacionalizacijo podjetij. **Potenciali se nahajajo v raznolikosti naravnih in kulturnih vrednot, katerih aktiviranje in valorizacija lahko odpirata nove priložnosti za ustvarjanje trajnih delovnih mest v turizmu in z njim povezanimi sektorji. Neugoden socialni položaj in staranje prebivalstva pa ponujata tudi priložnosti za ustvarjanje novih delovnih mest v socialnih storitvah in širitev socialne ekonomije.**

Potrebujemo učinkovito podporno poslovno okolje, ki zagotavlja storitve z višjo dodano vrednostjo in je dostopno tudi izven večjih urbanih središč. Medsektorsko in čezmejno sodelovanje institucij na področju družbeno-gospodarskega razvoja lahko doprinese zlasti obmejnim in manj razvitim območjem.

♦ Ohranjanje kakovosti okolja, raznolikosti in identitete programskega območja ter prilagajanje podnebnim spremembam

Na programskem območju je obilo naravnih in kulturnih vrednot ter visoka biotska raznovrstnost. Velik del programskega območja je zaščiten. **Varovana območja predstavljajo dragocenost, ki jo je treba ohraniti za prihodnje generacije, hkrati pa zagotavljajo potencial za trajnostno rabo in trajnostni gospodarski razvoj.**

Veliko območij Natura 2000 je čezmejnih. Skupnih izzivov, povezanih z ohranjanjem vrst in habitatov, se je mogoče lotiti s skupnim upravljanjem.

Programsko območje je ranljivo zaradi različnih tveganj naravnih in drugih nesreč. Poplave v zadnjih letih so prebivalstvu in podjetjem, ki se nahajajo na teh poplavnih območjih, povzročile ogromno škodo. **Pričakovati je, da bodo podnebne spremembe poplavno ogroženost le še povečevale.**

Na PO ni vzpostavljenega strateškega načrtovanja in usklajevanja izvedbenih ukrepov na mikro ravni, pri čemer je prav na mejnih rekah potrebno izboljšati ČS na področju obvladovanja poplavne ogroženosti. Občine pogosto navajajo, da odsotnost usklajenih načrtov, kart poplavne ogroženosti in konkretnih ukrepov za zmanjševanje poplavne ogroženosti ovirajo gospodarski razvoj območij mejnih rek.

♦ **Na programskem območju zagotavljati enak dostop do socialnih, zdravstvenih storitev in storitev na področju reševanja ter ustvarjati območje, ki je varno in privlačno za bivanje**

Kakovost življenja prebivalcev na programskem območju se razlikuje in je povezana s splošnim družbeno-ekonomskim položajem. Glavni izzivi so v zagotavljanju enakega dostopa do zdravstvene oskrbe in storitev socialnega varstva, v večji povezanosti območij z javnim prevozom in zagotavljanju varnosti na ogroženih podeželskih območjih, v manjših mestih in na otokih. **Staranje prebivalstva, neenakosti na področju zdravja, revščina in izključenost posameznih družbenih skupin predstavljajo glavne izzive, ki jih je mogoče obravnavati skupno preko institucionalnega sodelovanja, osredotočenega na povečanje institucionalnih zmogljivosti in na razvoj novih modelov upravljanja za povečanje učinkovitosti in uspešnosti storitev.**

Poleg tega se oddaljena čezmejna območja in območja visokih turističnih tokov soočajo s povečanim tveganjem za izredne dogodke, ki pogosto **zahtevajo učinkovito usklajevanje in sodelovanje reševalnih služb z obeh strani meje.**

Izkušnje prejšnjega obdobja sodelovanja

Izvajanje programov čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško je prispevalo k **dvigu ravni sodelovanja in izvedbene usposobljenosti upravičencev**. Kultura čezmejnega sodelovanja se je skozi čas razvijala in dozorela. Zdi se, da sta prepoznavnost programa in interes upravičencev za sodelovanje precej visoka, kar se je odrazilo v znantnem številu prejetih prijav na javne razpise.

Pregled izvajanja programa v obdobju 2007-2013 kaže **močan interes** za sodelovanje na vseh prednostnih nalogah in ukrepih. V okviru treh javnih razpisov je prispelo skupno 523 vlog, podprtih pa je bilo 94 operacij. 58 projektov v okviru prve prednostne naloge "Gospodarski in družbeni razvoj" je

naslavljal področje turizma in razvoja podeželja ter podjetniški in družbeni razvoj. V okviru druge prednostne naloge "Trajnostno upravljanje z naravnimi viri" je bilo podprtih 36 projektov, od katerih se je 19 projektov nanašalo na varstvo okolja in 17 na ohranjanje varovanih območij.

Čeprav je bil prepoznan potencial za krepitev gospodarskega sodelovanja in konkurenčnosti območja in je bil znaten delež projektnih predlogov prejetih v okviru ukrepa 1.2 Razvoj **podjetništva**, je vrednotenje programa v letu 2011 pokazalo, da se je sodelovanje v glavnem osredotočilo na mreženje in krepitev zmogljivosti, medtem ko je bilo praktično gospodarsko sodelovanje obstoječih poslovnih subjektov obravnavano v manjšem obsegu. **Potencial je tako ostal neizkoriščen**, deloma zato, ker mala in srednje velika podjetja niso bila upravičena kot neposredni upravičenci, razumevanje pravil o državni pomoči pa je bilo relativno nizko.

V okviru 20 projektov, podprtih v ukrepu "Razvoj turizma in podeželja", so se na čezmejnem območju oblikovala različna partnerstva. Prepoznani, ocenjeni in lokalno promovirani so bili različni potenciali, ki izhajajo iz tradicije, kulture ali proizvodnje hrane. Poleg tega je bilo v preteklosti podprtih nekaj uspešnih projektov, ki so obravnavali valorizacijo in obnovo posameznih enot **naravne in kulturne dediščine**. Vendar pa po zaključku projekta **rezultati niso vidni** na širšem trgu zaradi pomanjkanja tržnih pristopov in ne vključevanja v širše turistične proizvode/destinacije. Ker sta bila turizem in ohranjanje varovanih območij del dveh ločenih ukrepov, je le nekaj projektov uspelo pokazati določeno stopnjo sodelovanja med dediščino in turizmom. Številne individualne pobude, razpršene po celotnem ozemlju, se morajo osredotočiti na konkreten tržni proizvod, sodelovati in napredovati v smeri večje profesionalizacije, kakovosti in čezmejnega vpliva. Da bi bolje izkoristiti potenciale za ustvarjanje novih delovnih mest v turizmu in z njim povezanih storitev, je potrebno v bodoče sodelovanje neposredno vključiti mala in srednje velika podjetja iz turističnega sektorja.

Tudi projekti s področja **socialne vključenosti in mobilnosti** so bili uspešni. **Kljub vsemu pa potencial za sodelovanje na tem področju še ni izkoriščen.**

Na začetku je ta program veljal za enega najuspešnejših IPA čezmejnih programov, saj je bil eden izmed prvih, v okviru katerega je bil objavljen javni razpis. Vendar pa je v letih 2012 in 2013 naletel na več težav zaradi velike fluktuacije zaposlenih, institucionalne reorganizacije in prehoda iz IPA v program Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), kar je vplivalo na zamude pri izvajanju programa. Organizacijske izboljšave in poenostavitev administrativnih tokov predstavljajo izziv tudi za sedanji program **tehnične pomoči**.

Vizija območja programa sodelovanja

Vizija programa je bila oblikovana ob upoštevanju potreb in izzivov ter izkušenj sodelovanja v prejšnjem obdobju.

"Program sodelovanja Slovenija - Hrvaška je namenjen razvoju trajnostnega, varnega in živahnega obmejnega območja s spodbujanjem pametnih pristopov k ohranjanju, mobilizaciji in upravljanju naravnih in kulturnih vrednot v korist ljudi, ki živijo in delajo ali obiskujejo območje."

Program sodelovanja INTERREG V-A Slovenija – Hrvaška

Povezani v zelenem.

Vizija izpostavlja splošno usmeritev v trajnostni razvoj. Glavni poudarek bo na izkoriščanju naravnih in kulturnih vrednot območja za ustvarjanje inovativnih, pametnih in učinkovitih rešitev, ki prispevajo k ohranjanju in izboljšanju kakovosti okolja in njegove raznolike identitete na eni ter aktiviranju družbeno-gospodarskih potencialov na drugi strani. Zagotavljanje varnega in živahnega območja je bistvenega pomena za ljudi in bo vzpostavljeno s povečanjem zmogljivosti za institucionalno sodelovanje na vseh ravneh. Vizija bo uresničena preko štirih prednostnih osi in petih specifičnih ciljev.

- Prednostna os 1: **Celostno obvladovanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih**
Specifični cilj 1.1 : Zmanjševanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih
Dragonje, Kolpe, Sotle, Drave, Mure in Bregane
- Prednostna os 2: **Ohranjanje in trajnostna raba naravnih in kulturnih virov**
Specifični cilj 2.1 : Aktivno ohranjanje dediščine preko trajnostnega turizma
Specifični cilj 2.2 : Zaščita in obnova biotske raznovrstnosti in spodbujanje ekosistemskih storitev
- Prednostna os 3: **Zdrava, varna in dostopna obmejna območja**
Specifični cilj 3.1: Krepitev partnerstev med javnimi organi in deležniki za zdrava, varna in dostopna čezmejna območja
- Prednostna os 4: **Tehnična pomoč**
Specifični cilj 4.1: Zagotoviti učinkovito in nemoteno izvrševanje programa sodelovanja

Utemeljitev za izbiro tematskih ciljev

Strateške odločitve o izbiri tematskih ciljev so bile sprejete na podlagi analize stanja in opredelitve ključnih potreb in izzivov PO. Preučitev tematskih ciljev (TC) in njihovega potencialnega prispevka k reševanju ugotovljenih potreb in izzivov PO je pokazala, da so vsi pomembni.

Dodatno so bili upoštevani poudarki nacionalnih prednostnih nalog in programov, financiranih s sredstvi Evropskih strukturnih in investicijskih skladov (ESI skladov), dodana vrednost čezmejnih pristopov, pričakovani vpliv in izvedljivost izvajanja. Glede na omejena finančna sredstva in potrebo po tematski osredotočenosti, se **Program sodelovanja osredotoča predvsem na področja, kjer:**

- se obravnavajo vsebine z **neposrednim čezmejnimi učinkom** (npr. načrti skupnega upravljanja, zmanjševanje poplavne ogroženosti, biotska raznovrstnost, valorizacija kulturne in naravne dediščine);
- je prišlo do **uspešnega čezmejnega sodelovanja in interesa** v preteklih obdobjih sodelovanja ali pa so bili interesi opredeljeni na javnih posvetovanjih (aktivacija kulturne in naravne dediščine, varovanje okolja, trajnostni turizem);
- se **potenciali in priložnosti** v programskem območju s sodelovanjem lahko okrepijo, skupne pomanjkljivosti pa zmanjšajo v korist prebivalstva (institucionalno sodelovanje, krepitev zmogljivosti in inovacije);
- je mogoče doseči **otipljive rezultate** za prebivalstvo čezmejnega območja.

TC 1 in 3, ki se osredotočata na R&R in konkurenčnost MSP, sta močno podprta v okviru nacionalnih programov ESI skladov. Kljub temu pa PS spodbuja R&R kot horizontalno komponento izbranih TC, MSP pa naj bodo vključena v zadevna področja sodelovanja. TC 2, 4 in 7 zahtevajo precejšnja sredstva in PS na obmejnem območju ne bi dosegel večjega vpliva. Tudi TC 8, 9 in 10 so močno podprti s strani glavnih nacionalnih programov, medtem ko se ti v čezmejnem kontekstu spodbujajo z institucionalnim sodelovanjem v okviru posebnih tematskih področij. Tako so bili izbrani naslednji **tematski cilji:**

- spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj (TC 5);
- ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov (TC 6);
- izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in zainteresiranih strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi (TC 11).

Horizontalne teme, ki jih je treba upoštevati pri doseganju rezultatov programa:

- **Raziskave in razvoj**, podpirajo razvoj naprednejših rešitev in rezultatov;
- **Krepitev zmogljivosti**; izboljšanje sposobnosti ciljnih skupin in upravičencev, kakor tudi povečanje ozaveščenosti splošne javnosti se podpira v okviru vseh TC;
- **IKT**; uporaba sodobnih komunikacijskih orodij in tehnologij se podpira za doseganje rezultatov v okviru vseh TC.

Prednostna os 1: Celostno obvladovanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih (TC 5)

Programsko območje prečkajo tri glavne mednarodne reke (Sava, Drava, Mura), medtem ko se več manjših čezmejnih porečjih razteza vzdolž meje (Dragonja, Kolpa, Sotla, Bregana). Čezmejna porečja in reke, ki potrebujejo čezmejno upravljanje, pokrivajo približno 354.868 ha ali približno 11% programskega območja, od katerega je približno 22.960 ha poplavno ogroženega območja. Na poplavno ogroženih območjih programa živi skupno 8.328 prebivalcev. Zaradi geomorfoloških značilnosti je vodni sistem ekološko občutljiv, predvsem na rečnih poplavnih ravninah in kraških območjih. Poleg tega večina manjših rečnih omrežij na obmejnem območju predstavlja pomembno naravno vrednoto.

Programsko območje so nedavno prizadele hude poplave ob Dravi, Savi in Kolpi. Nevarnost poplav na čezmejnih porečjih je povečana tudi zaradi pomanjkanja zanesljivih podatkov za natančno modeliranje poplavne ogroženosti, odsotnosti sistema za skupno hidrološko napovedovanje, pravočasnih informacij o vodnih pretokih, izmenjave podatkov in sodelovanja z upoštevanjem sistemov zgodnjega opozarjanja.

V zadnjih nekaj desetletjih so prebivalci začeli vlagati v razvoj rečnega turizma in kampe, obnovo tradicionalnih vodnih mlinov in izkoriščanje vodnih virov. Vendar pa je nadaljnji razvoj pogosto omejen zaradi pomanjkanja podrobnih poplavnih kart, usklajenih načrtov za upravljanje poplavne ogroženosti in konkretnih ukrepov, potrebnih za posodobitev varstva pred poplavami na čezmejnih porečjih.

Področja sodelovanja, ki jih obravnava program:

- povečanje baze znanja in izmenjave podatkov o čezmejnih porečjih;
- povečanje stopnje celovitosti in usklajenosti načrtovanja, upravljanja in napovedovanja/spremljanja na ravni čezmejnih porečij;
- izboljšanje varstva pred poplavami v čezmejnih porečjih, ki jih je mogoče doseči le s čezmejnim sodelovanjem;
- aktivacija rečnih brežin za trajnostni razvoj.

Prednostna os 2: Ohranjanje in trajnostna raba naravnih in kulturnih virov (TC 6)

Dobro ohranjeno naravno okolje kot tudi visoka gostota kulturnih vrednot predstavljata dva glavna stebra in močan potencial za trajnostni razvoj PO:

- 8 regijskih in krajinskih parkov na slovenski strani PO, 3 narodni parki in 3 naravni parki na hrvaški strani; 145.386 ha ali 4,6% PO je opredeljenih kot zavarovana območja;
- visok delež območij Natura 2000 - 39,6% programskega območja;
- UNESCO zaščitena območja;

- bogata kulturna dediščina tako v urbanih središčih kot na podeželju: skupno je registriranih 25.347 enot kulturne dediščine, 22.069 enot v Sloveniji (ki predstavljajo 74% vseh enot slovenske kulturne dediščine) in 3.278 enot na Hrvaškem (ki predstavljajo 37% vseh enot hrvaške kulturne dediščine). Od teh je 262 enot nacionalnega pomena.

Raznolika in bogata naravna in kulturna dediščina predstavljata glavni dejavnik identitete in neizkoriščen potencial območja. Iz analize stanja izhaja, da je veliko znamenitosti v slabem stanju, brez privlačne vsebine in trajnostnega upravljanja. Po drugi strani pa nenadzorovani pritiski na zemljišča, obiskovanje območij, podnebne spremembe, opuščanje kmetijstva in vnos ter širjenje invazivnih tujerodnih vrst, resno ogrožajo ekosisteme. Takšno stanje izkazuje realno grožnjo izgube biotske raznovrstnosti in slabšega ohranjanja habitatov in vrst, kot tudi grožnjo izgube pomembnih zgodovinskih vrednot in tradicij PO.

Prednostna os 2 gradi na dejstvu, da je izkoriščenost potenciala dediščine za trajnostni razvoj PO odvisna od sposobnosti ljudi za dolgoročno ohranjanje biotske raznovrstnosti in ugodnega stanja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst, kot tudi naravne in kulturne dediščine. Zato prednostna os obravnava izraženo potrebo po pametni valorizaciji in aktivnem ohranjanju dediščine skozi povezovanje z lokalnim gospodarstvom in vključevanje v čezmejne proizvode/destinacije trajnostnega turizma. Obenem je za obnovo biotske raznovrstnosti in ugodnega stanja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst izredno pomembna tudi vključitev lokalnih prebivalcev.

Področja sodelovanja, ki jih obravnava program:

- zagotavljanje ugodnega stanja biotske raznovrstnosti, vrst in habitatov;
- povečanje ravni čezmejne koordinacije in usklajevanja varstvenih ukrepov;
- povečanje vključenosti lokalnega okolja v ohranjanje biotske raznovrstnosti;
- povečanje baze znanja o ekosistemskih storitvah;
- ohranjanje kulturne dediščine, ki ji grozi izguba;
- zagotavljanje pravega ravnovesja med ohranjanjem in trajnostno rabo naravnih in kulturnih virov;
- izkoriščanje potenciala varovanih naravnih območij, naravne in kulturne dediščine za trajnostni gospodarski razvoj in diverzifikacijo gospodarstva na PO, zlasti v zvezi s trajnostnim turizmom;
- izboljšanje povezav med najbolj naprednimi turističnimi destinacijami in zanimivostmi ter središči lokalnega pomena/zaledjem.

Prednostna os 3: Zdrava, varna in dostopna obmejna območja (TC 11)

Analiza stanja je glede dostopnosti državljanov do (javnih) storitev, ki so bistvenega pomena za vitalnost obmejnega območja, pokazala znatne razlike med regijami in razkorak med urbani in podeželskimi območji. Več kazalnikov razkriva razlike, ki segajo od socialno-ekonomskih do zdravja in revščine.

Institucije, ki izvajajo javne storitve (zdravstvo, socialno varstvo, civilna zaščita in reševalne službe), so bile tradicionalno čezmejno dobro povezane zaradi preteklih skupnih organizacijskih sistemov. Javne storitve na regionalni ravni so relativno dobro porazdeljene, medtem ko se razlike v obsegu in kakovosti storitev pojavljajo lokalno tudi zaradi pomanjkanja človeških virov in ustreznih sredstev.

Posamezni deli PO se soočajo z izzivi zagotavljanja ustrezne zmogljivosti storitev zdravstvene oskrbe v času turističnih konic, ko število obiskovalcev/turistov poraste. V zvezi s povečanim številom obiskov varovanih območij narave in zaradi relativno težke dostopnosti območij, se povečuje tveganje za požare in nesreče, hrati pa narašča potreba po reševanju in drugih intervencijah.

Slaba razpoložljivost ali odsotnost storitev javnega prevoza v oddaljenih in neposrednih obmejnih območjih povečuje rabo netrajnostnih oblik prometa, obenem pa ovira izkoriščanje gospodarsko-razvojnih potencialov (dnevni prevozi na delo, dostop do formalnega izobraževanja in možnosti vseživljenjskega učenja, privabljanje turistov in obiskovalcev na ta območja).

Programsko območje ima potencial, da aktivira ustrezen družbeni kapital v teh sektorjih, poveča dostopnost in kakovost storitev ter spodbuja družbeno inoviranje. Nevladne organizacije na območju so ključen akter, še posebej na področju civilne zaščite, pa tudi pri zagotavljanju socialne oskrbe in v promocijskih dejavnostih na področju zdravstvene oskrbe.

Področja sodelovanja, ki jih obavnava program:

- **reševalne službe:** izenačenje veščin in spretnosti med poklicnimi in prostovoljnimi člani civilne zaščite in drugimi reševalnimi enotami, izboljšanje spretnosti in timskega dela za skupno pripravljenost in odziv na čezmejne nesreče;
- **zdravstvo in socialno varstvo:** izboljšanje institucionalne zmogljivosti javnih ustanov in lokalnih partnerjev za razvoj in preskus novih modelov in pristopov, ki obravnavajo dostopnost socialne oskrbe, zdravstvenih storitev in programov, zlasti na podeželskih in oddaljenih čezmejnih območjih; izboljšanje obsega, kakovosti in učinkovitosti storitev in programov s spodbujanjem skupnostnih storitev, z zmanjševanjem neenakosti na področju zdravja in s promocijo zdravja;
- **povezljivost in mobilnost:** povečanje institucionalnega sodelovanja in krepitev zmogljivosti za povečanje trajnostne mobilnosti na obmejnih območjih, izboljšanje povezanosti z javnimi prometnimi povezavami do oddaljenih območij in območij z bolj koncentriranimi čezmejnimi turističnimi tokovi.

1.1.1.3 Prispevek k strategiji za pametno, trajnostno in vključujočo rast

Pričakovati je, da bo PS najbolj prispeval k doseganju ciljev trajnostne rasti, sledi prispevek k pametni in vključujoči rasti.

♦ **Trajnostna rast** - spodbujanje bolj konkurenčnega in zelenega gospodarstva, ki gospodarneje izkorišča vire

Prispevek programa sodelovanja k trajnosti rasti se osredotoča na dve tematiki - prilagajanje podnebnim spremembam in pospeševanje okolju prijaznejšega gospodarstva. Poplave med različnimi naravnimi nesrečami v območju predstavljajo največjo grožnjo in potrebujejo nujno čezmejno posredovanje. Povečani poplavni ogroženosti v programskem območju bodo namenjene strateško izbrane dejavnosti, usmerjene k bolj usklajenemu delovanju pristojnih organov, načrtovanju in opazovanju čezmejnih porečij in uvedbi konkretnih strukturnih in ne-strukturnih ukrepov za povečanje varnosti prebivalstva, podjetij in dediščine na PO.

Potencial PO za spodbujanje razvoja zelenega gospodarstva bo podprt zlasti z aktiviranjem naravne in kulturne dediščine za gospodarski razvoj in z ohranjanjem naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti območja. Poleg tega namerava program poudarek nameniti izvajanju aktivnosti na tistih območjih, kjer so bili ti potenciali doslej izkoriščeni v manjšem obsegu.

♦ **Pametna rast - razvoj gospodarstva, ki temelji na znanju in inovacijah**

Pričakuje se, da bodo izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje, inoviranje in digitalna družba bolje naslovili vse prednostne naložbe. Poseben prispevek programa k pametni rasti se pričakuje zlasti z razvojem novih poslovnih modelov na področju varstva pred poplavami in aktiviranjem kulturnih in naravnih virov. Raziskave in podpora IKT, kot tudi kultura in sektor kreativnih industrij naj bi pričakovano dvignili kakovost in nabor turističnih proizvodov, izboljšale storitve interpretacije in pripomogle k razvoju novih občinstev. Raziskave in inovacije bodo podpirale tudi dejavnosti, katerih cilj je načrtovanje, spremljanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti območja.

♦ **Vključujoča rast - utrjevanje gospodarstva z visoko stopnjo zaposlenosti, ki omogoča ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo**

Posebna teritorialna vprašanja se nanašajo na dostopnost javnih storitev v različnih delih programskega območja kot tudi na razlike v položaju posameznih skupin. Prispevek k vključujoči rasti se pričakuje zlasti z okrepljenim sodelovanjem in izmenjavo med javnimi organi in regionalnimi akterji z namenom reševanja skupnih izzivov, povezanih z neenakostmi na področju sociale in zdravja, dostopnostjo, varnostjo in vitalnostjo PO. Družbeno inoviranje in razvoj partnerstev med javno in civilno družbo, boljše izkoriščanje obstoječih virov in krepitev zmogljivosti so primeri prispevka k vključujoči rasti.

1.1.2 Utemeljitev izbire tematskih ciljev in ustreznih prednostnih naložb glede na skupni strateški okvir ter na podlagi analize potreb znotraj programskega območja kot celote in temu ustrezno izbrane strategije, ki po potrebi obravnava manjkajoče povezave v čezmejni infrastrukturi, ob upoštevanju rezultatov predhodnega vrednotenja

Tabela 1 Utemeljitev izbire tematskih ciljev in prednostnih naložb (PN)

Izbrani tematski cilj	Izbrana prednostna naložba	Utemeljitev izbire
5	5b	Varstvo pred poplavami in čezmejno upravljanje povodij med Slovenijo in Hrvaško ni na zadovoljivi ravni. Odsotnost praktičnih rešitev na ravni čezmejnih porečij izpostavlja območja vzdolž mejnih rek nadaljnji poplavni ogroženosti in ogroža njihov razvoj. Zagotoviti je potrebno celostno obvladovanje poplavne ogroženosti, vključno z usklajenim načrtovanjem in izboljšavami v kartiranju poplavne ogroženosti, z izmenjavo podatkov, modeli napovedovanja in sistemi opozarjanja. Ustrezen okvir za obravnavanje tveganj čezmejnih poplav predstavljata obstoječa meddržavna komisija in MKSB. PN 5b se nanaša samo na čezmejna porečja, kjer je ČS na področju obvladovanja poplavne ogroženosti potrebno in najbolj nujno. Vsaka dejavnost za obvladovanje poplavnih tveganj v čezmejnih porečjih ima tudi čezmejni vpliv, zato je potrebna usklajenost ukrepov. To področje še nikoli ni bilo predmet ČS, izbrana usmeritev bo prispevala h krepitvi zmogljivosti za obvladovanje poplavne ogroženosti in izvajanju Poplavne direktive v obeh državah članicah.
6	6c	Glavne naravne in kulturne dobrine območja privabljajo goste iz urbanih središč in mednarodne turiste, čeprav zlasti na podeželju te še vedno predstavljajo neizkoriščen potencial za ohranitev poseljenosti območij. Veliko spomenikov dediščine potrebuje naložbe v ohranjanje in inovativno uporabo. Nevključevanje dediščine v trajnostni turizem, pomanjkanje atraktivnosti in prepoznavnosti ovirata razvoj zelenih gospodarstev na tem področju. Prednostna naložba 6c se osredotoča na spodbujanje aktivnega ohranjanja naravne in kulturne dediščine, ki temelji na pametnem ravnovesju med ohranjanjem in mobilizacijo dediščine za razvoj

Izbrani tematski cilj	Izbrana prednostna naložba	Utemeljitev izbire
		trajnostnega turizma. Poseben poudarek je namenjen aktiviranju in trajnostni ter privlačni rabi dediščine, kar bo dodatno spodbujeno s stimulacijo podjetništva in ustvarjanjem zelenih delovnih mest. Izrecen dokaz družbeno-gospodarskih učinkov uporabe dediščine in soobstoja lokalnega prebivalstva/obiskovalcev ter dediščine v obmejnih skupnostih, razlikuje to PN od drugih PN tega PS.
6	6d	Ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti ter mnoge vrste in habitati Nature 2000 v programskem območju so močno odvisni od čezmejnega pristopa. Analiza kaže, da vsi habitati in vrste ne dosegajo ugodnega stanja ohranjenosti, kar razumemo kot posledico človekovih dejavnosti, podnebnih sprememb, odsotnosti čezmejnih ukrepov in nizke vključenosti lokalnega prebivalstva v ohranjanje biotske raznovrstnosti. Obstoječe sodelovanje na področju varstva narave predstavlja potencial za nadaljnji poglobljen in bolj strateški pristop. Prednostna naložba 6d se osredotoča na ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti, predvsem vrst in habitatov na območjih Natura 2000, ki so pomembna za obe strani programskega območja. Spodbuja ozaveščenost o vlogi narave za blaginjo prebivalstva in za dolgoročno preprečevanje tveganj. Ohranjeno okolje je pogoj za kakovostno življenje in potencial za trajnostni razvoj turizma, ki ga podpira prednostna naložba 6c.
11	11	Med urbanimi in podeželskimi območji so bile ugotovljene znatne demografske in družbeno-gospodarske razlike. Staranje prebivalstva, neenakosti na področju zdravja, neenak dostop do storitev, nevarnost socialne izključenosti in hkrati povečane ambicije na področju turizma, zahtevajo bolj učinkovito in uporabnikom prilagojeno zagotavljanje storitev. Čeprav na čezmejnem območju obstaja solidna mreža ustanov, pa se obseg in kakovost javnih storitev zmanjšuje z oddaljenostjo od urbanih središč. Na nekaterih področjih je očitno pomanjkanje čezmejnega sodelovanja. Prednostna naložba 11 se osredotoča na povečanje institucionalnih zmogljivosti na področju zdravstva in socialnega varstva, varnosti (pred naravnimi in drugimi nesrečami) in javnega prevoza. Javne institucije in drugi deležniki morajo izkoristiti možnosti sodelovanja

Izbrani tematski cilj	Izbrana prednostna naložba	Utemeljitev izbire
		in sinergij, uskladiti postopke in zmanjšati morebitne ovire pri izvajanju čezmejnih storitev za boljše zadovoljevanje potreb prebivalcev in obiskovalcev območja.

1.2 Utemeljitev finančne dodelitve

Celoten proračun programa znaša 55.690.913 € (pri čemer je prispevek ESRR 46.114.193 €), kot je navedeno v Poglavju 3.

Dodelitev sredstev izbranim tematskim ciljem odraža:

- ocenjeno vrednost predvidenih projektov za vsako prednostno os (POs), ki temelji na različnih vrstah ukrepov in preteklih izkušnjah obdobja 2007-2013;
- ocenjeno institucionalno in finančno sposobnost potencialnih upravičencev v čezmejnem območju;
- skladnost s prednostnimi potrebami, ki so bile izražene v obmejnih regijah;
- oceno stroškov strateških projektov, ki se izvajajo v okviru prednostne naložbe (PN) 5b;
- mnenje deležnikov, izraženih med posvetovalnim procesom;
- strateško usmeritev, kot je določena s programom sodelovanja.

Za vsako prednostno os je bilo ocenjeno število potencialnih projektov in njihova povprečna velikost. Načeloma se pričakuje kombinacija nekaj velikih projektov, ki bodo pokrili celoten ali velik del čezmejnega območja in nekaj projektov manjšega obsega, ki bodo imeli bolj lokalni obmejni značaj. Pričakovana velikost projektov med prednostnimi naložbami se razlikuje.

Prednostna os 1 (TC5): načrtovana višina dodeljenih sredstev ESRR za prednostno os 1 znaša 10.026.557 €, kar predstavlja 21,7% celotnih dodeljenih sredstev ESRR. Dodelitev sredstev je utemeljena z očitno odsotnostjo skupnih naporov na področju preprečevanja poplavne ogroženosti v preteklosti in s predvidenimi dolgoročnimi družbeno-ekonomskimi koristmi vlaganja v preventivne ukrepe. Ta prednostna os se bo predvidoma izvajala v okviru dveh ali več strateških projektov, ki jih bo neposredno odobril Nadzorni odbor. Dodelitev sredstev je bila izvedena na podlagi predhodne ocene stroškov potrebnih ključnih ukrepov.

Prednostna os 2 (TC6): načrtovana višina dodeljenih sredstev ESRR prednostni osi 2 znaša 28.074.358 €, kar predstavlja 60,9% celotnih dodeljenih sredstev ESRR. Dodelitev sredstev tej

prednostni osi je skladna s težnjami programa po trajnostnem ohranjanju in uporabi dediščine za razvoj. Po drugi strani pa odraža presežne potrebe iz preteklega programskega obdobja in visoko zanimanje izraženo v razvojnih programih čezmejnih regij. Podpora tej prednostni osi je bila izražena tudi v procesu posvetovanja. Višja stopnja dodelitve sredstev je pogojena tudi z dejstvom, da bodo v okviru programa sodelovanja Slovenija-Hrvaška podjetja prvič upravičena do sredstev (samo 6c).

Prednostna os 3 (TC11): načrtovana višina dodeljenih sredstev ESRR prednostni osi 3 znaša 5.013.278 €, kar predstavlja 10,9% celotnih dodeljenih sredstev ESRR. Prednostni osi je dodeljena nižja višina sredstev, ker je tema podpore krepitvi institucionalne zmogljivosti na novo uvedena v čezmejnem programu sodelovanja.

Tabela 2: Pregled naložbene strategije programa sodelovanja

POs	Podpora iz ESRR (v EUR)	Delež (v %) skupne podpore Unije za program sodelovanja (po skladih)			Tematski cilj	Prednost-na naložba	Specifični cilji, ki ustrezajo prednostni naložbi	Kazalniki rezultatov, ki ustrezajo specifičnemu cilju
		ESRR	ENI	IPA				
1	10.026.557	21,7			5	5b	Zmanjšanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih Dragonje, Kolpe, Sotle, Drave, Mure in Bregane	Delež poplavno ogroženih območij v ciljnih čezmejnih porečjih
2	28.074.358	60,9			6	6c	Aktivno ohranjanje dediščine preko trajnostnega turizma	Obiskovalci območij kulturne in naravne dediščine v programskem območju
						6d	Zaščita in obnova biotske raznovrstnosti ter spodbujanje ekosistemskih storitev	Povprečna stopnja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000 v programskem območju

POs	Podpora iz ESRR (v EUR)	Delež (v %) skupne podpore Unije za program sodelovanja (po skladih)			Tematski cilj	Prednost-na naložba	Specifični cilji, ki ustrezajo prednostni naložbi	Kazalniki rezultatov, ki ustrezajo specifičnemu cilju
		ESRR	ENI	IPA				
3	5.013.278	10,9			11	11	Krepitev partnerstev med javnimi organi in deležniki za zdrava, varna in dostopna čezmejna območja	Raven kakovosti sodelovanja na področju storitev zdravstva, socialnega varstva, varnosti in mobilnosti v programskem območju
4 TP	3.000.000	6,5			-	-	Zagotoviti učinkovito in nemoteno izvajanje programa sodelovanja	Se ne uporablja

POGLAVJE 2

PREDNOSTNE OSI

(sklic: točki (b) in (c) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

2.A. Opis prednostnih osi

(sklic: točka (b) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

2.A.1. Prednostna os 1: Celostno obvladovanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih

2.A.1.1. Prednostna os

ID prednostne osi:	1
Naslov prednostne osi:	Celostno obvladovanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih

☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti, vzpostavljenimi na ravni Unije	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala z ukrepi lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	

2.A.1.2. Utemeljitev vzpostavitve prednostne osi, ki zajema več kot en tematski cilj

(sklic: člen 8(1) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.1.3. Sklad in osnova za izračun podpore Unije

Sklad	ESRR
Osnova za izračun (skupni upravičeni stroški ali upravičeni javni stroški)	Skupni upravičeni izdatki

2.A.1.4. Prednostna naložba

(sklic: točka (b)(i) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013))

Prednostna naložba	5b Spodbujanje naložb za obravnavo specifičnih tveganj, zagotavljanje
---------------------------	--

	pripravljenosti na nesreče in razvoj sistemov obvladovanja nesreč.
--	---

2.A.1.5. Specifični cilji, ki ustrezajo prednostni naložbi, in pričakovani rezultati

(sklic: točki (b)(i) in (ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	1.1.
Specifični cilj	Zmanjševanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih Dragonje, Kolpe, Sotle, Drave, Mure in Bregane
Rezultati, ki naj bi jih države članice dosegle s podporo Unije	PO ima obsežno rečno mrežo in vodonosnike. Poplave predstavljajo eno od večjih tveganj naravnih nesreč, zato je razvoj ČM območja pogosto omejen zaradi odsotnosti izvajanja strukturnih in nestrukturnih ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih. V preteklem letu se je programsko območje soočilo z več naravnimi nesrečami in njihovimi posledicami. PN temelji na obstoječih prizadevanjih in sodelovanju Slovensko-hrvaške komisije za vodno gospodarstvo in MKSB kakor tudi sodelovanju civilnih zaščit obeh držav. Žal so bila prizadevanja do sedaj okrnjena zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, ad hoc rešitev in pomanjkanja sodelovanja na izvedbeni ravni. Nevarnosti in priložnosti, ki izhajajo iz podnebnih sprememb in goste skupne hidrografske mreže, zahtevajo izboljšanje čezmejnega sodelovanja na področju celostnega upravljanja poplavne ogroženosti. Medtem ko se glavni ESI skladi osredotočajo na področja najvišje poplavne ogroženosti v Sloveniji in na Hrvaškem (kot je opredeljeno v predhodnih nacionalnih ocenah poplavne ogroženosti), pa se PS osredotoča na ukrepe za zmanjšanje poplavne ogroženosti ob slovensko-hrvaški meji. Skupni trajnostni ukrepi se bodo izvajali na šestih izbranih čezmejnih porečjih (Dragonja, Kolpa, Sotla, Drava, Mura in Bregana), ki se nahajajo v oddaljenih, podeželskih in nazadujočih obmejnih regijah. Kot rezultat, bo program zagotovil skupni strateški in izvedbeni pristop za bolj usklajeno, enotno in načrtno upravljanje poplavne ogroženosti na obmejnem območju. Skupni pristop je predpogoj za celostno upravljanje porečij in dolgoročno bolj učinkovito preprečevanje poplav vzdolž obmejnega območja. Z izboljšanjem podatkovnih in strokovnih baz ter izboljšanjem razumevanja procesov poplavne ogroženosti in upravljanja porečij,

skupaj z izvajanjem niza strukturnih in nestrukturnih ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti, se bo posledično **poplavna ogroženost v čezmejnih porečjih zmanjšala**.

Nestrukturni ukrepi se bodo izvajali na ciljnih območjih v vseh šestih čezmejnih porečjih, medtem ko se bodo strukturni ukrepi za zmanjšanje poplavne ogroženosti izvajali v čezmejnih porečjih Kolpe, Sotle, Drave in Mure. Predvidene trajnostne in po meri lokalnega okolja oblikovane aktivnosti, so še posebej pomembne za **krepitev družbeno-gospodarskega razvoja posameznega obmejnega območja**.

Poleg zmanjšane tveganja poplavne ogroženosti za zdravje, gospodarstvo, kulturno dediščino in okolje na ciljnem območju, bodo konkretni ukrepi za zmanjšanje poplavne ogroženosti in usklajeno načrtovanje omogočili **uporabo rečnega potenciala tudi za razvoj trajnostnega turizma in s tem povezanih gospodarskih dejavnosti vzdolž rek**. Po drugi strani pa strateški pristop zagotavlja ustrezno obravnavo vplivov na okolje.

Rezultati bodo prispevali k **izvajanju Direktive Poplavne ogroženosti** (Direktiva 2007/60/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 23. oktobra 2007 o oceni in obladovanju poplavne ogroženosti (UL L288, 6.11.2007, str. 27)) in **nacionalnih Načrtov za obladovanje poplavne ogroženosti** (v pripravi v skladu z Direktivo 2007/60/ES, pred 22.12.2015) na lokalni ravni znotraj čezmejnih porečij med Slovenijo in Hrvaško. Poleg tega bodo rezultati omogočili boljšo koordinacijo posodobljenih nacionalnih Načrtov za obladovanje poplavne ogroženosti do leta 2021.

Vse dejavnosti te PN bodo usklajene z meddržavno komisijo in MKSB.

Tabela 3 Programski kazalniki rezultatov

(sklic: točka (b)(ii) člena 8(2) Uredbe št. 1299/2013)

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostnost poročanja
5c-RI	Delež ciljnih porečij na čezmejnem območju pod poplavno	%	6,47%	2014	5%	SI: Ministrstvo za okolje in prostor (MOP)	2018, 2020, 2023

	ogroženostjo					HR: Hrvaške vode (HV)	
--	--------------	--	--	--	--	-----------------------------	--

2.A.1.6. Ukrepi, ki jim je namenjena podpora v okviru prednostne naložbe

2.A.1.6.1. Opis vrste in primerov ukrepov, ki jim je namenjena podpora, in njihovega pričakovanega prispevka k specifičnim ciljem, po potrebi vključno z opredelitvijo glavnih ciljnih skupin, posebnih ciljnih ozemelj in vrst upravičencev

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	5b
Podprti okvirni ukrepi obvladovanja poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih:	
1. Nestrukturni ukrepi zmanjševanja poplavne ogroženosti na ciljnem območju (porečja Dragonje, Kolpe, Sotle, Drave, Mure in Bregane): a. identifikacija ključnih območij naravnega zadrževanja voda v porečjih na ciljnem območju; b. izvajanje ukrepov naravnega zadrževanja voda; c. razvoj in nadgradnja modelov za napovedovanje poplav in sistemov za opozarjanje pred poplavami; d. izboljšanje kart poplavne nevarnosti in poplavne ogroženosti; e. dejavnosti povečevanja ozaveščenja in krepitve zmogljivosti za državljane, podjetja, kmete, lastnike zemljišč in javne institucije z namenom boljšega razumevanja ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti in procesov upravljanja z vodami in boljšega odzivanja v času poplav; f. krepitev zmogljivosti institucij, odgovornih za obvladovanje poplavne ogroženosti in upravljanje s porečji (npr. organi upravljanja z vodami, Slovensko-hrvaška komisija za vodno gospodarstvo) in ostalih relevantnih institucij (npr. hidrometeorološke službe, civilna zaščita, organi, pristojni za prostorsko načrtovanje in varstvo narave, itd.); g. zbiranje, upravljanje in izmenjava podatkov, povezanih z obvladovanjem poplavne ogroženosti; h. prepoznavanje operativnih vrzeli in administrativnih bremen, ki ovirajo učinkovito čezmejno obvladovanje poplavne ogroženosti, priprava konkretnih rešitev in, če je mogoče, njihovo vključevanje v nacionalne sisteme in vsakodnevno prakso; i. priprava čezmejno usklajenih načrtov, študij in dokumentacije za izvajanje strukturnih	

ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti (Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO), Presoja vplivov na okolje (PVO), hidrološke študije, študije izvedljivosti itd.);	
2. Strukturni ukrepi zmanjševanja poplavne ogroženosti na ciljnem območju (porečje Kolpe, Sotle, Drave in Mure): Izvajanje čezmejno usklajenih in dvostransko dogovorjenih strukturnih pilotnih ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti.	
Ciljne skupine	– Občine – Prostorski načrtovalci – Lokalno prebivalstvo – Podjetja – Kmečka gospodinjstva – Javne ustanove – Lastniki zemljišč – Obstoječi dvostranski organi (npr. Stalna slovensko-hrvaška komisija za vodno gospodarstvo) – Obstoječi večstranski organi (npr. MKSB...) – Institucije in nevladne organizacije, ki so dejavne na področju varovanja okolja, prostorskega načrtovanja, preprečevanja tveganj, civilne zaščite, varstva naravne in kulturne dediščine, kmetijstva in drugih dejavnosti, povezanih z upravljanjem z vodami in preprečevanjem poplavne ogroženosti
Predvidene vrste upravičencev	– Nacionalne, regionalne in lokalne oblasti, odgovorne za upravljanje z vodami, preprečevanje poplavne ogroženosti, hidrometeorologijo in civilno zaščito – Neprofitne organizacije, ustanovljene po javnem ali zasebnem pravu - pravne osebe, ki delujejo na področju upravljanja z vodami, preprečevanja poplavne ogroženosti, hidrometeorologije, civilne zaščite in na podobnih področjih
Posebna ciljna območja	Naslednja ciljna območja čezmejnih SI/HR porečij so upravičena v okviru tega specifičnega cilja: – Dragonja (celotno čezmejno porečje); – Kolpa (celotno čezmejno porečje); – Sotla (celotno čezmejno porečje); – Drava (od Markovcev do Varaždina);

- Mura (od Gibine do Podturna) in
- reka Bregana (celotno čezmejno porečje).

2.A.1.6.2. Vodilna načela za izbor operacij

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	5b
V skladu z 12. členom Uredbe (EU) 1299/2013 je predvidena neposredna potrditev projektov s strani Odbora za spremljanje. Indikativno sta predvidena dva ali več okvirnih projektov: eden, namenjen nestrukturnim in drugi, namenjen(i) strukturnim ukrepom za zmanjšanje poplavne ogroženosti. Vsi projekti morajo spoštovati načelo partnerstva z lokalnimi oblastmi, in, če je primerno, zagotavljati usklajenost z Vodno direktivo (Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike politike), zlasti s sedmim odstavkom 4. člena Direktive. Med ocenjevanjem bo zahtevano naslednje: – Strukturni ukrepi, ki se izvajajo na območjih Natura 2000 morajo biti osnovani na trajnostnih in naravi prijaznih metodah in skladni s cilji zadevnega območja Natura 2000. Pri izbiri najprimernejših ukrepov za zmanjšanje poplavne ogroženosti na območjih Natura 2000, bo prednost dana zeleni infrastrukturi⁷ in pristopom, ki temeljijo na ekosistemu⁸. – Dopolnjevanje, usklajevanje in sinergije z i) nacionalnimi programi ESI skladov Slovenije in Hrvaške, zlasti Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Kohezijskega sklada, in ii) makroregionalnimi strategijami, zlasti EUSDR. – Prikaz prispevka k prilagajanju podnebnim spremembam. – Vključitev vsaj ene od treh horizontalnih tem PS (R&R, krepitev zmogljivosti ali IKT) kot dodane vrednosti v projektu (v primeru ne-strukturnih ukrepov). – Samo projekti, pripravljeni za takojšnjo izvedbo, bodo podprti (npr. pridobljena gradbena dovoljenja, kjer je potrebno).	

⁷ **Zeleno infrastrukturo** je potrebno razumeti kot "strateško načrtovane mreže naravnih in pol-naravnih območij in tudi drugih okoljskih značilnosti, načrtovanih in vodenih tako, da zagotavljajo širok nabor ekosistemskih storitev. To vključuje zelene površine (ali modre, če zadevajo vodne ekosisteme) in druge fizikalne značilnosti na kopenskih (vključno z obalo) ter morskih območjih. Na kopnem je ZI prisotna v ruralnih in urbanih okoljih. (Vir: SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBOR REGIJ Zelene infrastrukture (ZI) - Krepitev Evropskega naravnega kapitala / COM / 2013/249)

⁸Pristopi, ki temeljijo na ekosistemu, so strategije in ukrepi, ki izkoriščajo mnogovrstne storitve narave (tj. rešitve, ki temeljijo na naravi) npr. za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev. Ti pristopi so del zelene infrastrukture, ker uporabljajo biotsko raznovrstnost in ekosistemske storitve v okviru splošne strategije prilagajanja za to, da ljudem pomagajo, da se prilagodijo škodljivim učinkom podnebnih sprememb ali jih ublažijo, in sicer z ohranjanjem zalog ogljika in zmanjšanjem emisij, ki jih povzročata degradacija in izguba ekosistemov, ali s povečanjem zalog ogljika, s čimer se poveča odpornost in zmanjša izpostavljenost. Zelena infrastruktura tem pristopom doda prostorsko načrtovane večnamenske elemente (Vir: SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBOR REGIJ Zelene infrastrukture (ZI) - Krepitev Evropskega naravnega kapitala / COM / 2013/249)

- Utemeljitev, da so predlagane rešitve strukturnih ukrepov izbrane na podlagi analiz različnih variant, upošteva je i) okoljsko vzdržnost, vključno z možnostjo uporabe zelene infrastrukture in pristopov, ki temeljijo na ekosistemih, ii) pristopov za zmanjšanje poplavne ogroženosti na ravni porečij in iii) dolgoročno stroškovno učinkovitost predlaganih variant.

2.A.1.6.3. Načrtovana uporaba finančnih instrumentov (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013))

Se ne uporablja

2.A.1.6.4. Načrtovana uporaba velikih projektov (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013))

Se ne uporablja

2.A.1.6.5. Kazalniki neposrednih učinkov

(sklic: točka (b)(iv) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013))

Tabela 4 Skupni in programski kazalniki neposrednega učinka

ID	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
CO20	Prebivalci, deležni koristi od ukrepov varstva pred poplavami	Osebe	1.500	Sistem za spremljanje	Letno
5b-1	Čezmejna porečja z razvitimi skupnimi orodji, modeli in kartami za obvladovanje poplavne ogroženosti	Število	6	Sistem za spremljanje	Letno
5b-2	Čezmejna porečja z izvedenimi strukturnimi pilotnimi ukrepi za zmanjšanje poplavne ogroženosti	Število	4	Sistem za spremljanje	Letno
5b-3	Ljudje, katerih strokovna usposobljenost se je povečala zaradi njihovega sodelovanja v čezmejnih dejavnosti upravljanja porečij in obvladovanja poplavne ogroženosti	Število	20	Sistem za spremljanje	Letno

2.A.1.7. Okvir uspešnosti

(sklic: točka (b)(v) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013 in Priloga II k Uredbi (EU) št. 1303/2013)

Tabela 5 Okvir uspešnosti prednostne osi

POs	Vrsta kazalnika	ID	Kazalnik ali ključna faza izvajanja	Merska enota	Mejnik za leto 2018	Končna ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Razlaga pomena kazalnika
1	Finančni kazalnik	5bFI	Plačila: potrjen skupni znesek upravičenih izdatkov	EUR	1.720.000 EUR	11.795.950 EUR	Sistem za spremljanje	N/A
1	Kazalnik učinka	5b-2	Čezmejna porečja z izvedenimi strukturnimi pilotnimi ukrepi za zmanjšanje poplavne ogroženosti	Število	0	4	Sistem za spremljanje	N/A
1	Ključne faze izvajanja	5bKI	Čezmejna porečja, kjer so se pričela dela	Število	1	4	Sistem za spremljanje	

2.A.1.8. Kategorije intervencij

(sklic: točka (b)(vii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 6 Razsežnost 1 Domena ukrepa

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
1	87 Ukrepi za prilagoditev podnebnim spremembam ter preprečevanje in upravljanje podnebnih tveganj, na primer erozije, požarov, poplav, neviht in suše, vključno s povečanjem osveščenosti, civilno zaščito ter sistemi in infrastrukturo za obvladovanje nesreč	10.026.557

Tabela 7 Razsežnost 2 Oblika financiranja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
1	01 (Nepovratna sredstva)	10.026.557

Tabela 8 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
1	03 (Podeželska območja (redko naseljena))	10.026.557

Tabela 9 Razsežnost 4 Mehanizmi za ozemeljsko izvrševanje

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
1	07 (Se ne uporablja)	10.026.557

2.A.1.9. Povzetek načrtovane uporabe tehnične pomoči (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(vi) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.2. Prednostna os 2: Ohranjanje in trajnostna raba naravnih in kulturnih virov

2.A.2.1. Prednostna os

ID prednostne osi:	2
Naslov prednostne osi:	Ohranjanje in trajnostna raba naravnih in kulturnih virov

☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti, vzpostavljenimi na ravni Unije	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala z ukrepi lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	

2.A.2.2. Utemeljitev vzpostavitve prednostne osi, ki zajema več kot en tematski cilj

(sklic: člen 8(1) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.2.3. Sklad in osnova za izračun podpore Unije

Skład	ESRR
Osnova za izračun (skupni upravičeni stroški ali upravičeni javni stroški)	Skupni upravičeni izdatki

2.A.2.4. Prednostna naložba 6c in 6d

(sklic: točka (b)(i) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	6c Ohranjanje, varstvo, promocija in razvijanje naravne in kulturne dediščine
	6d Varovanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem Natura 2000 in zelenimi infrastrukturami

2.A.2.5. Specifični cilji, ki ustrezajo prednostni naložbi 6c in 6d, in pričakovani rezultati

(sklic: točki (b)(i) in (iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	2.1.
Specifični cilj	Aktivno ohranjanje dediščine preko trajnostnega turizma
Rezultati, ki naj bi jih države članice dosegle s podporo Unije	Naravna in kulturna dediščina predstavljata pomemben element in neizkoriščeno prednost obrobnihih podeželskih območij ter manjših mest v PO. Raznolika pokrajina in bogata dediščina sta se razvili na podlagi dolgotrajnega sožitja človeka in narave. Danes pomanjkanje priložnosti in odsotnosti politike "aktivnega ohranjanja" vodi v beg možganov, depopulacijo in sukcesije gozda na odročnih obmejnih območij. Mnoga območja dediščine so v slabem stanju, brez privlačnih vsebin za obiskovalce in trajnostnega upravljanja. Takšno stanje opozarja na realno nevarnost degradacije oziroma izgube nekaterih pomembnih naravnih/zgodovinskih vrednot. Trajnostni turizem⁹ in z njim povezane zelene ekonomije, ki izhajajo iz aktivnega ohranjanja in trajnostne rabe virov, lahko zagotavljajo gonilno silo za model alternativnega ohranjanja in razvoja. Vendar pa so obstoječe pobude spomenikov dediščine, muzejev, zavarovanih območij in majhnih podjetij pogosto razdrobljene, ne zavedajoč se koristi sodelovanja in tržnih priložnosti. Dediščina in tradicija bi morali služiti kot navdih za inovacije pri oblikovanju paketov za obiskovalce, kulinariki, oblikovanju lokalnih izdelkov, domači obrti, umetnosti ipd. Obstaja potreba po večji

⁹ Trajnostni turizem, ki v celoti upošteva svoj sedanj in prihodnji gospodarski, socialni in okoljski vpliv, upošteva potrebe obiskovalcev, industrije, okolja in lokalne gostiteljske skupnosti. **Načela trajnosti** se nanašajo na okoljske, ekonomske in socio-kulturne vidike razvoja turizma, ob tem pa je potrebno vzpostaviti primerno ravnotežje med temi tremi dimenzijami za zagotovitev njegove dolgoročne vzdržnosti. Tako naj bi trajnostni turizem:

- 1) optimalno izkoristil uporabo okoljskih virov, ki predstavljajo ključni element pri razvoju turizma, ohranjal bistvene ekološke procese in pomagal pri ohranjanju naravne dediščine in biotske raznovrstnosti;
- 2) spoštoval socio-kulturno avtentičnost gostiteljskih skupnosti, ohranjal njihovo zgrajeno in živo kulturno dediščino in tradicionalne vrednote ter prispeval k medkulturnemu razumevanju in strpnosti;
- 3) zagotavljal uspešne, dolgoročne gospodarske posle, ki zagotavljajo pravično porazdeljene socialno-ekonomske koristi za vse deležnike, vključno s stalno zaposlitvijo in priložnostmi za zaslužek ter socialnih storitev za sodelujoče skupnosti in prispeval k zmanjšanju revščine.

Trajnostni razvoj turizma zahteva informirano sodelovanje vseh zainteresiranih strani kakor tudi močno politično vodstvo za zagotovitev širše udeležbe in doseganje soglasij. Zagotavljanje trajnostnega turizma je neprekinjen proces, ki zahteva stalno spremljanje vplivov, uvajanje potrebnih preventivnih in/ali korektivnih ukrepov, kadar je to potrebno. Trajnostni turizem mora tudi ohraniti visoko zadovoljstvo turistov in jim zagotavljati pomembno izkušnjo, krepi njihovo zavest o trajnostnih vprašanjih in spodbujati prakse trajnostnega turizma med njimi (vir: Ustvariti bolj trajnostni turizem - Priročnik za oblikovalce politik, Program Združenih narodov za okolje (UNEP) in Svetovna turistična organizacija (ENSTO), 2005, stran 11-12, <http://www.sustainabletourism.net/definitions.html>).

	ozaveščenosti in znanju lokalnih MSPjev in prebivalstva o naslavljanju izzivov, ki jih ponuja dediščina. Čeprav se najbolj napredne turistične destinacije nahajajo na obrobju čezmejnega območja, možnosti za njihovo povezovanje z dediščino zaledja niso dovolj izkoriščene. Rezultati temeljijo na identiteti in naravni/ kulturni dediščini ter zagotavljajo, da se le-ta uporablja, trži in povezuje na pameten in trajnosten način in je obenem prisotna na trgu. Kot rezultat se bodo na obmejnem območju ohranile nakatere od najbolj pomembnih enot kulturne in naravne dediščine, hkrati pa bo to vplivalo tudi na njihovo kakovost, trajnost in privlačnost. Preko različnih oblik sodelovanja bo tako dediščina povezala turistične in ostale akterje v edinstvene proizvode trajnostnega turizma in/ ali čezmejnih destinacij. To bo vodilo k povečanju obiska, višji kakovosti doživljanja za obiskovalce in dolgoročni trajnosti območij dediščine. S tem in s povečanjem zavedanja in sposobnosti malih podjetij ter boljšim upravljanjem dediščine se bo pojem aktivnega ohranjanja uvedel v bivalno okolje.
--	---

ID	2.2.
Specifični cilj	Zaščita in obnova biotske raznovrstnosti in spodbujanje ekosistemskih storitev
Rezultati, ki naj bi jih države članice dosegle s podporo Unije	Čezmejno območje izkazuje največjo koncentracijo naravnih vrednot, zavarovanih območij in območij Natura 2000 v Evropski Uniji. 145.386 ha ali 4,6% programskega območja je opredeljenih kot varovano območje. 39,6%¹⁰ območja predstavljajo območja Natura 2000, mnoga med njimi imajo čezmejni značaj (npr. mejne reke in gozdovi, kras). Raznoliki ekosistemi od nižin Drave in Mure do kraških območij Dinarskega gorovja in morskih ekosistemov Jadranskega morja so bogati z vrstami in habitatnimi tipi, med katerimi so številni tudi endemični. Zaradi svoje velikosti in raznolikosti ta območja služijo kot ponudniki ekosistemskih storitev¹¹, pomembnih za kakovost življenja, kmetijstva in gospodarskih

¹⁰ Samo kopenska ozemlja. Vir: SI Atlas Okolja Republike Slovenije <http://gis.arso.gov.si>, 2014; HR <http://natura2000.dzrp.hr/natura/>

¹¹ **Ekosistemske storitve** so koristi, ki jih ljudje pridobijo iz okolja. Te vključujejo oskrbovalne storitve kot sta hrana in voda; regulacijske storitve kot so nadzor poplav in bolezni; kulturne storitve kot so duhovne, rekreativne in kulturne koristi; in podporne storitve kot je kroženje hranil, ki ohranjajo pogoje za življenje na zemlji (vir: Ekosistemi in blaginja ljudi; Okvir za presojo, 2003. <http://www.unep.org/maweb/documents/document.300.aspx.pdf>).

dejavnosti. Žal je ozaveščenost javnosti o konceptu in vlogi ekosistemskih storitev še vedno nizka. Nenadzorovano izkoriščanje zemljišč, obiski zavarovanih območij, podnebne spremembe, opuščanje kmetijstva ter vnos in/ali širjenje invazivnih tujerodnih vrst predstavljajo resno grožnjo ekosistemom.

V Sloveniji je samo polovica habitatov in 60% vrst ohranila ugodno stanje ohranjenosti. Na Hrvaškem stanje ohranjenosti habitatov in vrst zaradi nedavne razglasitve Natura 2000 območij (september 2013) še ni bilo ocenjeno. Najbolj pogosti ekosistemi na programskem območju, ki jih je potrebno ohraniti, so travniški ekosistemi in mokrišča, poplavni gozdovi, nižinski vlažni travniki, jame ter sladkovodni in morski ekosistemi. Znotraj teh ekosistemov se populacije različnih vrst selijo ne glede na državno mejo. V nekaterih primerih stanje populacije med državama znatno variira. Pri obravnavi istovrstne populacije in enotnega območja Natura 2000 so potrebni skupni monitoring, enotni varstveni režimi in usklajeni pristopi.

Da bi ohranili opisane naravne vrednote, se ta specifični cilj osredotoča prvenstveno na **ohranjanje in obnovo biotske raznovrstnosti** za prihodnje generacije in **ozaveščanje o vlogi, ki jo ima narava za dobrobit ljudi** in preprečevanje dolgoročnih tveganj.

Medtem ko so nacionalni programi usmerjeni v nacionalno pomembna območja Natura 2000, se bo PS osredotočil na vprašanja, ki jih je bolj učinkovito možno obravnavati le s pomočjo usklajenega čezmejnega pristopa.

Na ravni PS bi morali ukrepi prispevati k **izboljšanju stanja ohranjenosti (SO) tistih vrst in habitatnih tipov v čezmejnih območjih Natura 2000, ki so v skupnem interesu za ohranjanje**. To bo doseženo preko izboljšanja znanja o vrstah in habitatih, skupnega upravljanja, usmerjanja obiskovalcev, intenzivnega vključevanja lokalnega prebivalstva in boljše interpretacije narave. Pomemben prispevek ohranjanju biotske raznovrstnosti se pričakuje od konkretnih demonstracijskih aktivnosti v naravi in dejavnosti, ki promovirajo zavedanje o pomenu ohranjanja narave. S tem se bo izboljšalo sprejemanje in razumevanje ohranjanja biotske raznovrstnosti in ekosistemov med lokalnim prebivalstvom in obiskovalci programskega območja.

Tabela 10 Programski kazalniki rezultatov

(sklic: točka (b)(ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
6cRI	Obiskovalci območij kulturne in naravne dediščine v programskem območju ¹²	Število	4.911.583	2013	5.750.000	SI: Statistični urad republike Slovenije, Skupnost naravnih parkov Slovenije HR: Muzejski dokumentacijski center Javne ustanove za upravljanje zavarovanih območij	2018, 2020, 2023
6dRI1	Povprečna stopnja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000 v programskem območju - vrste ¹³	Število	Stanje ohranjenosti vrst: 2.050	2014	Stanje ohranjenosti vrst: 2.052	SI: Zavod RS za varstvo narave HR: Državni zavod za zaščito prirode	2018, 2020, 2023
6dRI2	Povprečna stopnja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000 v programskem območju-habitati	Število	Stanje ohranjenosti habitatov: 2.070	2014	Stanje ohranjenosti habitatov: 2.072	SI: Zavod RS za varstvo narave HR: Državni zavod za zaščito prirode	2018, 2020, 2023

¹² Kazalnik vključuje registrirane obiske muzejev in galerij (za kulturno dediščino) in registrirane obiske v regionalnih in nacionalnih parkih, ki se nahajajo na programskem območju (Slovenija: Kozjanski regijski park, Logarska dolina, Regijski park Škocjanske jame, Naravni rezervat Škocjanski zatok, Krajinski park Sečoveljske soline, Krajinski park Strunjan, Krajinski park Kolpa, Notranjski park, Krajinski park Ljubljansko barje in Krajinski park Goričko; Hrvaška: NP Brijuni, NP Risnjak, PP Učka, PP Žumberak – Samoborsko gorje, PP Medvedica, Čezmejni biosferni rezervat Mura-Drava-Danube).

¹³ Glej ločen metodološki dokument za opredelitev kazalnikov; A Odlična - 3 točke, B Dobra - 2 točki, C Povprečna ali zmanjšana ohranjenost - 1 točka

2.A.2.6. Ukrepi, ki jim je namenjena podpora v okviru prednostne naložbe

2.A.2.6.1. Opis vrste in primerov ukrepov, ki jim je namenjena podpora, in njihovega pričakovanega prispevka k posebnim ciljem, po potrebi vključno z opredelitvijo glavnih ciljnih skupin, posebnih ciljnih ozemelj in vrst upravičencev

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	6c
Podprti okvirni ukrepi:	
1. Razvoj čezmejnih turističnih proizvodov¹⁴ in destinacij¹⁵ na podlagi kulturne in naravne dediščine z upoštevanjem koncepta aktivnega ohranjanja, trajnostnega turizma, pristopa od spodaj navzgor in celostnega pristopa - Varovanje, obnavljanje in ohranjanje registrirane¹⁶ kulturne in/ali naravne dediščine manjšega obsega, vključno z obveznim razvojem vsebin za pametno uporabo in trajnostno upravljanje dediščine (npr. obnova tradicionalnih etnografskih stavb za potrebe lokalnih muzejev, učne interpretacijske poti, arheološki parki itd.); - Investicije majhnega obsega v infrastrukturo in opremo za obiskovalce, namenjeno izboljšanju dostopnosti in usmerjenosti obiskovalcev ter doživljanja obiskovalcev na območjih registrirane kulturne in/ali naravne dediščine (npr. centri za obiskovalce, centri proizvodnje domače obrti in razstavnici prostori, kolesarske steze in najem koles, parkirišča, prilagoditve za osebe s posebnimi potrebami, dostopne poti do območij dediščine itd.) - Razvoj novih vsebin in konceptov interpretacije (npr. pripovedovanje zgodb) o naravni in/ali kulturni dediščini z upoštevanjem novih pristopov k razvoju občinstva¹⁷ in sodobnih trendov (npr. inovativne razstave, čezmejni dogodki itd.) - Razvoj novih ali izboljšanih obstoječih skupnih trajnostnih turističnih ali s tem povezanih proizvodov ali storitev v obliki edinstvenih tematskih tur/izletov, paketov, itinerarijev, poti	

¹⁴ **Čezmejni turistični proizvod** pomeni niz znamenitosti/storitev/namestitev/prevozov/prireditvev dediščine, ki imajo obliko čezmejnih tur, itinerarijev, poti, ponudbe, paketov itd., bodisi fizično (na podlagi fizične infrastrukture) ali konceptualno (povezovanje krajev/destinacij/znamenitosti/doživetij), in ki jih povezuje skupna vsebina, značilnost ali tema. Vsak element turističnega proizvoda je pripravljen na način, da zadovoljuje potrebe turistov/obiskovalcev in zagotovi kakovostno izkušnjo. Proizvod mora zajemati ali biti razvit v obeh državah in spodbujati konkreten (ne splošen) čezmejni proizvod, ki ima edinstven potencial za doživljanje dediščine. (vir: <http://lokaturconsultant.blogspot.com/2013/04/tourism-product-definition.html> in drugi dokumenti EK o trajnostnem turizmu).

¹⁵ **Čezmejna turistična destinacija** je eno/poenoteno čezmejno ozemlje, na katerem se tržijo kraji za obisk turistov oz. se sama destinacija trži kot kraj za obisk turistov (vir: <http://media.unwto.org/en/content/understanding-tourism-basic-glossary>).

¹⁶ **Uradno registrirana naravna in kulturna dediščina ali vrednote** v Republiki Hrvaški in Republiki Sloveniji.

¹⁷ **Podpora za razvoj občinstva** opisuje dejavnosti, ki se izvajajo namensko za zadovoljevanje potreb obstoječih in potencialnih obiskovalcev in kot pomoč organizaciji upravljanja kulturnih/naravnih parkov za razvoj odnosov z obiskovalci. V širšem pomenu lahko vključuje aktivnosti, ki spodbujajo zanimanje in izboljšujejo dostop za ciljne skupine, za katere ne obstaja velika možnost za obisk znamenitosti. Glavni vidiki razvoja občinstva so povezani s prilagajanjem programa (izboljšanje kakovosti izkušnje), trženjem, komunikacijo in skrbjo za stranke (uvajanjem novih pristopov za obiskovalce). (vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Audience_development).

ali turistične ponudbe, ki povezuje naravne ali kulturne vire z obrtjo in umetnostjo, lokalnimi dobavitelji, MSPji, turističnimi operaterji itd. ter izkoriščanje potenciala raziskav, razvoja in inovacij (RRI), IKT orodij, e-storitev in/ali tržnih trendov.

2. Upravljanje in spodbujanje čezmejnih destinacij ali produktov

- Vzpostavitev, pozicioniranje in spodbujanje čezmejnih struktur sodelovanja, temelječih na ozemlju ali izdelku, ki povezujejo upravljavce območij kulturne in naravne dediščine, podjetja, turistične destinacijske organizacije in/ali ostale partnerje s skupnim interesom za čezmejni trajnostni turizem in aktivno ohranjanje dediščine (npr. grozdi, verige vrednostne ali podobne strukture, ki se partnerjem zdijo primerne za zasledovanje skupno določenih ciljev);
- Podpora internacionalizaciji in vstopanju čezmejnih trajnostnih turističnih destinacij in proizvodov na trg (npr. podpora za vstop na trg, skupni razvoj in poskusno izvajanje tržnih konceptov in načrtov, sodelovanje na mednarodnih dogodkih in sejnih na tretjih trgih itd.)¹⁸;
- Zasnova in izvajanje inovativnih promocij čezmejnih trajnostnih destinacij in proizvodov, vključno z uporabo IKT, pametnih tehnologij, socialnih medijev itd.

3. Izboljšanje baze znanja in zmogljivosti za aktivno ohranjanje in trajnostni turizem

- Usposabljanje, mentorstvo, ozaveščanje, izmenjava dobrih praks, praktične smernice in strokovno znanje ter podobne dejavnosti, ki podpirajo:
 - Vse faze, potrebne za varovanje, ohranjanje in vzdrževanje dediščine in tradicionalnih znanj ter krepitev kulturne in pokrajinske identitete območja (npr. informacijske točke in smernice za praktično obnovo dediščine, prenos tradicionalnih znanj itd.);
 - Vse faze mobilizacije dediščine za trajnostni razvoj in ustvarjanje delovnih mest v trajnostnem turizmu in z njim povezanih poslovnih dejavnosti (npr. start-up centri domače obrti, programi usposabljanja za razvoj novih znanj in spretnosti za deležnike, vključene v trajnostni turizem in kulturo, veščine interpretacije dediščine, tematski turistični vodniki itd.)
- Razvoj in testiranje novih poslovnih modelov za upravljanje kulturne in/ ali naravne dediščine (npr. upravljanje in trženje majhnih zgodovinskih mest itd.);
- Razvoj in uvajanje okoljskih in drugih standardov kakovosti;
- Izdelava in izvajanje načrtov upravljanja obiskovalcev (npr. štetje obiskovalcev, ankete obiskovalcev, koncepti razvoja občinstva itd.)

¹⁸ Kot tretji trg se šteje država izven programskega območja, kjer bodo potekale promocijske aktivnosti, ob upoštevanju določil 20. člena Uredbe (EU) št. 1299/2013.

Opomba:

- *Naravno in kulturno dediščino v okviru specifičnega cilja 6c je potrebno razumeti v širšem pomenu; poleg registrirane materialne in nematerialne dediščine se upošteva tudi ostale kulturne vrednote in običaje, naravne vire, tradicionalna znanja itd, ki ustvarjajo identiteto programskega območja. Izjema so obnove objektov in infrastrukturne naložbe manjšega obsega, ki so upravičene le v primeru registrirane naravne in kulturne dediščine.*

Ciljne skupine	– Turisti/ obiskovalci – Lokalno prebivalstvo – Lastniki območij dediščine – Podjetja, njihovi zaposleni in potencialni start-upi, povezani z izrabo kulturne in naravne dediščine ali trajnostnega turizma – Tudi skupine, navedene pod "Predvidene vrste upravičencev"
Predvidene vrste upravičencev	– Lokalni, regionalni in nacionalni organi (npr. občine, okraji ...) – Neprofitne organizacije, ustanovljene po javnem ali zasebnem pravu, ki delujejo na področju kulturne in naravne dediščine, trajnostnega turizma oziroma na področju povezanih storitev (npr. muzeji, organi upravljanja območij Natura 2000 in zavarovanih območij, regionalne razvojne agencije, organizacije za upravljanje turistične dejavnosti, nevladne organizacije, društva ...) – Majhna in srednje velika podjetja
Posebna ciljna območja	– Programsko območje

Prednostna naložba	6d
Podprti okvirni ukrepi: Aktivnosti za krepitev zmogljivosti za povečanje vključevanja, zavedanja, znanja in sprejemanja varstva narave in ekosistemskih storitev znotraj ciljnih skupin Razvoj skupnih usklajenih pristopov, metod, orodij in novih rešitev pri načrtovanju, spremljanju in upravljanju Nature 2000 ter drugih vrst in habitatnih tipov, pomembnih za čezmejno območje (npr. izmenjava podatkov, vključevanje metod načrtovanja in spremljanja, uvajanje novih orodij in tehnologij za spremljanje, koordinacija pristopov upravljanja itd.); Izvedba monitoringa habitatnih tipov ali vrst Nature 2000 kakor tudi ostalih habitatov in vrst, pomembnih za čezmejno območje. Vsak projekt bi moral med svojimi aktivnostmi izvesti vsaj eno od naslednjih aktivnosti:	

4. Praktične demonstracijske aktivnosti v naravi z namenom izboljšanja pogojev in varovanja različnih habitatnih tipov in vrst;

- Vzpostavitev potrebne infrastrukture majhnega obsega za izboljšanje bivalnega okolja habitatnih tipov in vrst, zmanjšanje zunanjih pritiskov in usmerjanje dostopnosti, da bi se pokazal neposredni pozitivni učinek na Naturo 2000 in ostale vrste in habitatne tipe, pomembne za čezmejno območje (npr. mostovi in platforme za opazovanje, varstveni ukrepi, usmerjanje informacijskega sistema, itd.);
- Usmerjeni turistični in rekreacijski tokovi (promet/obiskovalci) z namenom zagotavljanja varstva narave (npr. priprava in izvajanje načrtov upravljanja obiskovalcev, spremljanje in usmerjanje obiskovalcev) in vzpostavitev mirnih con;
- Obnovitev habitatov, ponovna naturalizacija rečnih strug/izboljšanje hidroloških razmer;
- Zagotavljanje nefragmentacije habitatov;
- Zagotavljanje zelene infrastrukture¹⁹, ki podpira varstvo in ohranjanje habitatnih tipov in vrst ter zmanjšuje tveganje za izgubo biotske raznovrstnosti;
- Odstranitev in preprečitev širjenja invazivnih tujerodnih vrst;
- Izvajanje ukrepov za preprečevanje zaraščanja (na zapuščenih območjih, ki niso obravnavana v Programu razvoja podeželja).

5. Identifikacija, kartiranje, ocenjevanje in izboljšanje ekosistemskih storitev s skupnimi pilotnimi študijami ekosistemskega vrednotenja ter razvoj metodologije za regionalno zeleno računovodstvo ali druga plačila za ekosistemske storitve (PES).

Ciljne skupine	– Lokalno prebivalstvo – Obiskovalci/ turisti – Lokalne skupnosti – Kmetje – Lastniki zemljišč na območjih Natura 2000, zaščitene območjih in drugih območjih naravnih vrednot – Podjetja – Učitelji, študentje, dijaki, otroci – Tudi skupine, navedene pod "Predvidene vrste upravičencev"
Predvidene vrste upravičencev	– Lokalni, regionalni in nacionalni organi (npr. občine, okraji ...) – Neprofitne organizacije, ustanovljene po javnem ali zasebnem pravu -

¹⁹ **Zelena infrastruktura** je potrebno razumeti kot "strateško načrtovane mreže naravnih ali pol-naravnih območij in tudi drugih okoljskih značilnosti", zasnovanih in upravljanjih tako, da zagotavljajo širok nabor ekosistemskih storitev. To vključuje zelene površine (ali modre, če je govora o vodnih ekosistemi) in druge fizikalne lastnosti v kopenskem (vključno z obalnimi) in morskih območjih. Na kopnem je ZI prisotna v ruralnih in urbanih okoljih. (Vir: SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ zelene infrastrukture (GI) - Krepitev Evrope Natural Capital / COM/2013/0249),

Posebna ciljna območja	pravne osebe na področju varovanja narave (npr. organi upravljanja Nature 2000 in zavarovanih območij, organi za ohranjanje narave, NVO, institucije R&R, regionalne razvojne agencije, gozdni instituti, centri za razvoj podeželja, itd.)
	– Programsko območje

2.A.2.6.2. Vodilna načela za izbor operacij

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	6c
Med postopkom izbire se bo, poleg kriterijev, ki se uporabljajo za ocenjevanje projektov, v okviru specifičnega cilja zahtevalo: – Dediščina ali investicijski ukrep majhnega obsega, ki pridobi podporo programa, mora biti javno dostopen po zaključku projekta. – Od zasebnega profitnega vodilnega partnerja bi se moralo pred podpisom pogodbe o sofinanciranju zahtevati predložitev veljavne bančne garancije. – Vsak projekt mora slediti načelom trajnostnega turizma. Večja pomembnost glede na prispevek k specifičnemu cilju bodo prejeli projekti, ki dokazujejo na primer: – Prispevek k zagotavljanju pametnega ravnotežja med ohranjanjem in trajnostno rabo naravnih in kulturnih virov. – Podporo konceptu aktivnega ohranjanja, pristopu od spodaj navzgor in integriranem pristopu. – Upoštevanje ustrezno upravljanje obiskovalcev v skladu z nosilnostjo predmetne kulturne dediščine. – Povezovanje kulturne in naravne dediščine z zainteresiranimi deležniki na področju turizma (podjetja, turistične destinacijske organizacije itd.) v edinstvene čezmejne turistične proizvode ali destinacije. – Izboljšanje, mreženje in nadgradnjo obstoječih pobud za dosego večje privlačnosti, prepoznavnosti in dolgoročne vzdržnosti. – Vključenost horizontalne teme iz tega PS (R&R, krepitev zmogljivosti ali IKT) kot dodana vrednost projektu.	

Prednostna naložba	6d
--------------------	----

Med postopkom izbire bo pri doseganju specifičnih ciljev večja pomembnost dana:

- **Projektom, ki se osredotočajo na ohranjanje biotske raznovrstnosti** in imajo pozitiven učinek na:
 - Stopnjo ohranjenosti statusa vrst in habitatnih tipov Natura 2000, ki jih lahko najdemo na obeh straneh programskega območja ali
 - Območja Natura 2000, ki mejijo med seboj, kot so mejne reke Mura, Drava, Sotla, Kolpa, Dragonja itd.; čezmejna gozdna območja Gorjanci/Žumberak, Kočevsko/Snežnik/Snježnik/Gorski Kotar itd.; ali čezmejna kraška območja (npr. Kras/Čičarija).
- Projekti, ki se **nanašajo na horizontalne teme tega PS** (R&R, krepitev zmogljivosti ali IKT) kot dodano vrednost projektu.

2.A.2.6.3. Načrtovana uporaba finančnih instrumentov (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.2.6.4. Načrtovana upraba velikih projektov (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.2.6.5. Kazalniki neposrednih učinkov (po prednostnih nalogah)

(sklic: točka (b)(iv) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 11 Kazalniki učinka za posamezni program

ID	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
6c					
CO09	povečanje pričakovanega števila obiskov podprtih spomenikov naravne in kulturne dediščine ter znamenitosti	obiski/leto	50,000	Sistem za spremljanje	Letno
6c-1	Investicije manjšega obsega v infrastrukturo za obiskovalce in	Število	15	Sistem za spremljanje	Letno

ID	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
6c					
	ohranjanje naravne in kulturne dediščine ²⁰				
6c-2	Razvoj novih ali izboljšanih čezmejnih proizvodov ali destinacij, ki vključujejo naravno in kulturno dediščino ²¹	Število	20	Sistem za spremljanje	Letno
6c-3	Osebe, vključene v aktivnostih izboljšanja zmogljivosti	Število	500	Sistem za spremljanje	Letno
CO01	število podjetij, ki prejmejo podporo	Podjetja	7	Sistem za spremljanje	Letno
CO02	število podjetij, ki prejmejo nepovratna sredstva	Podjetja	7	Sistem za spremljanje	Letno
6d					
CO23	Površina habitatov, podprtih za doseganje boljšega stanja ohranjenosti ²²	Hektarji (ha)	31,000 ha	Sistem za spremljanje	Letno

²⁰ **Investicije manjšega obsega** vključujejo ohranjanje dediščine, kot je obnova tradicionalnih etnografskih stavb za potrebe lokalnih muzejev, učnih poti, arheoloških parkov, ... medtem ko investicije manjšega obsega v infrastrukturo obiskovalcev vključujejo centre za obiskovalce, centre proizvodnje domače obrti in razstavne prostore, kolesarske steze in najem koles, parkirišča, prilagoditve za osebe s posebnimi potrebami, dostopne poti do območij dediščine,...

²¹ **Integriran čezmejni trajnostni turistični proizvod** pomeni niz znamenitosti/storitev/namestitev/prevozov/prireditev dediščine, ki imajo obliko čezmejnih tur, itenerarijev, poti, ponudbe, paketov..., bodisi fizično (na podlagi fizične infrastrukture) ali konceptualno (povezovanje krajev/destinacij/znamenitosti/ doživetij) in ki jih povezuje skupna vsebina, značilnost ali tema. Vsak element turističnega proizvoda je pripravljen na način, da zadovoljuje potrebe turistov/ obiskovalcev in zagotavlja kakovostno izkušnjo. Proizvod mora zajemati ali biti razvit v obeh državah in spodbujati konkreten (ne splošen) čezmejni proizvod, ki ima mednarodni tržni potencial. (vir: <http://lokatourconsultant.blogspot.com/2013/04/tourism-product-definition.html> in drugi dokumenti EK o tranostnem turizmu). **Čezmejna turistična destinacija** je eno/ poenotenočezmejno ozemlje, na katerem se trži ali se trži kot kraj za obisk turistov (vir: <http://media.unwto.org/en/content/understanding-tourism-basic-glossary>). Proizvod ali destinacija se šteje kot **nov**, če še ni obstajal na trgu pred predlogom projekta. V tem primeru je razvoj proizvoda ali destinacije eden izmed projektnih aktivnosti. Obstoječi proizvod ali destinacija pa se smatra kot **izboljšan**, kadar je bistveno spremenjen ali nadgrajen v smislu partnerjev, kvalitete, razlage, obsega, ozemlja ali trženja in njegovega položaja na trgu.

²² Površina obnovljenih ali novo ustvarjenih območij, namenjenih za izboljšanje stanja ohranjenosti ogroženih vrst. **Projekt se lahko izvede tako znotraj kot zunaj območja Natura 2000 in je sposobna izboljšati stanje ohranjenosti ciljnih vrst, habitatov ali ekosistemov za biotsko raznovrstnost in oskrbovanje z ekosistemskimi storitvami** (vir: Smernice za spremljanje in vrednotenje, ESRR in Kohezijski sklad, Koncepti in priporočila, Evropska Komisija, Marec 2014)

ID	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
6c					
6d-1	Izvedeni praktični demonstracijski ukrepi v naravi v podporo biotski raznovrstnosti	Število	10	Sistem za spremljanje	Letno
6d-2	Izvedba skupnih študij in orodij za ocenjevanje in spodbujanje ekosistemskih storitev	Število	3	Sistem za spremljanje	Letno
6d-3	Osebe z izboljšanimi praktičnimi znanji in sposobnostmi za izvajanje ukrepov ohranjanja biotske raznovrstnosti in vrednotenja ekosistemskih storitev	Število	250	Sistem za spremljanje	Letno

2.A.2.7. Okvir uspešnosti

(sklic: točka (b)(v) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013 in Priloga II k Uredbi (EU) št. 1303/2013)

Tabela 12 Okvir uspešnosti prednostne osi

POs	Vrsta kazalnika	ID	Kazalnik ali ključna faza izvajanja	Merska enota	Mejnik za leto 2018	Končna ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Razlaga pomena kazalnika
2	Finančni kazalnik	6cdFI	Plačila: potrjen skupni znesek upravičenih izdatkov	EUR	3.963.439 EUR	33.028.657 EUR	Sistem za spremljanje	N/A
6c								
2	Kazalnik neposrednega učinka	6c-1	Investicije manjšega obsega v infrastrukturo za obiskovalce in ohranjanje naravne in kulturne dediščine	Število	0	15	Sistem za spremljanje	N/A
2	Ključne faze izvajanja	6cKI	Pričetek prenov in gradbenih del na območjih dediščine ali	Število	5	15	Sistem za spremljanje	N/A

POs	Vrsta kazalnika	ID	Kazalnik ali ključna faza izvajanja	Merska enota	Mejnik za leto 2018	Končna ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Razlaga pomena kazalnika
			podporni infrastrukturi za obiskovalce				ljanje	
6d								
2	Kazalnik neposrednega učinka	CO23	Površina habitatov, podprtih za doseganje boljšega stanja ohranjenosti	Hektarji (ha)	0	31.000 ha	Sistem za spremljanje	N/A
2	Ključne faze izvajanja	6dK	Površina habitatov, ki bo načrtovano podprta na osnovi izbire projektov, za doseganje boljšega stanja ohranjenosti	Področje pokritosti (ha)	10.000 ha	31.000 ha	Sistem za spremljanje	N/A

2.A.2.8. Kategorije intervencij

(sklic: točka (b)(vii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 13 Razsežnost 1 Domena ukrepa

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
2	075 Razvoj in spodbujanje storitev turizma v ali za MSP	1.204.461
2	85 Varstvo in izboljšanje biotske raznovrstnosti, varstvo narave in zelena infrastruktura	3.200.000
2	86 Varstvo, obnova in trajnostno izkoriščanje območij Natura 2000	4.800.000
2	90 Kolesarske steze in poti za pešce	1.605.949
2	91 Razvoj in spodbujanje turističnega potenciala naravnih območij	3.011.154
2	92 Varstvo, razvoj in spodbujanje javnih sredstev na področju turizma	2.007.436
2	93 Razvoj in spodbujanje javnih storitev na področju turizma	2.007.436
2	94 Varstvo, razvoj in spodbujanje javnega kulturnega bogastva in dediščine	8.230.486
2	95 Razvoj in spodbujanje javnih storitev na področju kulturnega bogastva in dediščine	2.007.436

Tabela 14 Razsežnost 2 Oblika financiranja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
1	01 (Nepovratna sredstva)	28.074.358

Tabela 15 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
2	01 Velika mestna območja (gosto naseljena > 50 000 prebivalcev)	2.850.559
2	02 Majhna mestna območja (srednje gosto poseljena > 5 000 prebivalcev)	10.677.179
2	03 Podeželska območja (redko poseljena)	14.546.620

Tabela 16 Razsežnost 4 Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
1	07 (Se ne uporablja)	28.074.358

2.A.2.9. Povzetek načrtovane uporabe tehnične pomoči (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(vi) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.3. Prednostna os 3: Zdrava, varna in dostopna obmejna območja

2.A.3.1. Prednostna os

ID prednostne osi:	3
Naslov prednostne osi:	Zdrava, varna in dostopna obmejna območja

☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti, vzpostavljenimi na ravni Unije	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala z ukrepi lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	

2.A.3.2. Utemeljitev vzpostavitve prednostne osi, ki zajema več kot en tematski cilj

(sklic: člen 8(1) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.3.3. Sklad in osnova za izračun podpore Unije

Sklad	ESRR
Osnova za izračun (skupni upravičeni stroški ali upravičeni javni stroški)	Skupni upravičeni stroški

2.A.3.4. Prednostna naložba 11

(sklic: točka (b)(i) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	11 Izboljšanje institucionalne zmogljivosti javnih organov in deležnikov ter prispevanje k učinkoviti javni upravi s spodbujanjem pravnega in upravnega sodelovanja med državljani in institucijami.
---------------------------	---

2.A.3.5. Specifični cilji, ki ustrezajo prednostni naložbi, in pričakovani rezultati

(sklic: točki (b)(i) in (ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	3.1.
Specifični cilj	Krepitev partnerstev med javnimi organi in deležniki za zdrava, varna in

Rezultati, ki naj bi jih
države članice dosegle s
podporo Unije

dostopna čezmejna območja

ČM območje je tradicionalno dobro povezano vzdolž meje. Vendar pa je analiza stanja pokazala velike razlike med regijami ter razkorak med mestom in podeželjem, kar zadeva dostopnost državljanov do storitev v javnem interesu, ki so najbolj pomembne za vitalnost obmejnega območja.

Zaradi staranja prebivalstva in izseljevanja ter po drugi strani ambicioznih ciljev za razvoj turizma in prepoznanih nevarnosti naravnih in drugih nesreč so v okviru tega specifičnega cilja prednostno naslovljeni **izzivi vitalnosti, zdravja, varnosti in dostopnosti/ povezljivosti**.

Nenehno krčenje javne porabe na obeh straneh meje zahteva nove pristope, učinkovite rešitve in modele sodelovanja pri izvajanju storitev med različnimi deležniki, naj so javni ali nevladni, lokalni, regionalni ali nacionalni. Široka paleta prostovoljnih in nevladnih organizacij, ki delujejo na prednostnih področjih v programskem območju, zagotavlja trdno podlago za širitev sodelovanja.

Ta prednostna naložba temelji na v preteklosti skupnih sistemih upravljanja, obstoječih neformalnih stikih in mrežah, nizkih jezikovnih ovirah in novih okoliščinah, ki se ustvarjajo na slovensko-hrvaški meji kot notranji meji EU, kar predstavlja priložnost za krepitev institucionalnega sodelovanja pri zagotavljanju storitev v javnem interesu v čezmejnem okviru.

Zaradi tega bodo posegi, ki se izvajajo v okviru te prednostne naložbe, imeli za posledico vzpostavitev **novih ali krepitev obstoječih čezmejnih struktur**, ki bodo omogočile čezmejno zagotavljanje storitev v javnem interesu in izboljšale dostop do teh storitev na tistih obrobni obmejnih območjih, kjer je zaznana velika vrzel v njihovem zagotavljanju.

Od vzpostavljenih in okrepljenih čezmejnih partnerstev in struktur se pričakuje, da bodo sposobna dokazati nove, okrepljene ali izboljšane obstoječe storitve javnega zdravstvenega varstva in socialnega varstva, storitve na področju zagotavljanja varnosti (civilna zaščita, reševalne službe in reševalci) in čezmejne trajnostne mobilnosti.

Širša teritorialna omrežja, vertikalno (lokalno-regionalno-nacionalno) in horizontalno povezovanje različnih organov, nevladnih organizacij in deležnikov, koordinirani pristopi in postopki, prenos dobrih praks, skupen

	razvoj inovativnih rešitev in uspešno vključevanje državljanov (osredotočenje na državljana kot kupca storitev), bo omogočalo boljšo izrabo obstoječih človeških virov in izboljšanje kvalitete, raznolikosti in dostopnosti storitev na programskem območju. Z osredotočanjem prizadevanj na posebne ciljne skupine (npr. osamljeni starostniki, ogrožene ženske in mladina, migranti, invalidi in druge skupine, ki so na pragu revščine ali socialne izključenosti), bo program sodelovanja prispeval k zmanjševanju neenakosti, spodbujanju boljših življenjskih pogojev in/ ali višje kakovosti življenja za državljane v regiji (npr. boljše zdravstveno varstvo za posebne skupine prebivalstva itd.) kakor tudi varnejšim in bolj dostopnim turističnim destinacijam za obiskovalce območja.
--	---

Tabela 17 Programski kazalniki rezultatov

(sklic: točka (b)(ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
11RI	Raven kakovosti sodelovanja na področju storitev zdravstva, socialnega varstva, varnosti in mobilnosti v programskem območju	Povprečna ocena od 0 do 5	2,22	2015	3,33	Anketa med potencialni mi upravičenci POs3	2018, 2020, 2023

2.A.3.6. Ukrepi, ki jim je namenjena podpora v okviru prednostne naložbe

2.A.3.6.1. Opis vrste in primerov ukrepov, ki jim je namenjena podpora, in njihovega pričakovanega prispevka k specifičnim ciljem, po potrebi vključno z opredelitvijo glavnih ciljnih skupin, posebnih ciljnih ozemelj in vrst upravičencev

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	11
Podprti okvirni ukrepi na področju i) storitev javnega zdravstvenega varstva, ii) storitev socialnega varstva, iii) storitev na področju zagotavljanja varnosti (civilna zaščita, reševalne službe in reševalci), iv) čezmejnih javnih prevozov in storitev trajnostne mobilnosti:	
1. Vzpostavitev novih ali krepitev obstoječih čezmejnih struktur sodelovanja²³ javnih institucij, civilne družbe in drugih deležnikov za zagotovitev celostnih teritorialnih rešitev za zagotavljanje storitev na izbranem področju (npr. skupne tematske prireditve in delavnice, know-how, razvoj in izmenjava informacij in baz podatkov, seznanjanje s pravnim in administrativnim okvirom partnerja, dvostranski sporazumi za opredelitev skupnih razvojnih vprašanj in struktur za dolgoročno delovanje); 2. Koordinacija, izdelava in izboljšava skupnih načrtov, postopkov in izmenjava modelov upravljanja za zagotavljanje čezmejnih storitev in/ali storitev na obmejnih območjih, kjer obstaja storitvena vrzel (npr. oblikovanje skupnih čezmejnih načrtov, strategij in programov, optimizacija procesov izvajanja storitev, zmanjševanje administrativnih ovir, uskladitev protokolov in intervencijskih postopkov, prenos dobrih praks); 3. Razvijanje veščin in kompetenc za opravljanje izbranih javnih storitev (npr. skupni programi usposabljanja, tehnična uposabljanja in zmogljivosti za čezmejne intervencije, jezikovna in medkulturna znanja, mentorstvo, čezmejne izmenjave in prakse osebja itd.); 4. Skupni razvoj in izvedba (demonstracija) novih ali izboljšanih storitev znotraj struktur sodelovanja (npr. inovativni organizacijski modeli za zagotavljanje storitev, organizacijske strukture za zagotavljanje mobilnih storitev, diverzifikacija kanalov in načinov oskrbe, krepitev organizacijskih in tehničnih kapacitet za vzpostavitev posameznih storitev, prilagoditev urnikov, vozni redov in integracija javnega prevoza čez mejo itd.); 5. Spodbujanje aktivnega vključevanja različnih skupin državljanov v čezmejno sodelovanje in uporabo novih storitev (npr. posebne tematske prireditve, kampanije ozaveščanje in promocijo itd.); 6. Spodbujanje struktur sodelovanja, njihovih skupnih storitev in programov.	
Ciljne skupine	– Ponudniki storitev – Uslužbenci v organizacijah, ki zagotavljajo javne storitve – Prostovoljci – Lokalno prebivalstvo na obrobni obmejni območjih

²³ **Čezmejna struktura sodelovanja** je skupina institucij in interesnih skupin, ustanovljenih ali izboljšanih v času trajanja projekta, z namenom oblikovanja in zagotavljanja določene javne storitve ali programa. Skupina lahko presega projektno partnerstvo, vendar mora obstajati tudi po zaključku projekta.

Predvidene vrste upravičencev	– Turisti/ obiskovalci obrobni obmejnih območij – Tudi skupine, navedene pod "Predvidene vrste upravičencev"
	– Nacionalni, regionalni in lokalni organi – Neprofitne organizacije, ustanovljene po javnem ali zasebnem pravu - pravne osebe (npr. zdravstveni centri, centri za socialno delo, nevladne organizacije, domovi za ostarele, regionalne razvojne agencije, socialna podjetja, reševalne službe in službe civilne zaštite itd.)
Posebna ciljna območja	– Programsko območje

2.A.3.6.2. Vodilna načela za izbor operacij

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	11
Med postopkom ocenjevanja bo, poleg kriterijev, ki se uporabljajo za ocenjevanje projektov, v okviru specifičnega cilja zahtevano: – Projekti morajo biti jasno usmerjeni v razvoj trajnostne strukture čezmejne sodelovanja. – Vsaka čezmejna struktura sodelovanja mora obravnavati vsaj eno od prioritetnih področij: i) javno zdravstveno varstvo, ii) socialno varstvo, iii) storitve na področju zagotavljanja varnosti (civilna zaščita, urgencia in reševanje), iv) čezmejni javni prevoz in storitve trajnostne mobilnosti. – Vsaka čezmejna struktura sodelovanja mora okrepiti bodisi i) zagotavljanje čezmejnih storitev ali ii) opravljanje storitev, usmerjenih na obrobna/podeželska območja. Med obrobna/podeželska območja se v okviru tega programa sodelovanja uvrščajo vsa področja izven urbanih središč mestnih občin.²⁴ – Vsaka razvita storitev, struktura ali model mora biti podprt z demonstracijskimi dejavnostmi, ki omogočajo prenos dobrih praks in/ ali preizkušanje novih rešitev v kontekstu resničnega življenja. Večja ustreznost, glede doseganja specifičnega cilja, bo prepoznana pri: – Projekti, ki bodo sposobni dokazati vertikalno povezovanje institucij in večjo ozemeljsko pokritost strukture sodelovanja. Udeležnost pristojnih resornih ministrstev kot pridruženih partnerjev v projektu bo odražala strateški pomen projekta. – Projekti, ki obravnavajo horizontalna področja PS (R&R, krepitev zmogljivosti in IKT) kot dodano vrednost projektu. – Projekti, osredotočenih na zagotavljanje storitev ranljivim ciljnim skupinam, kot so izolirani	

²⁴ Kot urbano središče se upošteva naselje, v katerem se nahaja sedež mestne občine (v primeru Slovenije) oziroma mesta (v primeru Hrvaške).

starostniki, ženske in ogrožena mladina, migranti, invalidi in ostale skupine, ki so na pragu revščine ali socialne izključenosti v programskem območju.

2.A.3.6.3. Načrtovana uporaba finančnih instrumentov (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.3.6.4. Načrtovana uporaba velikih projektov (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.3.6.5. Kazalniki neposrednih učinkov

(sklic: točka (b)(iv) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 18 Kazalniki učinka za posamezen program

Identifikator	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
11-1	Institucije, ki sodelujejo v čezmejni strukturi ²⁵	Število	45	Sistem za spremljanje	Letno
11-2	Osebe, ki predstavljajo institucije in deležnike iz programskega območja z izboljšanimi spretnostmi in kompetencami pri dobavi čezmejnih storitev	Število	300	Sistem za spremljanje	Letno

2.A.3.7. Okvir uspešnosti

(sklic: točka (b)(v) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013 in Priloga II k Uredbi (EU) št. 1303/2013)

Tabela 19 Okvir uspešnosti prednostne osi

POs	Vrsta kazalnika	ID	Kazalnik ali ključna faza izvajanja	Merska enota	Mejnik za leto 2018	Končna ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Razlaga pomena kazalnika
3	Finančni kazalnik	11-FI	Plačilo: potrjen skupni znesek upravičenih izdatkov	EUR	707.757 EUR	5.897.975 EUR	Sistem za spremljanje	N/A

²⁵ Kazalnik bo meril število institucij in organizacij, vključenih v čezmejno strukturo, kar bo vodilo do povečane zmogljivosti za razvoj in zagotavljanje določene javne storitve ali programa.

POs	Vrsta kazalnika	ID	Kazalnik ali ključna faza izvajanja	Merska enota	Mejnik za leto 2018	Končna ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Razlaga pomena kazalnika
3	Kazalnik učinka	11-1	Institucije, ki sodelujejo v čezmejni strukturi	Število	3	45	Sistem za spremljanje	N/A

2.A.3.8. Kategorije intervencij

(sklic: točka (b)(vii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 20 Razsežnost 1: Domena ukrepa

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
3	112 Izboljšanje dostopa do cenovno ugodnih, trajnostnih in visoko kakovostnih storitev, vključno z zdravstvenimi in socialnimi storitvami splošnega interesa	1.503.983
3	119 Naložbe v institucionalne zmogljivosti ter učinkovitost javnih uprav in javnih storitev na nacionalni, regionalni in lokalni ravni za reformo, boljšo zakonodajo in dobro upravljanje	1.503.983
3	120 Gradnja zmogljivosti za vse zainteresirane strani s področja izobraževanja, vseživljenjskega učenja, usposabljanja in zaposlovanja ter socialnih politik, tudi prek sektorskih in ozemeljskih paktov za spodbujanje reform na nacionalni, regionalni in lokalni ravni	2.005.312

Tabela 21 Razsežnost 2: Oblika financiranja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
3	01 (Nepovratna sredstva)	5.013.278

Tabela 22 Razsežnost 3: Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
3	01 Velika mestna območja (gosto naseljena > 50 000 prebivalcev)	1.002.655
3	02 Majhna mestna območja (srednje gosto poseljena > 5 000 prebivalcev)	3.007.967
3	03 Podeželska območja (redko poseljena)	1.002.656

Tabela 23 Razsežnost 4: Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
3	07 (Se ne uporablja)	5.013.278

2.A.3.9. Povzetek načrtovane uporabe tehnične pomoči (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(vi) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.4. Prednostna os 4: Tehnična pomoč

2.A.4.1. Prednostna os

ID prednostne osi:	4
Naslov prednostne osi:	Tehnična pomoč

☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala zgolj s finančnimi instrumenti, vzpostavljenimi na ravni Unije	
☐	Celotna prednostna os se bo izvajala z ukrepi lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	

2.A.4.2. Utemeljitev vzpostavitve prednostne osi, ki zajema več kot en tematski cilj

(sklic: člen 8(1) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

2.A.4.3. Sklad in osnova za izračun podpore Unije

Sklad	ESRR
Osnova za izračun (skupni upravičeni stroški ali upravičeni javni stroški)	Skupni upravičeni stroški

2.A.4.4. Prednostna naložba

(sklic: točka (b)(i) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba	
---------------------------	--

2.A.4.5. Specifični cilji, ki ustrezajo prednostni naložbi, in pričakovani rezultati

(sklic: točki (b)(i) in (ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	4.1.
Specifični cilj	Zagotoviti učinkovito in nemoteno izvajanje programa sodelovanja
Rezultati, ki naj bi jih	Učinkovito izvajanje PS zahteva tehnično upravljanje, s katerim bo zagotovljeno uresničevanje programskih ciljev, in s tem doseganje želenih rezultatov. Kot je razvidno iz poročil stalnega in predhodnega vrednotenja, je

**države članice dosegle s
podporo Unije**

bila uspešnost izvajanja programa v preteklem obdobju zaznamovana z zamudami pri ocenjevanju projektov, sklepanju pogodb, poročanju in izplačilih. Glavni razlogi za to so bile pogoste institucionalne spremembe v obeh DČ, nezadostno število usposobljenih kadrov kakor tudi njihova menjava. Zaradi tega se predmetni PS osredotoča na izboljšanje učinkovitosti in kadrovskih pristojnosti ter institucionalnih zmogljivosti, poenostavitve postopkov in boljšo koordinacijo.

Dodelitev sredstev za tehnično pomoč je usmerjena v zagotovitev delovanja vseh organov, ki so potrebni za nemoteno izvrševanje PS in nemoten prehod v obdobje 2014 - 2020, institucionalni stabilnosti in potrebnim prilagodbam dejavnosti in nalog, kot je navedeno v predpisih o ESI skladih za obdobje 2014 - 2020. Program bo prav tako prispeval k cilju zmanjšanja administrativnega bremena za upravičence.

Ustrezna kadrovska zasedba Skupnega sekretariata (SS) in boljša koordinacija aktivnosti, vključno s skupnim upravljanjem človeških virov pod vodstvom vodje Skupnega sekretariata, ne glede na različne lokacije, bosta prispevali k učinkovitemu upravljanju SS (npr. zmanjšanje fluktuacije zaposlenih, sistematično usposabljanje, ustrezna delitev dela ipd.) in upravljanja programa (npr. krajši čas za ocenjevanje projektov, sklepanje pogodb ipd.).

Pri podpori dela SS bodo nekatere horizontalne naloge (zaposlitev članov SS, vzpostavitev in delovanje sistema spremljanja programa in informacijskega sistema programa, pravne storitve) izvedene skupaj z drugimi enotami Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK) (npr. Služba za splošne zadeve in Kadrovska služba).

Obseg dela vseh organov vključuje različne ukrepe, kot je priprava, upravljanje, spremljanje, vrednotenje, informiranje in obveščanje, mreženje, potrjevanje izdatkov, kontrole in revizije, ki jih je potrebno zagotoviti na eni strani prijaviteljem/upravičencem in širši javnosti kot tudi Evropski Komisiji (EK) na drugi strani.

Aktivnosti morajo biti strokovno izvedene, da se zagotovi podpora izbranim prijaviteljem/upravičencem v vseh fazah projektnega vodenja. Informacije za vlagatelje/upravičence morajo biti lahko dostopne. Zaradi raznolikosti prijaviteljev/upravičencev ter potreb po različnih vrstah komunikacije se uporablja tako sodobne komunikacijske tehnologije (npr. spletne storitve) kot tudi bolj tradicionalne načine (npr. pojasnjevalni sestanki).

Poleg tega je potrebno vzpostaviti informacijske in komunikacijske ukrepe za obveščanje širše javnosti o financiranih in izvedenih projektih v programskem območju in širše. Nadaljna prizadevanja vključujejo dogodke za širšo javnost v obliki natečajev, srečanj, objav člankov in drugih aktivnosti. Tovrstni ukrepi služijo ozaveščanju in promociji operacij za prebivalce na upravičenem območju ter kot primeri dobre prakse za morebitne posnemovalce na drugih področjih. Posebna pozornost bo namenjena koordinaciji in povezovanju z organi upravljanja drugih sorodnih programov in makroregionalnih strategij.

Tabela 24 Programski kazalniki rezultatov

(sklic: točka (b)(ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
Se ne uporablja. Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta [...], člen 96, [...]. točka (ii) se ne uporablja v primerih, če prispevek Unije za prednostno os ali osi v zvezi s tehnično podporo v okviru operativnega programa ne presega 15.000.000 EUR.							

2.A.4.6. Ukrepi, ki jim je namenjena podpora v okviru prednostne naložbe

2.A.4.6.1. Opis vrste in primerov ukrepov, ki jim je namenjena podpora, in njihovega pričakovanega prispevka k specifičnim ciljem, po potrebi vključno z opredelitvijo glavnih ciljnih skupin, posebnih ciljnih ozemelj in vrst upravičencev

(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Prednostna naložba
Okvirni ukrepi, ki bodo podprti: – Poenostavitev prijave, postopkov poročanja za zmanjšanje administrativnega bremena z uporabo INTERACT-ovih Usklajenih orodij za izvajanje programa (HIT) in Sistema za spremljanje (eMS); – Usposabljanja za upravičence in programska telesa o uporabi e-uprave in HIT; – Ustanovitev skupnega sekretariata z ustrezno kategorizacijo in sposobnostmi osebja ob upoštevanju zahtevnosti nalog skupnega sekretariata, ki se bodo izvajale in delovale v mednarodnem okolju; – Izboljšave upravljanja SS, vključno s pripravo letnega načrta z zastavljenimi cilji, spodbujanjem

timskega dela in razdelitvijo dela, optimizacijo notranje organizacije in krajšanjem komunikacijskih tokov ter obvladovanjem tveganj; – Vzpostavitev učinkovitih in sorazmernih ukrepov proti goljufijam in protikorupcijskih ukrepov v zvezi z izvajanjem programa, ob upoštevanju ugotovljenih tveganj; – Organizacija sestankov Odbora za spremljanje; – Organizacija dvostranskih tehničnih sestankov z namenom prispevanja učinkovitemu in kakovostnemu izvajanju programa (npr. za izboljšanje odzivnosti na izzive v okviru programa...); – Izmenjava informacij in dobrih praks z ostalimi relevantnimi čezmejnimi programi v regijah (npr. SI/AT, SI/HU, AT/HU, HU/HR); – Okrepitev zmogljivosti prijaviteljev in upravičencev za predložitev projektov, ki imajo velik potencial k prispevanju k doseganju ciljev programa; – Priprava letnih poročil, tudi s ciljem boljše prepoznavnosti programa in njegovih rezultatov; – Razvoj, vzdrževanje in prilagajanje sistema eMS potrebam programa; – Predstavitev in uporaba e-kohezije; – Vzpostavitev in razvoj sodelovanja med nacionalnimi koordinatorji/nacionalnimi kontaktnimi točkami za strategije mikroregij; – Posebne dejavnosti na področju prvostopenjskega nadzora; – Dejavnosti revizije in dejavnosti Organa za potrjevanje; – Obveščanje upravičencev (pravočasne informacije, uporaba družbenih omrežij,..) – Komunikacijski dogodki in ukrepi na nivoju programa; – Izdelava Načrta za evalvacijo programa – prvi odstavek 114. člena Uredbe (EU) št. 1303/2013; – Priprava prihodnjih programov sodelovanja, dejavnosti vezane na zaključek prejšnjega programa (59. člen Uredbe (EU) št. 1303/2013).	
Ciljne skupine	– Potencialni upravičenci projekta – Resorna ministrstva – Organi upravljanja drugih čezmejnih programov
Predvidene vrste upravičencev	– Organi, določeni v 5. poglavju
Posebna ciljna območja	– Programsko območje

2.A.4.6.2. Vodilna načela za izbiro operacij*(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)*

Se ne uporablja

2.A.4.6.3. Načrtovana uporaba finančnih instrumentov (če je ustrezno)*(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)*

Se ne uporablja

2.A.4.6.4. Načrtovana upraba velikih projektov (če je ustrezno)*(sklic: točka (b)(iii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)*

Se ne uporablja

2.A.4.6.5. Kazalniki neposrednega učinka prednostne naložbe*(sklic: točka (b)(iv) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)***Tabela 25** Kazalniki neposrednega učinka

ID	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
TA-1	Število izvedenih in zaključenih skupnih čezmejnih projektov	Število	57	Sistem za spremljanje	Letno
TA-2	Skupni čezmejni informativni in promocijski dogodki	Število	10	Sistem za spremljanje	Letno
TA-3	Zaposleni, katerih plače so sofinancirane iz sredstev TP	EPDČ (Ekvivalent polnega delovnega časa)	12	Sistem za spremljanje	Letno
TA-4	Vzpostavljen e-Sistem za spremljanje	Število	1	Opazovanje	Letno
TA-5	Vzpostavljena Prvostopenjska kontrola	Število	2	Opazovanje	Letno
TA-6	Pripravljen in s strani Odbora za spremljanje (OzS) odobren Načrt vrednotenja programa	Število	1	Opazovanje	Letno
TA-7	Pripravljen in s strani Odbora za spremljanje (OzS) odobren	Število	1	Opazovanje	Letno

ID	Kazalnik	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Pogostost poročanja
	Komunikacijski načrt programa				
TA-8	Pripravljena navodila za prijavitelje in upravičence	Število	1	Opazovanje	Letno
TA-9	Ukrepi informiranja, posvetovanja in usposabljanja za prijavitelje in upravičence	Število	8	Opazovanje	Letno

2.A.4.7. Okvir uspešnosti

(sklic: točka (b)(v) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013 in Priloga II k Uredbi (EU) št. 1303/2013)

Tabela 26 Okvir uspešnosti prednostne osi

POs	Vrsta kazalnika	ID	Kazalnik ali ključna faza izvajanja	Merska enota	Mejnik za leto 2018	Končna ciljna vrednost (za leto 2023)	Vir podatkov	Razlaga pomena kazalnika
Se ne uporablja								

2.A.4.8. Kategorije intervencij

(sklic: točka (b)(vii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 27 Razsežnost 1 Domena ukrepa

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
4	121 Priprava, izvajanje, spremljanje in pregled	2.720.000
4	122 Ocena in študije	140.000
4	123 Obveščanje in komuniciranje	140.000

Tabela 28 Razsežnost 2 Oblika financiranja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
4	01 (Nepovratna sredstva)	3.000.000

Tabela 29 Razsežnost 3 Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
4	01 Velika mestna območja (gosto naseljena > 50 000 prebivalcev)	N/A
4	02 Majhna mestna območja (srednje gosto poseljena > 5 000 prebivalcev)	N/A
4	03 Podeželska območja (redko poseljena)	N/A

Tabela 30 Razsežnost 4 Vrsta ozemlja

Prednostna os	Koda	Znesek (v EUR)
4	07 (Se ne uporablja)	3.000.000

2.A.4.9. Povzetek načrtovane uporabe tehnične pomoči (če je ustrezno)

(sklic: točka (b)(vi) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja

3. POGLAVJE

FINANČNI NAČRT

3.1. Odobrena finančna sredstva iz ESRR (v EUR)

(sklic: točka (d)(i) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 31 Letna podpora iz ESRR v EUR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Skupaj
ESRR	0	5.627.067	4.769.398	8.665.970	8.839.290	9.016.075	9.196.393	46.114.193
Skupaj	0	5.627.067	4.769.398	8.665.970	8.839.290	9.016.075	9.196.393	46.114.193

3.2.A Skupna odobrena finančna sredstva iz ESRR in nacionalno sofinanciranje (v EUR)

(sklic: točka (d)(ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 32 Finančni načrt v EUR

Prednostna os	Sklad	Osnova za izračun podpore Unije (skupni upravičeni stroški ali javni upravičeni stroški)	Podpora Unije (a)	Nacionalna sredstva (b)= (c)+(d)	Okvirna razčlenitev nacionalnega prispevka		Financiranje skupaj (e)=(a)+(b)	Stopnja sofinanciranja (f)=(a)/(e)	Za informacijo	
					Nacionalno javno financiranje (c)	Nacionalno zasebno financiranje (d) (1)			Prispevki tretjih držav	Prispevki EIB
Prednostna os 1	ESRR	Skupni upravičeni stroški	10.026.557	1.769.393	1.769.393		11.795.950	85%	N/A	N/A
Prednostna os 2	ESRR	Skupni upravičeni stroški	28.074.358	4.954.299	3.468.009	1.486.290	33.028.657	85%	N/A	N/A
Prednostna os 3	ESRR	Skupni upravičeni	5.013.278	884.697	796.227	88.470	5.897.975	85%	N/A	N/A

		stroški								
Prednostna os 4 - TP	ESRR	Skupni upravičeni stroški	3.000.000	1.968.331	1.968.331		4.968.331	60,4%	N/A	N/A
Skupaj		Skupaj	46.114.193	9.576.720	8.001.960	1.574.760	55.690.913	82,8%		

(1) V okviru Prednostne osi 2 se pričakuje 30% zasebnega sofinanciranja in 10 % v okviru Prednostne osi 3.

3.2.B Razčlenitev po prednostnih oseh in tematskih ciljih

(sklic: točka (d)(ii) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 33 Struktura finančnega načrta v EUR

Prednostna os	Tematski cilj	Podpora Unije	Nacionalni prispevek	Financiranje skupaj
Prednostna os 1	TC 5	10.026.557	1.769.393	11.795.950
Prednostna os 2	TC 6	28.074.358	4.954.299	33.028.657
Prednostna os 3	TC 11	5.013.278	884.697	5.897.975
Prednostna os 4	TP	3.000.000	1.968.331	4.968.331
Skupaj		46.114.193	9.576.720	55.690.913

Tabela 34 Okvirni znesek podpore, ki se uporablja za cilje na področju podnebnih sprememb

Prednostna os	Okvirni znesek podpore za cilje v zvezi s podnebnimi spremembami (v EUR)	Delež skupne dodelitve za program (%)
Prednostna os 1	10.026.557	21,7%
Prednostna os 2	4.805.949	10,4%
Prednostna os 3	0	0,0%
Prednostna os 4	0	0,0%
Skupaj	14.832.506	32,2%

4. POGLAVJE

CELOSTNI PRISTOP K TERITORIALNEMU RAZVOJU

(sklic: člen 8(3) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Analiza stanja je kot največjo oviro za trajnostni razvoj čezmejnega območja prepoznala razlike med rastočimi urbanimi poli in upadajočimi obrobni območji. Nasprotno pa ohranjeni naravni in kulturni viri podeželskih območij na eni in človeški oz. tržni potencial rastočih polov na drugi strani predstavljajo glavni razvojni potencial.

Tako se strategija PS osredotoča na aktiviranje prvotnih virov obmejnih podeželskih območij ob sočasni uporabi zmogljivosti rastočih polov. Hrbtenico PS tako predstavljajo večdimenzionalni pristop, spodbujanje medsektorskega sodelovanja in usmerjenost h konkretnim rešitvah. Le na ta način se bomo lahko učinkovito odzvali na izzive programskega območja, ob tem pa z vključevanjem njegovih virov izboljšali teritorialno kohezijo. Prek predlaganih okvirnih aktivnosti program sodelovanja uvaja različne načine, ki podpirajo celostni pristop k teritorialnemu razvoju.

Prednostna os 1: Celovito obvladovanje poplavne ogroženosti v čezmejnih porečjih se osredotoča na vnaprej določena mejna porečja, na katerih lahko le čezmejni in teritorialni pristop pripeljeta do učinkovitih rezultatov pri preprečevanju poplavne ogroženosti. Načrtovanje in izvedba morata vključevati celostni pristop, ki upošteva gospodarski razvoj, podnebne spremembe, prostorsko načrtovanje in trajnostne rešitve za ublažitev poplavne ogroženosti.

Prednostna os 2: Ohranjanje in trajnostna raba naravnih in kulturnih virov stremi k ohranjanju biotske raznovrstnosti, izboljšanju kakovosti naravne in kulturne dediščine ter h krepitvi konkurenčnosti in prepoznavnosti ČM območja kot trajnostne turistične destinacije. Da bi uresničili celostni pristop "od spodaj navzgor", ki povezuje različne sektorje, ljudi in deležnike, se prednostno spodbuja rešitve, ki temeljijo na skupnem območju ali produktu. Aktivnosti naj se osredotočajo na mobilizacijo naravnega in kulturnega potenciala zaledja in majhnih/srednje velikih mest, ter tako krepijo njihovo gospodarsko stabilnost. Projekti v okviru TC 2.1. ki bodo bolje utemeljili produktni ali teritorialni pristop, bodo ocenjeni kot primernejši. Med izvajanjem bo upravljalec programa spodbujal sodelovanje med projekti s podobno vsebino ali med projekti, ki se bodo izvajali na istem območju. Podobno bodo kot primernejši prepoznani tisti projekti v okviru TC 2.2, ki bodo naslavljali mejna območja Nature 2000, gozdove ali kraška območja.

Prednostna os 3: Zdrava, varna in dostopna obmejna območja je namenjena krepitvi institucionalnih zmogljivosti in čezmejnih omrežij, da bodo le-ta lahko učinkovito zagotavljala storitve na območjih, kjer so prepoznane velike vrzeli v njihovi dostopnosti. Ta POs spodbuja institucije iz urbanih središč, da izboljšajo dostopnost in kakovost zdravstvenih, socialnih, varnostnih in mobilnostnih storitev na svojih podeželskih območjih. Predlagane aktivnosti so usmerjene v zmanjšanje diskriminacije, hkrati pa spodbujajo socialno vključenost in družbeno- ekonomsko stabilnost najbolj občutljivih družbenih skupin obrobni skupnosti. Korist od izboljšane storitve morajo imeti podeželska območja, kot so opredeljena v programu sodelovanja, prav tako pa je to kot zahteva določeno med vodilnimi načeli, ki jih morajo upravičenci spoštovati.

Prednostne osi so v skladu s Partnerskim sporazumom Slovenije²⁶ in Hrvaške²⁷. Program sodelovanja upošteva posebne okoliščine in izzive na območju, hkrati pa dopolnjuje tematske cilje, ki jih bolje rešujejo nacionalni programi. Program sodelovanja bo prispeval k zmanjševanju regionalnih razlik, kar sta obe DČ zastavili kot ključni strateški cilj.

4.1 Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (če je ustrezno)

(sklic: točka (a) člena 8(3) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja.

4.2 Celostni ukrepi za trajnostni urbani razvoj (če je ustrezno)

(sklic: točka (b) člena 8(3) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja.

4.3 Celostne teritorialne naložbe (če je ustrezno)

(sklic: točka (c) člena 8(3) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Se ne uporablja.

²⁶ Partnerski sporazum Republike Slovenije, 2014SI16M8PA001-1.3.

²⁷ Partnerski sporazum Republike Hrvaške, 2014HR16M8PA001.1.3

4.4 Prispevek načrtovanih ukrepov k makroregionalnim strategijam in strategijam za morske bazene glede na potrebe programskega območja, kot jih opredelijo pristojne države članice, in ob upoštevanju, kjer je to ustrezno, strateško pomembnih projektov, opredeljenih v teh strategijah (če je ustrezno in kadar države članice in regije sodelujejo v makroregionalnih strategijah in strategijah za morske bazene)

(sklic: točka (d) člena 8(3) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

PS Interreg V-A Slovenija - Hrvaška sovpada s Strategijo EU za Podonavje (EUSDR), Strategijo EU za Jadransko in Jonsko regijo (EUSAIR) in Strategijo EU za Alpsko regijo (EUSALPS). Zaradi tega PS upošteva prednostne cilje vseh treh makroregionalnih strategij, s ciljem povečanja tematskih sinergij in dodane vrednosti. Tako kot PS, vse makroregionalne strategije podpirajo trajnostni razvoj, poudarjajo potrebo po ohranjanju naravnih in kulturnih virov ter opredeljujejo trajnostni turizem kot glavno smer socialno- ekonomskega razvoja. PS ima potencial za ustvarjanje sinergij z naslednjimi stebri in prednostnimi območji makroregionalnih strategij:

a) EUSDR (Slovenija, Hrvaška)

Glavni stebri : povezati regijo, varstvo okolja, krepitev regije, zagotavljanje blaginje

- PO 03 - Kultura in turizem
- PO 05 - Okoljska tveganja
- PO 06 - Biotska raznovrstnost, krajine, kakovosti zraka in tal
- PO 09 - Ljudje ter spretnosti in znanja
- PO 10 - Institucionalna zmogljivost in usklajevanje

b) EUSAIR (Slovenija, Hrvaška)

Glavni stebri : 1. Modra rast , 2. Povezovanje regije , 3. Kakovost okolja , 4. Trajnostni turizem

- Tema 2.2 Intermodalne povezave z zaledjem
- Tema 3.1 Morsko okolje
- Tema 3.2 Transnacionalni kopenski habitati in biotska raznovrstnost
- Tema 4.1 Raznovrstne turistične ponudbe
- Tema 4.2 Trajnostno in odgovorno upravljanje turizma (inovacije in kakovost)

c) EUSALP (Slovenija)

Glavni stebri: konkurenčnost, blaginja in kohezija; dostopnost in povezljivost; okoljska trajnost in privlačnost

- PO 2.2 Izboljšanje trajnostne dostopnosti za vsa alpska območja ;
- PO 2.3 Boljše povezovanje družbe v regiji
- PO 3.1 Okrepiti alpske naravne in kulturne vire kot sredstva visoke kakovosti bivalnega prostora
- PO 3.3 Obvladovanje tveganj na območju Alp na podlagi dialoga o obstoječih tveganjih ter boj proti nevarnostim, ki pretijo regiji, denimo nevarnosti, ki izhajajo iz posledic podnebnih sprememb.

Dejavnosti, ki zadevajo obvladovanje poplavnih tveganj, podprtem v POs 1, bodo prispevale k EUSDR z izboljšanim sistemom napovedovanja poplav, oblikovanjem podrobnejših kart poplavne ogroženosti, izboljšanjem izmenjave informacij in usklajevanja med enotami za ukrepanje ob nesrečah. Predvideni ukrepi bodo obravnavali šest čezmejnih porečij, ki so del širokega porečja reke Donave in na ta način neposredno dopolnjevali cilje EUSDR strategije. Dejavnosti imajo prav tako potencial prispevati k EUSALP na področju izboljšane dialoga za reševanje groženj podnebnih sprememb v slovenskem delu PO.

Dejavnosti v podporo ohranjanju aktivne dediščine pod POs 2 bodo prispevale k doseganju ciljev vseh treh makroregionalnih strategij. Dejavnosti, ki podpirajo pametno izrabo dediščine in ustvarjanje trajnostnih turističnih produktov lahko dopolnjujejo EUSDR pri nadgradnji identitete regije in postanejo del kulturne poti in blagovne znamke. Dejavnosti v okviru POs 2 bodo dopolnjevali EUSAIR z diverzifikacijo trajnostne turistične ponudbe, in tako s širitvijo turistične sezone, destinacijskim managementom, gradnjo blagovne znamke in promocijo regije. Izboljšane prakse turističnega usmerjanja v zaščitene območjih so lahko predstavljene kot primer ustrezne dejavnosti.

Dejavnosti POs 2, ki so namenjeni zaščiti in obnavljanju biotske raznovrstnosti, bodo prispevali k uresničevanju vseh treh strategij s povečanjem ozaveščenosti lokalnega prebivalstva o pomenu ohranjanja in izgradnje zmogljivosti lokalnih oblasti in strokovnjakov pri uvajanju varovalnih ukrepov. Naložbe manjšega obsega v zelene infrastrukture bodo kot most povezale različne bio-geografske habitate do večjih ozemljih. Dodatni prispevek se pričakuje pri zagotavljanju spremljanja podatkov in njihove izmenjave. Pričakuje se prispevek ukrepov EUSAIR na obalno in morsko biotsko raznovrstnost v PO, saj makroregionalno ozemlje velja za bolj primeren pristop k obravnavanju znanja, izmenjavi praks in načrtovanja, medtem ko čezmejno ozemlje zajema le majhen del Jadranskega morja.

Dejavnosti POs 3 imajo potencial za dopolnitev makroregionalnih strategij na naslednjih področjih: ukrepi, ki obravnavajo povezanost obmejnega območja lahko dopolnjujejo EUSAIR z modeli za poenostavitev ČM avtobusnih linij v obmejnih območjih in izboljšano povezljivostjo med otoki in celino. Dejavnosti, ki zadevajo institucionalno sodelovanje na področju zdravstvenih in socialnih storitev, lahko prispevajo k širitvi in delitvi navzkrižnih politik sektorjev, ki obravnavajo demografske in migracijske izzive, zajete v EUSDR. Sodelovanje na področju reševalnih služb in vseh drugih služb, obravnavanih v PS, lahko preko modela sodelovanja in rešitev

za olajšanje upravnega sodelovanja skupnosti v obmejnih območjih, prispeva k uresničevanju strategij, obravnavanih v EUSDR.

Organi upravljanja in programska telesa ter nacionalni organi bodo tekom izvajanja zagotovili ustrezno usklajevanje programa z vsemi tremi makroregionalnimi strategijami, kar bo omogočalo koordinacijo sinergij med mehanizmi, kot so:

- Medsebojna izmenjava informacij med slovenskimi in hrvaškimi nacionalnimi koordinatorji za makroregionalne strategije (Ministrstvo za zunanje zadeve) in na sestankih makroregionalnih tematskih delovnih skupin.
- Spodbujanje in pospeševanje povezav do makroregionalnih strategij znotraj komunikacijskih aktivnosti PS.
- Usmerjanje projektnih idej s strateškim transnacionalnim vplivom, ki jih je potrebno obravnavati v okviru ustreznih makroregionalnih strategij (npr. izvajanje Direktive o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje (2014/89/EU,...).
- Mobiliziranje deležnikov na istem območju in povečanje ozaveščenosti javnosti programskega območja o skupnih izzivih in ciljih.
- Spodbujanje stalnega sodelovanja in poglobljenih delovnih odnosov na ravni projektnih partnerjev, deležnikov EUSALPS, EUAIR in EUSDR na področjih skupnega interesa.
- Udeležba na dogodkih in mreženje nacionalnih koordinatorjev, deležnikov, partnerjev in projektov na istem tematskem področju.
- Določanje prispevka PS k EUSALPS, EUAIR in EUSDR pri vrednotenjih programov in letnih poročilih.

Sodelovanje z EUSAIR bo olajšano, saj bo ena od koordinacijskih točk programa v Sloveniji. Facility Point (Točka sklada) bo delovala kot sogovornik med Jadransko-jonskim programom 2014-2020 (ADRION) in EUSAIR. To bo omogočilo neposredno vključevanje v upravni odbor EUSAIR in njegove 4 tematske usmerjevalne skupine. Organizirani bodo različni dogodki z možnostjo udeležbe drugih strokovnjakov Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS).

Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje Pannon (EGTC) pokriva del PO na tromeji Slovenija/Madžarska/Hrvaška. Panonsko EZTS s sedežem v mestu Pécs, Madžarska, je leta 2010 ustanovila večina madžarskih občin, 3 občine iz Slovenije in 2 s Hrvaške. Uradno združenje ni registrirano niti ni udeleženo kot programski partner v katerem od programov čezmejnega sodelovanja. Čeprav ima EZTS omejene kapacitete (1 zaposlen) in do nedavnega ni bilo zelo aktivno, pa bo EZTS olajšalo partnerstvo med občinami z EUSDR makroregijo in programskim območjem.

5. POGLAVJE

IZVEDBENE DOLOČBE ZA PROGRAM SODELOVANJA

(sklic: člen 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

5.1. Pristojni organi in telesa

(sklic: člen 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Tabela 35 Programska telesa/Organi programa

(sklic: točka (a)(i) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Organ	Naziv organa in oddelka ali enote	Vodja organa (položaj ali delovno mesto)
Organ upravljanja (OU)	- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK) Urad za evropsko teritorialno sodelovanje in finančne mehanizme, Sektor za upravljanje čezmejnih programov	- Vodja OU
Organ za potrjevanje (OzP)	- Javni sklad Republike Slovenije za regionalni razvoj in razvoj podeželja	- Vodja OzP
Revizijski organ (RO)	- Ministrstvo za finance Republike Slovenije, Urad Republike Slovenije za nadzor proračuna	- Vodja RO

Organ, ki mu bo Komisija opravila izplačila:

(sklic: točka (b) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

☒ **Organ upravljanja**

☐ Organ za potrjevanje

Tabela 36 Organ ali organi, ki izvajajo kontrole in revizijske naloge

(sklic: točki (a)(ii) in (iii) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Organ	Naziv organa ali oddelka ali enote	Vodja organa (položaj ali delovno mesto)
Organ ali organi, določeni za izvajanje nalog kontrole	- Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Urad za kontrole, Sektor za kontrolo - Programi ETS, IPA in MFM	- Vodja sektorja za kontrolo
	- Agencija Republike Hrvaške za regionalni razvoj, Direktorat za finančno upravljanje in računovodstvo, Služba za FLC	- Direktor
Organ ali organi, določeni za izvajanje revizijskih nalog	- Ministrstvo za finance Republike Slovenije, Urad Republike Slovenije za nadzor proračuna	- Direktor Urada Republike Slovenije za nadzor proračuna
	- Agencija za revidiranje programov EU za izvajanje sistema, Hrvaška	- Direktor

5.2. Postopek ustanovitve Skupnega sekretariata

(sklic: točka (a)(iv) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Na podlagi posvetovanj med državama članicama bo Organ upravljanja v skladu s 23. členom Uredbe (EU) št. 1299/2013 (uredba ETS) ustanovil Skupni sekretariat (SS). SS bo nudil pomoč Organu upravljanja in Nadzornemu organu (NO) pri opravljanju njihovih funkcij. SS sestavlja 6 članov osebja s polnim delovnim časom, vključno z vodjo SS, in se nahaja v Ljubljani, Slovenija. Strukturne in izvedbene ureditve znotraj organizacije se bodo ohranile. Dva člana osebja s polnim delovnim časom se bosta nahajala v podružnicah v Buzetu in Krapini, njuna glavna naloga bo enaka kot vloga ostalih članov SS, to je zagotavljanje informacij potencialnim prijaviteljem (v fazi prijav) in zagotovitev, da so naloge upravljanja programa povezane z izvajanjem projektov (v fazi izvajanja). Člani SS bodo zaposleni v SVRK, razen v podružnicah na Hrvaškem, kjer bodo zaposleni v Agenciji za regionalni razvoj Republike Hrvaške (ARR). Zaposleni bodo izbrani na podlagi soglasja obeh držav članic. Kljub različnim lokacijam in zaposlenim bo SS imel skupno upravljanje in skupno upravljanje človeških virov (npr. usposabljanje, ocenjevanje delovne uspešnosti, delitev in prenos dela, itd) pod polno odgovornostjo vodje SS, ki bo določeno v delovnih pogodbah. SS je ustanovljen v okviru istega urada kot Organ upravljanja. Z opisom delovnih mest bo zagotovljena jasna delitev nalog.

Tabela 37 Skupni sekretariat in njegove informacijske točke

	Name	Location
Skupni sekretariat	- Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK), Urad za evropsko teritorialno sodelovanje in finančne mehanizme, Sektor za upravljanje čezmejnih programov	Ljubljana
Podružnici	- Podružnica na Hrvaškem 1: Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvaške	Krapina
	- Podružnica na Hrvaškem 2: Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvaške	Buzet

5.3. Kratek opis ureditve upravljanja in nadzora

(sklic: točka (a)(v) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

5.3.1 Organi programa in programska telesa

5.3.1.1. Programska telesa

Skupno izvajalsko strukturo programa sestavljajo naslednja telesa: **en Organ upravljanja (OU)**, **en Organ za potrjevanje (OzP)** in **en Revizijski organ (RO)**.

V skladu z Uredbo (EU) št. 1303/2013 (Uredba o skupnih določbah) ni bistvenih sprememb v nalogah programskih teles kakor tudi ne Organa upravljanja in Skupnega sekretariata, v primerjavi s programskim obdobjem 2007-2013. Osnovna strukturna in izvedbena ureditev programa ostaja enaka, kar zagotavlja institucionalno stabilnost in nemoten prehod na obdobje 2014 - 2020. Skupne strukture za upravljanje programa:

- Odbor za spremljanje (OzS): nadziranje in spremljanje izvajanja programa; izbire projektov.
- Organ upravljanja (OU): v celoti odgovoren za upravljanje in izvajanje programa do Evropske komisije (EK).
- Organ za potrjevanje (OzP): potrjuje izjave o izdatkih in zahtevke za plačilo, preden so poslani EK.
- Revizijski organ (RO): organ, funkcionalno neodvisen od OU in OzS, ki je odgovoren za preverjanje učinkovitega delovanja sistema upravljanja in nadzora.
- Skupni sekretariat (SS): pomaga OU in OzS pri opravljanju njunih dolžnosti.

Naslednji členi Uredbe o splošnih določbah in ETS opredeljujejo funkcije programskih teles:

- 125. člen Uredbe o splošnih določbah in 23. člen Uredbe ETS: Organ upravljanja;
- 126. člen Uredbe o splošnih določbah in 24. člen Uredbe ETS: Organ za potrjevanje;
- 127. člen Uredbe o splošnih določbah in 25. člen Uredbe ETS: Revizijski organ/ Skupine revizorjev.

Revizijskemu organu bo nudila pomoč skupina revizorjev, sestavljena iz predstavnikov obeh držav članic, ki sodelujeta v programu sodelovanja.

Z namenom učinkovitejšega in kakovostnejšega izvajanja programa bo OU organiziral dvostranske tehnične sestanke. Na sestankih bodo prisotni predstavniki Organa upravljanja, Skupnega sekretariata, Nacionalnih organov (NO) in, v kolikor bo potrebno, tudi predstavniki Organa za potrjevanje, Revizijskega organa in Prvostopenjske kontrole. Srečanjem bo predsedoval predstavnik Organa upravljanja.

Podrobnejše določbe, ki se nanašajo na kontrolo notranjega okolja, upravljanj s tveganji ter dejavnosti upravljanja, kontrole in spremljanja, bodo vključene v opis nalog in postopkov Organa upravljanja in Organa za potrjevanje v skladu s 124. členom Uredbe o splošnih določbah in v **smernicah** programa.

5.3.1.2. Organi programa

♦ Odbor za spremljanje (OzS)

Državi članici, ki sodelujeta v programu, bosta v treh mesecih od datuma obvestila o potrditvi programa s strani Evropske Komisije, v soglasju z Organom upravljanja, imenovali Odbor za spremljanje. Državi članici se bosta dogovorili o sestavi Nadzornega odbora v skladu s 5. členom Uredbe o splošnih določbah in ob upoštevanju Delegirane uredbe Komisije (EU) št. 240/2014 z dne 7. januarja 2014 o Evropskem kodeksu dobre prakse za partnerstvo v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Zaradi ciljev programa in upoštevanje dobre prakse preteklega obdobja 2007-2013 bi morali biti člani Odbora za spremljanje nacionalni in regionalni predstavniki, ki sodelujejo v programu sodelovanja. Zastopanost političnih področjih, pomembnih za program in sodelujočih regijah, bo zagotovljena. Predstavnik Evropske komisije bo imel vlogo svetovalca. Drugi ustrezni organi, ki predstavljajo civilno družbo, vključno z okoljskimi partnerji, nevladnimi organizacijami, ter organi, odgovornimi za spodbujanje socialne vključenosti, enakosti spolov in boja proti diskriminaciji (na primer NVO), lahko sodelujejo kot svetovalci v okviru, kot je določeno v poslovniku. Podrobnosti v povezavi z glasovanjem bodo opredeljene v poslovniku Odbora za spremljanje.

Naloga OzS je usmerjanje programa za zagotovitev kakovosti in učinkovitosti izvajanja Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Hrvaška. Načini dela Odbora za spremljanje bodo opredeljeni v poslovniku delovanja Odbora za spremljanje ob upoštevanju splošnega pravila, da ima vsaka država en glas in da se odločitve sprejemajo soglasno. Odbor za spremljanje bo vodil Organ upravljanja. Srečanja bodo potekala izmenično v obeh DČ. OzS se sestaja vsaj enkrat letno in pregleda izvajanje programa in napredek pri doseganju ciljev.

Podrobno prouči vsa vprašanja, ki vplivajo na delovanje programa, in sprejme odločitve o vseh spremembah programa, ki jih predlaga OU ali na lastni predlog OzS.

Državi članici si bosta prizadevali za uravnoteženo zastopanost spolov in enake možnosti v članstvu Odbora za spremljanje.

♦ **Organ upravljanja (OU)**

Imenovani OU programa je SVRK, Slovenija. Organ upravljanja je odgovoren za upravljanje programa sodelovanja v skladu z načelom dobrega finančnega poslovanja. OU bo neposredno podprt s strani SS, saj slednji izvaja operativno upravljanje za celoten program. Čeprav OU nosi celotno odgovornost za program, bodo nekatere horizontalne naloge (postopki za zaposlitev članov SS, vzpostavitev in delovanje programskega sistema za spremljanje ter informacijskega sistema, pravne storitve) prenesene na ločeno enoto SVRK.

Glavne odgovornosti OU so med drugim naslednje:

- pripravi Opis sistema upravljanja in nadzora;
- vodi sestance OzS;
- podpisuje pogodbe o sofinanciranju ESRR;
- reagira na revizijska priporočila, povezana z upravljanjem in izvajanjem programa;
- sodeluje v pritožbenem postopku;
- omogoča izmenjavo informacij med sodelujočimi nacionalnimi organi, OzP, RO in EK na ravni programa;
- predloži obrazce za povračilo izdatkov OzP;
- pripravi Izjavo o upravljanju;
- pripravlja spremembe PS.

Podroben opis dejavnosti bo vključen v programske dokumente.

♦ **Organ za potrjevanje (OzP)**

Imenovani OzP programa je Javni sklad RS za regionalni razvoj in razvoj podeželja. OzP bo odgovoren za pripravo in predložitev potrjenih izkazov o izdatkih in zahtevkov za izplačila EK.

♦ **Revizijski organ (RO)**

V skladu s 127. členom Uredbe (EU) št 1303/2013 RO zagotovi, da se izvajajo revizije za pravilno delovanje sistema upravljanja in nadzora operativnega programa na ustreznem vzorcu operacij na podlagi prijavljenih izdatkov. Prav tako pripravlja poročila in mnenja o skladnosti sistemov upravljanja in nadzora.

♦ Skupina revizorjev

V skladu z drugim odstavkom 25. člena Uredbe (EU) št. 1299/2013, bo ustanovljena skupina revizorjev za pomoč RO. Skupina revizorjev bo ustanovljena v treh mesecih od odobritve programa. Sestavila bo svoj poslovnik, predsedovanje bo v rokah RO. RO in revizorji, imenovani v skupino revizorjev, bodo neodvisni od sistema upravljanja in nadzora programa.

♦ Skupni sekretariat (SS)

Skupni sekretariat bo ustanovljen znotraj SVRK in bo imel dve podružnici na Hrvaškem. Celotno ekipo SS bo vodil vodja SS, ki bo funkcijsko neodvisen od OU in katerega koli drugega programskega telesa, kot je določeno v Opisu sistema upravljanja in nadzora.

Naloge SS so, med drugim, naslednje:

- pomaga OU in OzS pri opravljanju njihovih funkcij;
- zagotavlja informacije za potencialne upravičence o možnostih financiranja v okviru PS, potrebnih za izvajanje projekta;
- olajša usklajevanje med podobnimi ali dopolnilnimi projekti;
- ocenjevanje administrativne ustreznosti in upravičenosti in kakovosti prijav;
- pomoč upravičencem pri izvajanju svojih operacij;
- pomoč vodilnemu partnerju pri pripravi zahtevkov za plačilo;
- priprava in usklajevanje letnih poročil o izvajanju in predložitve OU in OzS;
- zagotavljanje podpore za pripravo srečanj in prireditev na ravni programa;
- zbiranje finančnih, fizičnih in statističnih podatkov, ki so potrebni za spremljanje programa, kot tudi za vmesna in končna poročila o izvajanju;
- zagotavljanje upravnega vodenja (zunanjih) nalog in storitev;
- zagotavljanje pravilnega delovanja in vzdrževanja informacijskega sistema (eMS);
- skrb za usklajevanje, kot tudi spremljanje, aktivnosti informiranja in obveščanja javnosti na ravni programa, vključno z vzdrževanjem spletne strani programa v skladu s komunikacijsko strategijo;
- udeležba pri komunikacijskih pobudah EK, INTERACT in/ ali nacionalnih organizacij;
- usklajevanje ocen, izvedenih med (in po) izvajanju programa.

Podroben opis dejavnosti bo vključen v programskih dokumentih.

♦ Nacionalni organi (NO) – predstavniki držav članic

NO prispevajo k programu z:

- vzpostavitev sistema prvostopenjske kontrole, kot je določeno v 74. členu Uredbe o splošnih določbah in četrtem odstavku 23. člena Uredbe ETS;
- zastopanjem držav članic in sodelovanjem v OzS.

Tabela 38 Nacionalni organi

Naziv organa		Location
Nacionalni organ v Sloveniji	- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK), - Urad za evropsko teritorialno sodelovanje in finančne mehanizme, Sektor za evropsko teritorialno sodelovanje	Ljubljana
Nacionalni organ na Hrvaškem	- Ministrstvo za regionalni razvoj in sklade EU Republike Hrvaške - Direktorat za regionalni razvoj - Sektor za politike regionalnega razvoja - Služba za mednarodno teritorialno sodelovanje	Zagreb

♦ Organi prvostopenjske kontrole (organi »FLC«)

Obe državi članici bosta za preverjanje izdatkov upravičencev imenovali Organa prvostopenjske kontrole, kot je določeno 74. členu Uredbe o splošnih določbah in četrtem odstavku 23. člena Uredbe ETS. Kontrolorji Organa prvostopenjske kontrole bodo odgovorni za izvajanje nadzora, kot je opisano v četrtem odstavku 125. člena Uredbe o splošnih določbah. Ker izvedbeni ukrepi na ravni države ne predvidevajo nobene organizacijske spremembe na nacionalni ravni, se bo nadaljevalo izvajanje obstoječega sistema ločenih kontrol v okviru programov čezmejnega sodelovanja in programa v okviru ciljev naložb za rast in delovna mesta.

5.3.2 Projektni cikel/Opis postopkov

Vsebina administrativnega dela, povezana s postopki za odobritev pomoči posameznim projektom, bo opisana v smernicah programa v soglasju s programskimi partnerji.

♦ Priprava projektov

Proaktivna priprava projekta je osnovno načelo programa sodelovanja, saj vodi v projekte z jasno dodano vrednostjo v čezmejnem pristopu in uresničevanju izvedbenih korakov, finančnih kazalnikov in kazalnikov učinka ter kazalnikov rezultatov, kot so načrtovani v okviru za uspešnost.

Ustrezna programska telesa in organi bodo zagotovili informacije, podporo in pomoč pri iskanju partnerjev za potencialne prijavitelje projektov. V ta namen bodo na programskem območju organizirane tematske delavnice in/ ali seminarji.

Nacionalni organi bodo nudili pomoč SS pri organizaciji podpore potencialnim prijaviteljem z nudenjem informacij in pri iskanju čezmejnih projektnih partnerjev.

Proces priprave projektov bo usmerjen k doseganju vrednosti kazalnikov z usmeritvijo potencialnih prijaviteljev projektov v smeri kvalitetne priprave projekta z merljivimi rezultati.

♦ **Prijava projekta**

Program se bo izvajal na osnovi **odprtega javnega razpisa**. To pomeni, da bodo lahko predlagatelji projektov vlagali projektne prijave ves čas od odprtja razpisa. Razpis bo odprt do porabe vseh sredstev programa. Vloge, ki bodo prispele do določenega termina pred vsakokratno sejo Odbora za spremljanje in bodo izpolnjevale vse zahteve razpisa, bodo predmet odločitve Odbora za spremljanje. Poleg opisanega odprtega javnega razpisa bodo dovoljeni tudi zaprti javni razpisi z določenim rokom za oddajo prijav.

Prijavni postopek bo v celoti izveden elektronsko preko Orodja za usklajeno izvajanje (HIT). Prijavo bo vodilni partner predložil Skupnemu sekretariatu v elektronski obliki.

Poleg prijavnega postopka je mogoča tudi neposredna potrditev strateških projektov.

♦ **Ocenjevanje in izbor projektov**

V tem poglavju so opisane splošne metode in načela za ocenjevanje in izbor projektov, medtem ko so posebna načela opredeljena v okviru posamezne prednostne naložbe v Oddelku 2.

OU bo v sodelovanju z nacionalnimi organi opredelil metodologijo ocenjevanja, skupne standarde za upravičenost prijavljenih projektov in meril za izbor, ki jih bo pregledal in odobril OzS. Merila za izbor bodo opredeljena v razpisni dokumentaciji. Organizacija ocenjevanja prijav je naloga SS. Podrobnosti v zvezi s postopki ocenjevanja in vlogi SS in zunanjih strokovnjakov bodo določene v smernicah programa.

Rezultati ocenjevanja bodo s strani SS predstavljeni v obliki poročila in prednostnega seznama ter predloženi OzS v končno odločitev. To poročilo bo zajemalo vse prijave projektov, ki jih je prejel SS in predlagane odločitve - ob doslednem upoštevanju meril za izbor, opredeljenih v smernicah programa.

Telesa in organi programa bodo zagotovili jasen, pregleden in sledljiv način ocenjevanja. Izbor bo temeljil na **pogojih za upravičenost in merilih za izbor**.

Za zagotovitev skladnosti vseh prijav s formalnimi zahtevami bodo določeni administrativni pogoji in pogoji za upravičenost. Ta del ocenjevanja bo osredotočen predvsem na naslednje točke:

- pravočasna predložitve;

- popolnost predložene prijave;
- finančna sposobnost vseh partnerjev;
- zadostni viri sofinanciranja;
- izključenost financiranja iz drugih virov (dvojno financiranje) v tej fazi ocenjevanja;
- zahteve glede sestave partnerstva in geografske upravičenosti;
- skladnost s specifičnimi cilji in kazalniki programa sodelovanja.

Tiste prijave, ki bodo v celoti izpolnjevale pogoje za administrativno skladnost in pogoje za upravičenost bodo predmet ocenjevanja kakovosti projekta.

Namen ocenjevanja kakovosti projekta je oceniti ustreznost in izvedljivost projekta. To se odraža v dveh vrstah meril za ocenjevanje. **Strateška merila za ocenjevanje** so namenjena določitvi prispevka projekta k doseganju ciljev programa. Program namenja velik poudarek usmerjenosti projekta k rezultatom z zahtevo po otipljivih učinkih ter doseganju konkretnih in trajnostnih rezultatov.

Z operativnimi merili za ocenjevanje preverjamo tako življenskost (realnost) in izvedljivost predlaganega projekta, kakor tudi njegovo stroškovno učinkovitost ('value for money') kot razmerje med vloženimi sredstvi in pričakovanimi učinki..

Vsi projekti, ki prejmejo sredstva, morajo izpolnjevati naslednje zahteve glede kakovosti:

- pomembnost za čezmejno območje;
- skladnost z ustreznimi EU, nacionalnimi in regionalnimi strategijami;
- partnersko ustreznost;
- trajnostni neposredni učinki in rezultati;;
- skladen pristop;
- jasno komunikacijsko strategijo in orodja;
- učinkovito upravljanje;
- stroškovno učinkovit proračun.

Ker bodo nekateri potencialni upravičenci (predvsem MSPji) in aktivnosti zapadli pod pravila državnih pomoči, bo program upošteval pravni okvir za dodeljevanje državne pomoči.

♦ **Odločitev o projektih, ki bodo financirani iz ESRR**

Odbor za spremljanje odloči o odobritvi projektov in prispevku ESRR. Odbor za spremljanje se sestane vsaj enkrat letno; v nujnih primerih lahko programska telesa in organi za odločanje o projektih zaprosijo za dodatno ali dopisno sejo Odbora za spremljanje. Po sprejetju formalne odločitve, bo Organ upravljanja seznanil vlagatelja z odločitvijo o prejeti projektni vlogi.

♦ Sklepanje pogodb o financiranju iz ESRR

Po odločitvi Odbora za spremljanje bo Skupni sekretariat pripravil osnutek Pogodbe o sofinanciranju na standardnem obrazcu, odobrenem s strani Odbora za spremljanje. Pogodba o sofinanciranju vsebuje določbe glede odgovornosti in obveznosti pogodbenih strank. Naslovljena je na vodilnega partnerja in podpisana s strani zakonitega predstavnika vodilnega partnerja in Organa upravljanja. V skladu s sistemom, vzpostavljenim v posamezni državi, lahko nacionalni organi projektnim partnerjem izdajo pogodbe o nacionalnem sofinanciranju, povezane s Pogodbo o sofinanciranju.

Pogodba o sofinanciranju bo poleg splošnih določil vsebovala tudi določbe o: predmetu in trajanju, dodelitvi sredstev (najvišji znesek financiranja iz ESRR), postopke in obveznosti glede poročanja in plačil, obveznosti v okviru partnerstva, splošne pogoje za upravičenost izdatkov, postopke v primeru spremembe projekta, obveznosti glede potrjevanja izdatkov in revizije operacij, obveznosti in postopke izterjave, zahteve po informiranju in obveščanju javnosti, določila o zaključevanju, pravila o spremembah pogodbe in določbe o odgovornosti v skladu z nacionalnimi pravnimi zahtevami Organa upravljanja. Z namenom optimiziranja procesa črpanja sredstev je potrebno upoštevati »overcommitment«. Dokler bodo na voljo sredstva, bo lahko vodilni partner prejel do 10% predfinanciranja ESRR sredstev.

♦ Reševanje pritožb

Pritožbe se razlikujejo glede na predmet pritožbe.

Pritožbe v zvezi s ocenjevanjem in izbiro:

Vodilni partnerji projekta bodo pisno obveščeni o razlogih neupravičenosti ali neodobritvi njihove vloge. Kakršnakoli pritožba na ocenjevanje mora biti predložena Organu upravljanja, ki bo v sodelovanju z Odborom za spremljanje, v kolikor bo potrebno, preučil in podal svoje stališče glede pritožbe.

Pritožbe v zvezi z odločitvami, ki jih sprejme Organ upravljanja ali Skupni sekretariat:

Pritožbe v zvezi z odločitvami Organa upravljanja ali Skupnega sekretariata na podlagi Pogodbe o sofinanciranju ali odločitve Odbora za spremljanje morajo biti s strani vlagatelja/ upravičenca vložene pri Organu upravljanja ali Skupnem sekretariatu ob upoštevanju njihove vloge v procesu odločanja. Ti bodo v razumnem roku (v sodelovanju z Odborom za spremljanje, v kolikor bo to potrebno) pripravili odgovor. Kjer so za predmet pritožbe pristojna sodišča, javna tožilstva ali druge nacionalne institucije, ima vlagatelj/ upravičenec pravico, da se obrne na navedene organe v Sloveniji.

Pritožbe v zvezi s prvostopenjsko kontrolo:

Vodilni partner ali partnerji projekta, ki vložijo pritožbo v zvezi s sistemom prvostopenjske kontrole, ki je opredeljena v skladu s četrnim odstavkom 23. člena Uredbe ETS, lahko vložijo pritožbo pri pristojni instituciji, odgovorni za finančni nadzor zadevne države članice v skladu z nacionalnimi postopki, vzpostavljenimi v skladu s tretjim odstavkom 74. člena Uredbe o splošnih določbah.

Dodatne informacije o postopku za vložitev pritožb bodo podane v ustreznih programskih dokumentih, posredovanih vlagateljem in upravičencem.

♦ Poročanje o projektih in povračila upravičencem

V skladu s 13. členom Uredbe ETS bodo projektni partnerji za vsak projekt določili vodilnega partnerja. Vodilni partner bo prevzel celotno odgovornost za izvedbo projekta, vključno z ravnanjem s sredstvi ESRR in vodil kakršnekoli pravne in upravne postopke za izterjavo neupravičeno izplačanih sredstev projektnih partnerjev.

Vsi izdatki projekta morajo biti predhodno financirani s strani projektnih partnerjev (izdatki so plačani s strani projektnih partnerjev in kasneje povrnjeni iz programa), razen v primeru do 10% predfinanciranja sredstev ESRR vodilnemu partnerju v programu (mogoče le, v kolikor so na razpolago sredstva). Izdatki vseh partnerjev morajo biti potrjeni s strani Prvostopenjske kontrole v skladu s četrnim odstavkom 125. člena Uredbe o splošnih določbah. Vodilni partner zbere potrdila vseh projektnih partnerjev, ki jih je izdal organ prvostopenjske kontrole po preveritvi izdatkov. Ta potrdila so del poročil o aktivnostih in finančnem izvajanju projekta, ki jih mora vodilni partner redno dostavljati SS. V teh dokumentih vodilni partner poroča o doseženem napredku pri izvajanju projekta ter z njim povezanimi potrjenimi izdatki. Poročilo predstavlja osnovo za zahtevek za povračilo sredstev. Skupni sekretariat na podlagi prejetih poročil spremlja napredek projektov tako v finančnem pogledu kot v smislu izvedenih aktivnosti. Med izvajanjem bo zahtevano tudi poročanje o izpolnjevanju horizontalnih tem. Pri pregledu poročil SS upošteva izrabo sredstev ESRR in napredek pri izvajanju projekta z namenom spremljanja pravilnega izvajanja projekta glede na Pogodbo o sofinanciranju.

Na podlagi preveritve poročil, ki jih bo opravil SS, ter v skladu z drugim odstavkom 21. člena Uredbe ETS in 132. členom Uredbe o splošnih določbah bo OzP izvedel izplačilo vodilnemu partnerju, ki je odgovoren za prenos sredstev ESRR projektnim partnerjem. Mogoča so tudi neposredna izplačila projektnim partnerjem v imenu vodilnega partnerja, s tem, da splošno finančno odgovornost še vedno nosi vodilni partner. V tem primeru mora biti takšna izbrana možnost navedena v partnerskem sporazumu in - če je projekt potrjen - tudi v Pogodbi o sofinanciranju.

V skladu s 132. členom Uredbe o splošnih določbah, OU zagotovi, da upravičenci dodeljena sredstva ESRR prejmejo v celoti in pravočasno, najkasneje 90 dni od dneva predložitve Zahtevka za izplačilo s strani vodilnega partnerja. Izvedeni ne bodo nikakršni odbitki, zadržanja ali nadaljnji posebni stroški, ki bi imeli za posledico

zmanjšanje zneska za izplačilo. Rok za izplačila lahko Organ upravljanja zamakne v primerih, opisanih v drugem odstavku 132. člena Uredbe o splošnih določbah.

5.3.3. Sistem prvostopenjske kontrole

V skladu s četrtem odstavkom 125. člena Uredbe o splošnih določbah in četrtem odstavkom 23. člena Uredbe ETS bo vsaka država članica določila Organ prvostopenjske kontrole za izvedbo preverjanja upravičencev na njihovem ozemlju. Kontrolni sistem predvideva preverbo sofinanciranih izdelkov in storitev, pravilnost izplačil izdatkov in usklajenost s pravili EU, pravili programa in nacionalnimi pravili.

Pri porabi ESI sredstev s pomočjo javnih naročil/koncesij, bodo hrvaški in slovenski organi spoštovati pravila EU glede javnih naročil in zagotovili spoštovanje zahtev EU iz Direktive 2014/14/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26 februar 2014 o javnih naročilih in o razveljavitvi Direktive 2004/18/ES, kakor tudi nacionalna pravila o javnem naročanju za vse upravičence.

Obe državi v programu sodelovanja vzpostavita centraliziran sistem prvostopenjske kontrole.

Za zagotovitev skladnosti med vsemi odgovornimi kontrolorji bodo v programu za spremljanje (eMS) uporabljene standardne predloge, kot so potrdila in poročila o kontroli. Ustanovljena bo tudi mreža kontrolorjev za zagotovitev skladnosti, redno izmenjavo dobrih praks in znanj.

5.3.4. Spremljanje programa

S spremljanjem programa se bodo zagotovile informacije o izvajanju. Zajemalo bo spremljanje finančnih zadev ter dosežene rezultate glede na ciljne vrednosti, določene za različne mejnike v okviru uspešnosti.

Podatki bodo zapisani in shranjeni v programu eMS in se bodo uporabljali, skupaj z dodatnimi informacijami o finančnem izvajanju, za pripravo letnih in končnega poročila o izvajanju. Podatki o spremljanju bodo redno na voljo OU, OzP, RO, SS, FLC in NO kakor tudi Evropski komisiji.

5.3.5. Poročila o izvajanju

V skladu s 14. členom Uredbe ETS bo Organ upravljanja predložil poročila o izvajanju (letna poročila o izvajanju in končno poročilo o izvajanju) Evropski komisiji v skladu z zahtevami, določenimi v 50. členu Uredbe o splošnih določbah ob spoštovanju rokov, določenih v 14. členu Uredbe ETS.

Letna poročila o izvajanju bo pripravil Skupni sekretariat na podlagi podatkov o spremljanju programa in podatkov, ki jih bodo upravičenci navedli v poročilih o napredku in končnem poročilu ter podatkov drugih organov programa. Pred pošiljanjem Evropski Komisiji bodo letna poročila o izvajanju programa predložena Odboru za spremljanje v potrditev.

5.3.6. Vrednotenje programa

Neodvisni ocenjevalci so izvedli predhodno vrednotenje programa s ciljem izboljšanja splošne kakovosti programa in optimizacije proračunskih sredstev.

V skladu s 56. in 114. členom Uredbe o splošnih določbah bo Organ upravljanja pripravil načrt vrednotenja, ki ga bo pred pošiljanjem Evropski Komisiji predložil v potrditev Odboru za spremljanje. Vrednotenja se bodo izvedla z namenom ocenitve uspešnosti, učinkovitosti in vpliva programa. Vse ocene, priporočila in nadaljnje aktivnosti spremljanja bo preučil in odobril Odbor za spremljanje.

Do 31. 12. 2022 bo Organ upravljanja Evropski Komisiji predložil poročilo, ki bo povzemalo ugotovitve vrednotenij, opravljenih v programskem obdobju, vključno z oceno glavnih realizacij in rezultatov programa. V skladu s 57. in 114. členom Uredbe o splošnih določbah, naknadno vrednotenje izvaja Evropska Komisija v tesnem sodelovanju z državama članicama.

5.3.7. Sistem za spremljanje

Skladno z 72. členom Uredbe o splošnih določbah bo eMS zagotovil podatke in informacije, potrebne za izpolnitev zahtev za upravljanje, spremljanje in vrednotenje programa. Kot je določeno v 74. in 112. členu Uredbe o skupnih določbah bo izmenjava podatkov z Evropsko Komisijo potekala v elektronski obliki (s pomočjo SFC2014). V skladu s 122. členom Uredbe o splošnih določbah bo zagotovljeno, da bo najkasneje do 31.12.2015 omogočena izmenjava podatkov preko elektronskega sistema med upravičenci in OU/OzP in RO. eMS bo pripravljen v skladu z naslednjimi vidiki:

- celovitost in zaupnost podatkov;
- preverjanje istovrstnosti pošiljatelja v smislu Direktive 1999/93/ES4;
- shranjevanje v skladu s pravili hrambe, opredeljenimi v 140. členu Uredbe o splošnih določbah;
- varen prenos podatkov;
- razpoložljivost med in izven standardnih uradnih ur (razen v času tehničnega vzdrževanja)

- dostopnost za države članice in upravičence bodisi neposredno ali preko vmesnika za samodejno sinhronizacijo in vnašanje podatkov iz nacionalnih, regionalnih ali lokalnih sistemov elektronskega upravljanja;
- varstvo osebnih podatkov posameznikov in poslovnih skrivnosti pravnih oseb v povezavi z obdelanimi podatki (v skladu z Direktivo 2002/58/ES o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij in Direktivo 1995/46/ES o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in prostem pretoku takšnih informacij).

5.3.8. Informiranje in obveščanje

V skladu s 115. in 116. členom Uredbe o splošnih določbah se bo komunikacijska strategija oblikovala in predložila Nadzornemu odboru najpozneje v roku šestih mesecev po potrditvi programa. Vsaka sprememba komunikacijske strategije bo predložena Nadzornemu odboru v obravnavo in odobritev.

V skladu s tretjim odstavkom 116. člena Uredbe o splošnih določbah bo Organ upravljanja vsaj enkrat letno obvestil Odbor za spremljanje o napredku pri izvajanju komunikacijske strategije in svoji oceni rezultatov, kakor tudi o načrtovanih informacijskih in komunikacijskih dejavnostih za prihodnje leto.

Cilj komunikacijske strategije je obveščanje potencialnih prijaviteljev o možnostih financiranja v okviru programa sodelovanja ter promoviranje dosežkov kohezijske politike splošni javnosti s poudarkom na rezultatih in učinkih programa ter njegovih operacijah. Program sodelovanja bo uporabil skupno obliko promoviranja, uvedeno na prostovoljni osnovi za ETS programe za obdobje 2014-2020.

Komunikacijska strategija se bo izvajala znotraj Skupnega sekretariata, ki bo odgovoren za informacijske in komunikacijske dejavnosti na ravni programskega območja. Proračun za izvajanje komunikacijske strategije bo na voljo kot del programskega proračuna za Tehnično pomoč.

Delovni jezik programa je angleščina. Vsi relevantni dokumenti za upravičence bodo na voljo v slovenskem in hrvaškem jeziku.

5.4. Porazdelitev odgovornosti med sodelujočima državama članicama pri finančnih popravkih, ki jih naloži organ upravljanja ali Komisija

(sklic: točka (a)(vi) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Brez poseganja v odgovornosti držav članic pri odkrivanju in odpravljanju nepravilnosti in vračilih neupravičeno izplačanih izdatkov v skladu z drugim odstavkom 122. člena Uredbe o splošnih določbah, bo Organ upravljanja zagotovil, da se vsak znesek, plačan kot posledica nepravilnosti, izterja od vodilnega partnerja. V skladu s 27. členom Uredbe ETS bodo projektni partnerji vodilnemu partnerju povrnili vsak neupravičeno izplačan znesek.

Če vodilni partner ne uspe zagotoviti povračila s strani projektnega partnerja ali če Organ upravljanja ne uspe zagotoviti povračila s strani vodilnega partnerja, bo država članica, na ozemlju katere se zadevni projektni partner nahaja, Organu upravljanja povrnila vse neupravičeno izplačane zneske za tega upravičenca. Organ upravljanja je odgovoren za povračilo zneskov splošnemu proračunu Unije.

V primeru, da bi moral Organ upravljanja nositi kakršnekoli pravne stroške za proces izterjave - začete po posvetovanju in odobritvi s strani države članice - tudi če je postopek neuspešen, bodo le-ti povrnjeni s strani države članice, ki je odgovorna za takšne postopke za zadevnega vodilnega partnerja in projektne partnerje.

Ker imajo države članice splošno odgovornost za dodeljeno podporo ESRR vodilnemu partnerju in projektnim partnerjem na svojem ozemlju, zagotovijo, da so - pred potrditvijo izdatkov - izvedeni vsi zahtevani finančni popravki in si prizadevajo k povračilu izdatkov, izgubljenih zaradi nepravilnosti ali malomarnosti, ki jih je povzročil upravičenec na njihovem ozemlju. Če je primerno, lahko država članica zaračuna tudi zamudne obresti.

V skladu z drugim odstavkom 122. člena Uredbe o splošnih določbah, o nepravilnostih obvešča država članica, v kateri je nastal izdatek vodilnemu partnerju ali projektnemu partnerju, ki izvaja projekt. Država članica hkrati obvesti Organ upravljanja, Organ za potrjevanje in Revizijski organ.

Države članice nosijo odgovornost v zvezi z uporabo programskih sredstev ESRR, kot sledi:

- Vsaka država članica nosi odgovornosti za morebitne finančne posledice nepravilnosti, ki so jih povzročili vodilni partnerji ali projektni partnerji, ki se nahajajo na njenem ozemlju.
- Za sistemske nepravilnosti ali finančne popravke na ravni programa, ki jih ni mogoče povezati z določeno državo članico, odgovornost vsaka država članica nosi v enakih razmerjih (50:50).
- Za izdatke za Tehnično pomoč, ki jih povzroči OU ali SS, odgovornost v zvezi z upravnimi nepravilnostmi nosi OU ali SS.
- Za izdatke za Tehnično pomoč, ki jih povzroči OzP, odgovornost nosi OzP.
- Za izdatke za Tehnično pomoč, ki jih povzroči RO, odgovornost nosi RO.
- Za izdatke za Tehnično pomoč, ki jih povzroči država članica, odgovornost nosi zadevna država članica.

Države članice se lahko odločijo, da v posebnih primerih, v skladu z 80. členom Finančne uredbe, ne izterjajo vseh neupravičeno izplačnih izdatkov.

5.5. Raba evra

(sklic: člen 28 Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Izdatki, ki nastanejo v drugi valuti, kot je evro, bodo pretvorjeni v evro s strani upravičenca ob uporabi mesečnega računovodskega menjalnega tečaja Komisije v mesecu, v katerem je bila upravičenost izdatkov predložena v preverjanje kontrolorju.

5.6. Vključevanje partnerjev

(sklic: točka (c) člena 8(4) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Razvijanje programov v skladu z "načelom partnerstva" je posebna zahteva EU zakonodaje. Programiranje Programa sodelovanja Slovenija-Hrvaška 2014-2020 je bilo izvedeno v skladu s 5. členom Uredbe o splošnih določbah in novega evropskega kodeksa ravnanja o partnerstvu²⁸ v okviru skladov ESI.

♦ Proces načrtovanja in vloga partnerjev

Postopek programiranja je bil upravljan in voden s strani delovne skupine, ki je imela nalogo oblikovanja programskega dokumenta za predložitev Evropski Komisiji. Delovno skupino so sestavljali predstavniki nacionalnih organov obeh držav članic, Organa upravljanja, Skupnega sekretariata in opazovalcev. Člani delovne skupine so bili izbrani na podlagi njihove vključenosti v programih preteklega obdobja, poznavanja obmejnega območja in različnih sektorskih politik. Zunanji strokovnjaki so nudili pomoč pri pripravi programa. Tudi za pripravo programa vrednotenja in strateške presoje vplivov na okolje so bili izbrani zunanji strokovnjaki.

Postopek programiranja se je pričel s prvo sejo delovne skupine 10.10.2012.

V začetku leta 2014 sta oba nacionalna organa zaprosila deležnike, resorna ministrstva in regionalne akterje iz obeh držav članic, da podajo priporočila, predloge in okvire politik za predmetno programsko območje. Programski partnerji so pristopili k osebam, ki so odgovorne za EU načrtovanje na relevantnih pristojnih ministrstvih in v regionalnih razvojnih agencijah (RRA), kot koordinatorjem regionalnih/lokalnih deležnikov in okrajev (Hrvaška).

²⁸ Delegirana uredba Komisije (EU) št. 240/2014 z dne 7. januarja 2014 o Evropskem kodeksu dobre prakse za partnerstvo v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov

Na Hrvaškem je zbiranje posebnih regionalnih potreb in potreb politik potekalo s pomočjo on-line vprašalnika, medtem ko so v Sloveniji regije in pristojna ministrstva predloge predlagale po matrici Log-Frame. Skupaj z rezultati tekočega vrednotenja preteklega programa (2007-2013), analize stanja ter preglede glavnih politik in makroregionalnih strategij, so ti predlogi predstavljali dobro osnovo za opredelitev strategije in identifikacijo ključnih tematskih ciljev in prednostnih nalog za programsko območje.

Zunanji strokovnjaki so skupaj s predstavniki nacionalnih organov razvili generično matriko Log-frame programa in več osnutkov dokumenta, ki so predstavljali osnovo za razpravo na sestankih delovne skupine. Vzporedno so v obeh državah članicah o posebnih temah potekala posvetovanja s strokovnjaki na različnih resornih ministrstvih in agencijah. Med celotnim procesom sta tesno sodelovali in se usklajevali ekipi pripravljavcev programa in ocenjevalcev programa, kar je omogočilo optimalno kakovost procesa ter skladnost strategije Programa sodelovanja.

V mesecu januarju 2015 so bile organizirane štiri delavnice z deležniki in potencialnimi upravičenci na štirih različnih lokacijah vzdolž slovensko-hrvaške meje. Povabljenih je bilo več kot 1.000 institucij in nevladnih organizacij, opredeljenih kot potencialni upravičenci za nov Program sodelovanja. 244 udeležencev iz različnih lokalnih in regionalnih organov, muzejev, šol, zbornic, združenj, nevladnih organizacij in drugih organizacij, ki se nahajajo na programskem območju, je podalo koristne prispevke za utemeljitev izbranih tematskih ciljev, boljše opredelitve okvirnih dejavnosti in opredelitev realnih kazalnikov.

Glavne prednosti in dodana vrednost partnerskega dialoga pri pripravi Programa sodelovanja se kaže v:

- večji prilagojenosti Programa sodelovanja dejanskim potrebam in priložnostim obmejnega območja;
- boljši opredelitvi programske strategije in izogibanju podvajanja z ostalimi programi ESI skladov;
- ustrežnejši porazdelitvi sredstev glede na prepoznane zmogljivosti in pobude na terenu;
- pomembnem prispevku obstoječih upravičencev pri določanju izvedbenih ukrepov in zmanjšanju administrativnih bremen;
- možnosti iskanja partnerjev in izboljšanju čezmejnih mrež tekom skupnih delavnic;
- večji ozaveščenosti in zavezanosti potencialnih upravičencev k pravočasni pripravi projektov.

Postopek posvetovanja o končnem osnutku dokumenta je bil izveden med 3. in 13. marcem 2015 z javno objavo osnutka programa na spletni strani www.si-hr.eu. 11 organizacij, 9 iz Slovenije in 2 iz Hrvaške, je podalo 17 različnih pripomb na osnutek Programa sodelovanja. Večino pripomb je bilo prejetih s strani občin (5), medtem ko je bila po 1 pripomba prejeta s strani regionalne razvojne agencije in nevladne organizacije ter po 2 pripombi prejeti s strani nacionalnih organov in podjetij.

Vse pripombe in pomisleki so bili analizirani. Najpomembnejše pripombe so bile vključene v končni Program sodelovanja, medtem ko je bilo potrebno nekaj predlogov zavrniti zaradi omejenih finančnih sredstev, prekrivanjem z nacionalnimi programi ali neskladnostjo z zastavljeno strategijo. Številne pripombe so bile

generične ali pa so se nanašale na konkretne predloge projektov. Vse pripombe in odgovori so objavljeni na spletni strani programa.

Po 12 sestankih delovne skupine je bilo doseženo soglasje o opredelitvi strategije in načinu izvajanja programa za programsko obdobje 2014-2020. V mesecu marcu 2015 je bil Program sodelovanja posredovan Evropski komisiji v potrditev. **Predhodno vrednotenje in celovita presoja vplivov na okolje** sta bila pripravljena sočasno, kar je omogočilo, da so se njihova priporočila v celoti upoštevala v končnem Programu sodelovanja.

♦ **Vloga partnerjev pri izvajanju, spremljanju in vrednotenju Programa sodelovanja**

Telesa in organi programa se zavežejo, da bodo spoštovali načela partnerstva, kot je določeno v 5. členu Uredbe o splošnih določbah in bodo vključevali ustrezne deležnike in ključne akterje, ne samo pri pripravi programa, ampak tudi pri izvajanju, spremljanju in vrednotenju.

Skupni sekretariat in Organ upravljanja bosta posebno pozornost namenila različnim akterjem in deležnikom pri izvajanju programa preko različnih aktivnosti za ozaveščanje in informiranje.

6. POGLAVJE

USKLAJEVANJE

(sklic: točka (a) člena 8(5) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Skupni cilji strategije EU2020 omogočajo ustvarjanje sinergij med PS z drugimi EU programi, zlasti ESI skladi, ki se izvajajo na nacionalni ravni, programi evropskega teritorialnega sodelovanja in centraliziranimi EU programi.

♦ Partnerski sporazum

Specifični cilji Programa sodelovanja dopolnjujejo in so skladni s cilji, določenimi na istih TP in PN Partnerskega sporazuma Slovenije in Hrvaške. Pri izvajanju programa bodo na določenih področjih potrebna nenehna usklajevanja, da bi preprečili podvajanja ter zagotovili sinergije z ostalimi tematskimi cilji, opredeljenimi v predmetnem programu sodelovanja:

TC 5B

- **Partnerski sporazum Slovenija:** V OP EKP je ista tema opredeljena v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike (OP EKP), specifičnega cilja 5.1. "Zmanjšanje poplavne ogroženosti na območjih velike poplavne ogroženosti". Vendar pa 13 vnaprej določenih ciljnih območij v nacionalnih programih ne sovпада z območji mejnih porečij, ki so opredeljeni v tem programu sodelovanja.
- **Partnerski sporazum Hrvaška:** Potrebe za usklajevanje lahko izvirajo iz cilja 5b1 "Povečanje zmogljivosti in opreme za obvladovanje tveganj na nacionalni in regionalni ravni". Predvideni so ukrepi za preprečevanje in boljšo pripravljenost, kakor tudi za naložbe v zaščito pred poplavami. Območja poplavne ogroženosti za naložbe iz ESI skladov na Hrvaškem bodo opredeljena v študiji ocene tveganja, ki bo pripravljena v letu 2015.
- **Posebne potrebe za usklajevanje:** Medtem ko so cilji PS osredotočeni na mejna porečja in obravnavajo vprašanja upravljanja skupnega obvladovanja poplavne ogroženosti, bodo sredstva nacionalnih ESI programov usmerjena k "območjem najvišje poplavne ogroženosti" v posamezni državi. Ker ta območja na Hrvaškem še niso opredeljena, je potrebno vzpostaviti mehanizme usklajevanja v izogib prekrivanju ciljnih območij in skladnost predlaganih ukrepov PS z nacionalnimi politikami in sistemi izvajanja. Za zagotovitev ustreznega sodelovanja bo potrebno usklajevanje resornih ministrstev, odgovornih za zmanjševanje tveganj poplavne ogroženosti, v obeh DČ.

TC 6c, 6d

- **Partnerski sporazum Slovenija:** Potrebno bo usklajevanje v okviru cilja 6.4 "Izboljšanje stanja ohranjenosti pomembnih vrst in habitatnih tipov v EU, zlasti tistih z neugodnim stanjem ohranjenosti in endemičnih vrst". Ta cilj prvenstveno obravnava območja Natura 2000, pri čemer zagotavlja dostop do infrastrukture obiskovalcem ter razlago biotske raznovrstnosti in v omejenem obsegu tudi kulturne dediščine. Upošteevane bodo tudi sinergije s Programom razvoja podeželja in OP za pomorstvo in ribištvo (TC3 za obnavljanje biotske raznovrstnosti in vodnih ekosistemov).
- **Partnerski sporazum Hrvaška:** V okviru prednostne osi 6 Varstvo okolja in trajnosti virov, namerava Hrvaška nameniti ESI sredstva za 6c1 "Izboljšanje varstva in upravljanja kulturne dediščine za razvoj turizma in drugih gospodarskih dejavnosti", in 6c2 "Povečanje privlačnosti in trajnostne rabe naravne dediščine". Predlagani ukrepi v okviru 6c1 in 6c2 bodo pripomogli k ustvarjanju novih delovnih mest in povečanju obiskov na zavarovanih območjih narave. Vrsta dodatnih ciljev je združena v okviru investicijske prioritete, ki obravnava ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov z namenom izboljšanja znanj o stanju biotske raznovrstnosti, s čimer bo ustvarjen okvir za trajnostno upravljanje biotske raznovrstnosti in ohranjanja gozdov in gozdnih zemljišč na območjih Natura 2000.
- **Posebne potrebe za usklajevanje:** PS gradi na sinergijah, ki izhajajo iz ČM teritorialnega potenciala, ki ga za trajnostni razvoj zagotavljata narava in dediščina. Poudarek je na skupnih pristopih k ohranjanju tistih vrst in habitatov, ki so pomembni za programsko območje, in obveznem oblikovanju skupnih trajnostnih turističnih proizvodov/ destinacij, v čemer je poglobljena razlika med programom sodelovanja in nacionalnimi ESI programi. Za zagotovitev ustreznega usklajevanja, je potrebno posvetovanje z resornimi ministrstvi, ki so v posamezni državi odgovorna za vprašanja biotske raznovrstnosti, kulturne dediščine in turizma.

TC 11

- **Partnerski sporazum Slovenija:** Prednostna os 2.11 se osredotoča na izboljšanje pravne države, institucionalnih zmogljivosti in učinkovitosti javne uprave na ozkem področju javne uprave in pravnih sistemov. Njen cilj je tudi krepitev zmogljivosti nevladnih organizacij/ socialnih partnerjev s poudarkom na izboljšanju zmogljivosti izvajanja javnih storitev. Tudi pri drugih nacionalnih TC ni predvidenega neposrednega prekrivanja: TC7 podpira naložbe v zmanjševanje ozkih grl v železniškem in cestnem ter mestnem prometu, medtem ko TC9 naslavlja nacionalna vprašanja socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in zdravega staranja.
- **Partnerski sporazum Hrvaška:** Pomembni ukrepi se financirajo v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov Hrvaška, prednostna os 4 Učinkovita uprava, ki se nanašajo na naložbe v institucionalne vire in ukrepe za izboljšanje učinkovitosti upravljanja javne uprave in zagotavljanja boljših javnozdravstvenih storitev. Podprta bo tudi krepitev zmogljivosti na področju izobraževanja, zaposlovanja

in socialne politike. Poleg tega so kot specifični cilji v okviru Operativnega programa konkurenčnosti in kohezije obravnavane tudi obsežne investicije v cestno, pomorsko in železniško infrastrukturo. Predvideva se, da bo usklajevanje potrebno pri Prednostni osi 8 Socialna vključenost in zdravstvo.

- **Posebne potrebe za usklajevanje:** PS zagotavlja okvir za ČM sodelovanje institucionalnih in drugih partnerstev z namenom boljšega usklajevanja predpisov in storitev za potrebe ljudi, ki živijo na obmejnem območju. Program sodelovanja gradi na nacionalnih ciljih in ustvarja dodano vrednost z zagotavljanjem storitev, ki so v javnem interesu. Ne obstajajo večja tveganja prekrivanja. Zaradi posebnosti posameznih ciljnih sektorjev se priporoča vertikalno povezovanje partnerjev med lokalno, regionalno in nacionalno ravno za zagotovitev večje učinkovitosti storitev in širšega teritorialnega vpliva. Zaradi tega je potrebna vključitev resornih ministrstev, pristojnih za promet, naravne in druge nesreče, socialne zadeve in zdravstvo. V okviru vseh tematskih ciljev je potrebna redna izmenjava informacij med organi upravljanja in nacionalnimi organi.

♦ **Evropsko teritorialno sodelovanje**

Območje programa se prekriva z več transnacionalnimi PS (Transnacionalni program Podonavje, ADRIION, Transnacionalni program Srednja Evropa, Transnacionalni program Območje Alp, itd.), medtem ko so nekatere NUTS3 regije upravičene tudi v okviru drugih programov čezmejnega sodelovanja.

Na podlagi preučitve morebitnih prekrivanj tematskih ciljev in dejavnosti se glavni potencial za ustvarjanje sinergij kaže v okviru prednostnih osi 1 in 2. Čeprav je v številnih ostalih programih načrtovan tudi tematski cilj 11, se le ta osredotoča na različne vidike krepitev institucionalne zmogljivosti. Predvideva se, da bo PS prispeval k reševanju konkretnih izzivov, s praktičnimi rešitvami in demonstracijskimi prikazi na terenu, medtem ko je nadaljnje sodelovanje na transnacionalni in medregionalni ravni mogoče z razširjanjem v širšem ozemelskem kontekstu ali z izboljšanjem razvojnih in upravljalških politik.

♦ **Centralizirani programi**

Sinergije med izbranimi cilji Programa sodelovanja SI-HR in centraliziranimi programi so možne predvsem s programi LIFE, KREATIVNA KULTURA in delno OBZORJE2000. Posebna pozornost bo namenjena vključevanju in povezovanju z resornimi ministrstvi, odgovornimi za spremljanje izvajanja teh programov v Sloveniji in na Hrvaškem.

♦ **Usklajevanje z drugimi programi in problem dvojnega financiranja**

Da bi dosegli sinergije med programi, je potrebno učinkovito usklajevanje v vseh fazah projektnega cikla. Kot splošno vodilo bodo prijavitelji morali dokazati skladnost in dopolnjevanje s podprtimi nacionalnimi programi ESI skladov. Da bi se izognili prekrivanju in dvojnim financiranjem EU za enake ukrepe, bo od upravičencev,

poleg dela prvostopenjske kontrole in revizijskega organa, v okviru administrativne ocene in ocene upavičenosti, zahtevan podpis izjave o izključitvi dvojnega financiranja. Poleg tega bodo prijavitelji projektov na PS SI-HR morali navesti podatke o pretekli, trenutni in predvideni podpori EU in navesti, kako bodo dosegli usklajevanje z dejavnostmi drugih programih, zlasti da bi se izognili prekrivanju med SI-HR projekti in podobni projekti v nacionalnih in drugih programih EU. Na ravni SVRK - kot organa upravljanja za vse tri programe sodelovanja (SI/ AUS, SI/ HR, SI/ HU), kjer prekrivanja obstajajo, je vzpostavljena koordinacija med programi za ugotavljanje morebitnega tveganja dvojnega financiranja.

♦ Institucije in mehanizmi sodelovanja

Mehanizmi in organi s sedežem v DČ za zagotovitev učinkovitega usklajevanja in izogib dvojnega financiranja na Hrvaškem in v Sloveniji so naslednji:

Pristop Slovenije

V Sloveniji²⁹ SVRK usklajuje razvojno načrtovanje in razvojne dokumente, spremlja izvajanje razvojnih politik in njenih programov. Odgovorna je tudi za medsebojno usklajenost dokumentov razvojnega načrtovanja ter skladnost med nacionalnimi dokumenti in razvojnimi dokumenti EU in drugih mednarodnih organizacij. Znotraj SVRK je vzpostavljen Urad za ETS in finančne mehanizme, Sektor za upravljanje čezmejnih programov. Skupne razvojne strategije bo Slovenija prednostno obravnavala v okviru ETS.

Vsebine, ki so skupne vsem ČP (vključno s tem) in transnacionalnim programom, so večinoma vključene v ukrepih programov makroregij Podonavja, Jadransko-jonskega območja in Območja Alp.

Sodelovanje pri pripravi Partnerskega sporazuma, OP EKP in PS poteka v okviru ene institucije, ki zagotavlja dopolnjevanje in sinergije različnih skladov na nacionalni in regionalni ravni tako v fazi priprave dokumentacije kakor med izvajanjem. V skladu s politiko uravnoteženega regionalnega razvoja, Slovenija na ravni NUTS 3 pripravlja regionalne razvojne programe, za namene izvajanja naložb financiranih iz različnih virov na ključnih razvojnih področjih, ki temeljijo na ozemeljskih izzivih in priložnostih.

Za koordinacijo makroregionalnih strategij je odgovorno Ministrstvo za zunanje zadeve, medtem ko sta usklajevanje in izvajanje posameznih elementov strategije in priprava projektov odgovornost posameznih ministrstev.

V skladu s Partnerskim sporazumom med Slovenijo in EK za obdobje 2014-2020 (30.10.2014) bo **Medresorski koordinacijski odbor** zagotavljal usklajevanje ESI skladov, ki se izvajajo z drugimi mednarodnimi instrumenti

²⁹ Informacije glede sodelovanja v Sloveniji so povzete po dokumentu "Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020" (30.10.2014) in "Pristojnosti Službe vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko", dostopno na spletni strani http://www.svrk.gov.si/si/o_sluzbi/pristojnosti/

financiranja Unije in nacionalnimi instrumenti financiranja ter z EIB. Člani medresorskega koordinacijskega odbora bodo predstojniki organov upravljanja vseh skladov in drugih sodelujočih ministrstev.

Za zagotavljanje prispevka Slovenije k doseganju posameznih tematskih ciljev bo Organ upravljanja v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 ustanovil **strokovne skupine** na delovni ravni za koordinirano pripravo strokovnih podlag. V njih bodo sodelovali predstavniki posredniških teles, nacionalnih organov evropskega teritorialnega sodelovanja, strokovnjaki za posamezna področja makroregijskih strategij, informacijskih točk za neposredne programe EU in po potrebi zunanji strokovnjaki.

Pristop Hrvaške ³⁰

Vlada Republike Hrvaške je ustanovila **Koordinacijski odbor** za pripravo programskih dokumentov za finančno obdobje 2014-2020 in imenovala Ministrstvo za regionalni razvoj in sklade EU kot organ, ki je odgovorno za celotno usklajevanje pri pripravi strateških dokumentov in OP za porabo ESI sredstev 2014-2020.

Po zaključku priprave programa bo Koordinacijski odbor (ob podpori Tehničnih delovnih skupin (TDS) uporabljen kot mehanizem za stalne koordinacije v obliki **Nacionalnega koordinacijskega odbora (v nadaljevanju: NKO)**, ki bo zagotavljal celovito usklajevanje in spremljanje izvajanja in dodeljevanja sredstev ESI (nacionalnih OP in programov sodelovanja v okviru instrumenta za predpristopno pomoč in ESRR) in druge EU in nacionalne instrumente financiranja. TDSji, ki bodo ustanovljeni v skladu z Evropskim kodeksom dobre prakse na področju partnerstva, bodo nudili podporo pri delu NKO pri povečanju vpliva in učinkovitosti skladov.

NKO bo ob podpori TDSjev in tehničnega sekretariata, ki ga bo zagotovil MRRSEU, postopno zamenjal druge trenutno obstoječe platforme za usklajevanje in spremljanje.

Znotraj MRRSEU je ustanovljena enota, ki opravlja funkcijo nacionalnega organa za 11 programov sodelovanja in usklajuje sodelovanje Republike Hrvaške v 13 programih teritorialnega sodelovanja.

Tesno sodelovanje vseh enot je zagotovljeno skozi redno delo znotraj MRRSEU in Agencije za regionalni razvoj (ARR) kakor tudi preko rednih, tedenskih sestankov vodij sektorjev. Sodelovanje z ostalimi deležniki za izvajanje različnih programov je trenutno zagotovljeno preko **Nacionalnega odbora za koordinacijo hrvaškega sodelovanja v transnacionalnih in medregionalnih programih** kakor tudi makroregijskih strategij EU (NO), ki je bil ustanovljen kot ena izmed platform za usklajevanje in spremljanje izvajanja v obdobju 2014-2020. Z namenom nadaljnje racionalizacije dejavnosti usklajevanja in spremljanja je predvideno postopno združevanje NO z Nacionalnim koordinacijskim odborom (NKO) na Hrvaškem. Ključna vloga NKO bo v okviru makroregionalnih strategij, pri katerih sodeluje Hrvaška. Kot skupni koordinator vseh instrumentov in skladov

³⁰ Informacije glede sodelovanja v Sloveniji so povzete po dokumentu Partnerski sporazum med Hrvaško in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020

ima NKO vlogo svetovalnega organa pri financiranju projektov, ki prispevajo k doseganju ciljev medregionalnih strategij. Vsi pomembni deležniki pri izvajanju čezmejnih programov bodo neposredno vključeni v odbore za spremljanje.

7. POGLAVJE

ZMANJŠANJE ADMINISTRATIVNEGA BREMENA ZA UPRAVIČENCE

(sklic: točka (b) člena 8(5) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

Ključno načelo pri programiranju je bilo zmanjšanje administrativnega bremena. V programskem obdobju 2007-2013 je bil glavni izziv upravljanje faze izbora projektov, vključno s preverjanjem administrativne skladnosti in sklepanjem pogodb. Po drugi strani pa je za upravičence ključno breme predstavljajo finančno poročanje in čas, potreben za realizacijo zahtevkov za plačilo. Čeprav so si vsa programska telesa prizadevala za čim hitrejši potek ocenjevanja, pregledovanja in izplačevanja, so se zamude pojavljale zaradi kompleksnosti investicijskih projektov, različnih pravnih okvirjev v Sloveniji in na Hrvaškem, pogostosti obdobja poročanja (za večino projektov vsakih 6 mesecev), pomanjkanja osebja v skupnem sekretariatu in nacionalnih kontrolnih enotah. Oba procesa namreč vključujeta številne preglede in zato zahtevata več časa. Dodatne izzive pri vzpostavitvi kompleksnega sistema spremljanja predstavljajo tudi posebnosti programov teritorialnega sodelovanja.

Glede na izkušnje se bo novi program spopadel predvsem z naslednjimi izzivi:

- poenostavitev postopkov prijave in poročanja (poenostavitev dokumentacije),
- zmanjšanje birokratskih/ administrativnih ovir,
- hitrejše izvajanje postopkov (skrajšanje časa za odločitev o odobritvi projektov, skrajšanje postopkov poročanja in izplačil, hitrejše preverjanje poročil s strani prvostopenjske kontrole, itd)
- uvedba uporabniku prijaznega informacijskega sistema (prilagojenega potrebam programa)
- večji poudarek na vsebini in dodani vrednosti projektov, itd

Za zagotavljanje nemotenega postopka prijave in izvedbe projektov bodo tako za programske partnerje in upravičence uvedeni številni ukrepi za zmanjšanje administrativnega bremena. V programskem obdobju 2014-2020 se bodo izvajali naslednji ukrepi za zmanjšanje administrativne bremena:

♦ Uporaba orodij za usklajeno izvajanje (HIT)

Uporaba INTERACT-ovega informacijskega »Orodja za usklajeno izvajanje« (prijavnica, obrazci za poročanje, administrativni kriteriji, pogoji za upravičenost in merila za ocenjevanje, itd), je še posebej koristna za prijavitelje, ki zapošajo za financiranje iz različnih skladov, saj bodo številni programi uporabljali enak pristop, formate ali pravila, ki bodo tako partnerstvom bolj poznana. Poleg tega uporaba HIT omogoča izmenjavo dobrih praks iz različnih programov evropskega teritorialnega sodelovanja in zagotavlja, da se prijava osredotoča na bistvene sestavne dele, ki so potrebni za dober projekt sodelovanja. HIT se bo uporabil pri

pripravi razpisa v letu 2015. Izobraževanja o HIT se bodo redno izvajala tako za programske organe in telesa, kakor tudi za upravičence.

♦ Razširjena uporaba obračuna poenostavljenih stroškov in pravila o upravičenosti izdatkov na ravni EU

Predvidena je možnost uporabe poenostavljenih stroškov, ki jih omogočajo uredbe ESI (npr. stroški na enoto, povprečnine, pavšalni zneski, skupni stroški itd.), kar bo opredeljeno v razpisu. Cilj uporabe poenostavljenih stroškov je zmanjšanje količine administrativnega dela in pospešitev postopkov poročanja, preverjanja in nadzora. Pri odločanju o pravilih o upravičenosti in možnostih uporabe poenostavljenih stroškov na programski ravni bodo upoštevane izkušnje Organa upravljanja, Organa za potrjevanje in Skupnega sekretariata, ki so delovali v programskem obdobju 2007-2013, kakor tudi Organa prvostopenjske kontrole, kot je opredeljeno v 67. členu (poenostavljeni stroški) in 68. členu (izračun pavšalnega zneska pisarniških in upravnih stroškov) Uredbe o splošnih določbah in v Uredbi Komisije (EU) št 481/2014³¹.

S ciljem usklajenega pristopa, bo Organ upravljanja, v sodelovanju z Organom prvostopenjske kontrole in drugimi udeleženi strankami, za programske partnerje pripravil smernice o upravičenosti stroškov

♦ Poenostavitev sistema za spremljanje (eMS)

Nov sistem za spremljanje je pripravljen na osnovi INTERACT-ovega HIT in v sodelovanju z INTERACT-om in drugimi programi evropskega teritorialnega sodelovanja. Predloge in procesi temeljijo na najbolj bistvenih elementih, struktura pa na analizi dobrih praks iz več programov evropskega teritorialnega sodelovanja. Dejstvo, da veliko programov uporablja iste predloge, bo upravičencem poenostavilo prijave na različne instrumente financiranja.

Spletni sistem spremljanja bo ponujal večjezično orodje, poleg tega pa ne bo več potrebno pošiljati podpisanih dokumentov v papirnati obliki. Omogoča tudi racionalno in učinkovito ravnanje z vsemi spremembami, potrebnimi za prijavo projekta, saj lahko tako upravičenec kot Skupni sekretariat/ Organ upravljanja dostopajo do istih informacij v bazi podatkov. Sistem omogoča interaktivno in/ ali avtomatsko izpolnjevanje obrazcev s strani sistema na podlagi podatkov, ki se shranjujejo v zaporednih fazah postopkov, avtomatski izračun, ki preprečuje napake in pospeši delo, kjer je to primerno, avtomatsko vgrajene kontrole, ki v največji možni meri zmanjšajo potrebo po izmenjevanju dokumentov; generiranje opozoril za obveščanje upravičenca o možnosti izvedbe določene aktivnosti in spletno spremljanje stanja, kar pomeni, da lahko upravičenec spremlja trenutno stanje projekta, kar vse pripomore k večji preglednosti. Upravičenec vsak podatek vstavi samo enkrat, s čimer se izogne dodatnemu delu. Sistem eMS tudi v veliki meri zmanjšuje količino podpisanih in poslanih dokumentov. eMS se bo uporabil pri pripravi razpisa v letu 2015, izobraževanja na področju eMS pa se bodo redno izvajala tako za programske organe in telesa kakor za prijavitelje in upravičence.

³¹ Delegirana uredba Komisije (EU) št. 481/2014 z dne 4. marca 2014 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 1299/2013 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s posebnimi pravili o upravičenosti izdatkov za programe sodelovanja

♦ **Poenostavitev in pospešitev postopka prijave in poročanja**

Omenjene poenostavitve bodo bistveno poenostavile in pospešile postopek prijavljanja in poročanja. Vključujejo tako poenostavitev administrativne dokumentacije in dokumentacije za poročanje kakor tudi spremljajočih postopkov, kot so skrajšanje procesa odločanja o odobritvi projektov (odločbe za predložene projekte bodo izdane vsaj enkrat letno, odločitev Nadzornega organa bo načeloma sprejeta v roku 6 mesecev od oddaje prijave). Preverile se bodo tudi naloge Skupnega sekretariata, Nacionalnih kontrolorjev in dejavnosti Organa za potrjevanje, uveden pa bo tudi enostavnejši postopek izvajanja.

♦ **Uvedba e-kohezije**

Postopno bo uvedena elektronska izmenjava podatkov med upravičenci in programskimi telesi s čimer bo zagotovljen neoviran pretok informacij. S takšnim pristopom se bo tudi zmanjšala potreba po predložitvi dokumentov v tiskani obliki in povečala uporaba elektronske dokumentacije kakor tudi zmanjšala potreba po ročni obdelavi podatkov. Najkasneje do 31.12.2015 bo omogočena elektronska izmenjava dokumentacije med upravičenci in programskimi telesi.

8. POGLAVJE

HORIZONTALNA NAČELA

(sklic: člen 8(7) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

8.1 Trajnostni razvoj

V skladu s Prilogo I Uredbe (EU) št. 1303/2013, točka 5.2 Trajnostni razvoj, upravljalci programa v celotnem življenjskem ciklu programa izvajajo ukrepe za preprečitev ali zmanjšanje okolju škodljivih učinkov posegov ter zagotovitev neposrednih socialnih, okoljskih in podnebnih koristi. Med izvajanimi ukrepi so lahko naslednji:

- usmerjanje naložb v z viri najbolj gospodarne in trajnostne rešitve;
- izogibanje naložbam, ki bi lahko imele znaten negativni vpliv na okolje ali podnebje, in podpora ukrepom za ublažitev prostalih vplivov;
- upoštevanje dolgoročne perspektive, kadar se primerjajo stroški "življenjskega cikla" alternativnih možnosti za naložbe;
- povečanje uporabe zelenih javnih naročil.

Programsko območje je geografsko raznoliko in bogato z naravnimi in kulturnimi vrednotami. Velik del območja je zaradi svoje izjemne biotske raznovrstnosti uvrščen v različne oblike varovanja narave. Po drugi strani pa je programsko območje ekološko občutljivo, posledice podnebnih sprememb pa so vse bolj očitne. Ohranjanje, varovanje in izboljšanje kakovosti okolja predstavljajo jedro strategije programa. Okoljska trajnost se močno odraža v viziji programa in sloganu "Povezani v zelenem".

Okoljski vidiki in cilji se neposredno odražajo v vseh treh prednostnih oseh. Aktivnosti, predlagane v okviru **prednostne osi 1**, so namenjene blaženju posledic podnebnih sprememb in naravnih nesreč, ki nastajajo zaradi povečane poplavne ogroženosti. Obravnavale bodo izboljšanje skupne baze znanja in zmogljivosti, skupno načrtovanje in usklajevanje. Na območju izbranih obmejnih porečij se pričakuje izvedba konkretnih strukturnih ukrepov za preprečevanje poplav, ki temeljijo na okoljsko trajnostnih ekosistemskih rešitvah. **Prednostna os 2** se osredotoča na ohranjanje naravnih in kulturnih virov programskega območja, s posebnim poudarkom na obnovi in aktiviranju kulturne dediščine za trajnostni turizem ter na zaščiti ter obnovi biotske raznovrstnosti. Aktivnosti bodo spet vključevale skupne pristope in razvoj ter izvedbo konkretnih ukrepov za zaščito, obnovo in promocijo kulturnih in naravnih vrednot, zlasti na zavarovanih naravnih območjih, zaledju večjih centrov in oddaljenih območjih. **Prednostna os 3** podpira krepitev zmogljivosti javnih organov in deležnikov, katerih cilj je izboljšanje zdravstvenega in socialnega varstva ter varnosti in dostopnosti obmejnih območij. Aktivnosti vključujejo sodelovanje in krepitev zmogljivosti reševalnih služb za povečanje pripravljenosti in usklajeno

ukrepanje v primeru naravnih ali drugih nesreč (npr. požari). Aktivnosti, namenjene zmanjšanju vrzeli v dostopnosti javnih storitev, lahko vključujejo ugotavljanje potenciala za energetske učinkovite rešitve, povezane z zagotavljanjem mobilnih storitev v oddaljenih območjih, uvajanje e-storitev ali povečanje učinkovitosti infrastrukture na obmejnem območju ali podobno.

Vse operacije, podprte v okviru programa, vključno s tehnično pomočjo, imajo potencial, da upoštevajo okoljske elemente, kot so načrtovanje čezmejnih dogodkov na okolju prijazen način, večja stopnja recikliranja, uporaba lokalne hrane in storitvenih verig, pri čemer ima prednost nakup trajnejših materialov, zmanjševanje potrebe po potovanjih z uporabo spletnih komunikacijskih kanalov in uporaba konceptov trajnostne mobilnosti, zmanjšanje potrebe po tiskanju in podobno.

Upravičence se bo spodbujalo, da pri razvoju in izvajanju projektov v okviru vseh treh prednostih osi vključijo raziskovanje in razvoj ter inovacije, povezane z zaščito okolja, trajnostno in učinkovito rabo virov.

Izbrani kazalniki rezultatov bodo merili napredek pri povečanju okoljske trajnosti, kot je navedeno v 2. poglavju.

Varstvo okolja in trajnostni razvoj bodo posebej upoštevani pri **izbiri operacij na vseh prednostnih oseh**.

Operacije s kakršnim koli znatnim negativnim vplivom na okolje ne bodo podprte. Posebna pozornost bo namenjena izogibanju morebitnim negativnim učinkom na okolje, kot so opredeljeni v Strateški okoljski presoji. Operacije bodo morale biti v skladu z ustrezno okoljsko zakonodajo.

Spodbujajo se predlogi projektov, ki posebej prispevajo k okolju, prilagajanju podnebnim spremembam in preprečevanju tveganj ter upravljanju s tveganji. Prispevek mora biti v vlogi jasno prikazan in ga bo potrebno spremljati ter o njem poročati med izvajanjem in ob zaključku operacije.

8.2 Enake možnosti ter nediskriminacija

Organi programa sledijo cilju enakosti med moškimi in ženskami in bodo sprejeli ustrezne ukrepe za preprečitev vsakršne diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti med pripravo, izvajanjem, spremljanjem in vrednotenjem operacij.

V programskem območju so bile ugotovljene pomembne regionalne razlike v splošni družbeno-gospodarski razvitosti kot tudi med specifičnimi območji (odročna in obmejna območja, otoki). Razkorak med mestom in podeželjem je razviden iz razlik v dostopnosti javnih storitev, poveztljivosti, revščini, izseljevanju in depopulaciji na nekaterih območjih, neenakosti na področju zdravja in drugih. **Posebne ciljne skupine**, ki potrebujejo posebno pozornost, vključujejo starejše osebe, mlade brezposelne in prebivalce, ki živijo v oddaljenih in nerazvitih območjih, invalide, družine z nizkimi dohodki in druge. Vključenost in raznolikost je zato pomemben cilj programa.

Vključujoč razvoj bo obravnavan zlasti v okviru prednostnih osi 3 in 2. Aktivnosti v okviru **prednostne osi 3** se osredotočajo na razvoj partnerstev med javnimi institucijami in deležniki za povečanje zdravja, varnosti in dostopnosti storitev na območjih, kjer obstajajo znatne vrzeli v zagotavljanju storitev. Zdravstveno varstvo in promocija zdravja, socialno varstvene storitve, civilna zaščita, mobilnost in povezljivost območij so področja, ki se bodo posebej obravnavala za ciljne skupine, ki so v slabšem položaju. Brezposelnost in pomanjkanje podjetniških pobud so nadaljnji izzivi območja programa. Priložnosti za brezposelne in zlasti prebivalstvo na podeželju bodo obravnavane v okviru **prednostne osi 2**. Aktivnosti, namenjene obnovi in aktiviranju kulturne in naravne dediščine, bodo spodbujale razvoj novih trajnostnih turističnih proizvodov in storitev in tako povečevale zaposlitvene možnosti in dostop do novega znanja ter krepitev zmogljivosti. Po drugi strani je pri naložbah v naravno in kulturno dediščino potrebno upoštevati možnosti za zagotavljanje dostopnosti obnovljene in nove infrastrukture ter storitev za invalide in starejše. Razvijanje produktov in storitev za nova občinstva lahko vključuje ciljne skupine, ki jim grozi izključenost. Tudi **prednostna os 1** obravnava enake možnosti; ukrepi za preprečevanje poplavne ogroženosti bodo ustvarili priložnosti za prebivalce območij, kjer je zaradi nevarnosti poplav ogrožen razvoj.

Vse prednostne osi bodo podprle krepitev socialnega kapitala območja s podporo razvoja znanj in spretnosti ciljnih skupin na področjih/ temah, ki jih obravnavajo prednostne osi. Poleg tega bodo izdelki, storitve in infrastruktura, ustvarjeni s podporo programa, dostopni vsem državljanom.

Načela enakih možnosti in nediskriminacije se bodo upoštevala pri izboru operacij v okviru vseh prednostnih osi. Med izvajanjem bodo morali vsi upravičenci spoštovati načela nediskriminacije in zagotoviti, da se bodo aktivnosti izvajale v skladu z načeli enakosti spolov. Prispevek bo moral biti jasno opredeljen v prijavi, spremljanje in poročanje o prispevku pa bo zagotovljeno med izvajanjem in ob zaključku operacije. Spoštovanje načel enakih možnosti in nediskriminacije se lahko obravnavan tudi v okviru vrednotenja programa.

8.3 Enakost žensk in moških

Organi programa sledijo cilju enakosti med moškimi in ženskami in sprejemajo potrebne ukrepe za preprečitev vsakršne diskriminacije med pripravo, izvedbo, spremljanjem in vrednotenjem operacij v okviru programa.

Poglavitne razlike med moškimi in ženskami se v območju programa podobno kot na nacionalni ravni nanašajo na stopnjo zaposlenosti ali brezposelnosti, enako plačilo za enako delovno mesto, udeležbo žensk na visokih upravljaljskih položajih, udeležbo v politiki in mnoge druge. V programskem območju delež brezposelnih žensk presega delež brezposelnih moških.

Pri vseh prednostnih oseh obstaja potencial za vključitev posebnih ukrepov za spodbujanje enakosti med spoloma, predvsem pri prednostni osi 2 in 3. V okviru **prednostne osi 3** so ukrepi lahko povezani z enakimi možnostmi moških in žensk za prevzem položajev v določenih storitvah (npr. civilna zaščita ali poklici v

zdravstvu), ugotavljanjem zaposlitvenih priložnosti za ženske in moške pri zagotavljanju storitev socialnega varstva za ostarele na oddaljenih območjih. Upoštevanje razlik in posebnih potreb žensk in moških se lahko obravnava tudi pri vprašanjih kazalnikov zdravstvenega varstva in promocije zdravja. V okviru **prednostne osi 2** je mogoče spodbujati zaposlitvene možnosti za ženske na varovanih območjih narave in podeželskih območjih v povezavi z razvojem trajnostnega turizma. Spodbujanje različnih talentov moških in žensk se lahko razvije tudi na področju varovanja in spodbujanja nematerialne kulturne dediščine.

Kjer primerno, bodo upravičenci morali preučiti razlike med spoloma in preučiti izvajanje dejavnosti, ki spodbujajo enakopravno obravnavo v projektih. Potencialne prijavitelje se bo skozi predstavitev programa in navodila za prijavitelje spodbujalo k analizi potreb žensk in moških ali skupin, ki trpijo zaradi diskriminacije, kjer je to primerno, in njihovo upoštevanje pri izvajanju. Vsi upravičenci se bodo morali izogibati kakršnikoli diskriminaciji in zagotoviti, da se pri izvajanju aktivnosti spodbuja enakopravno sodelovanje žensk in moških. Pomembno je, da se ne podpira dejavnosti, ki bi nenamerno ustvarile nove ovire zaradi razlik v spolu. Med izvajanjem bo zahtevano tudi poročanje o izvajanju horizontalnih tem.

Enakost med moškimi in ženskami je prav tako potrebno upoštevati pri ureditvi upravljanja programa. Organi programa bodo zagotovili, da pri imenovanju osebja, kakor tudi pri vseh drugih dejavnostih, ne bi prišlo do kakršne koli diskriminacije zaradi spola. Kjer primerno, se lahko v okviru spremljanja zbirajo podatki, razčlenjeni glede na spol (npr. kazalniki v povezavi s krepitvijo sposobnosti in dejavnostmi ozaveščanja, spodbujanjem zdravstvenega varstva, socialnega varstva in zdravstvenih storitev). Kjer je primerno, se vprašanja enakosti spolov lahko obravnavajo tudi v okviru dejavnosti vrednotenja.

9. POGLAVJE

LOČENI ELEMENTI – V OBLIKI PRILOG V TISKANI VERZIJI DOKUMENTA

(sklic: točka (e) člena 8(2) Uredbe (EU) št. 1299/2013)

9.1 Veliki projekti, ki se bodo izvajali med programskim obdobjem

(sklic: točka (e) člena 8(2) uredbe (EU) št. 1299/2013)

9.2 Okvir uspešnosti programa sodelovanja

Zbirna tabela je samodejno ustvarjena preko SFC2014 na podlagi tabel, opisanih po prednostnih oseh.

9.3 Relevantni partnerji, vključeni v pripravo programa sodelovanja

Ministrstva in druga nacionalna telesa (Slovenija)	Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in Evropsko kohezijsko politiko
	Ministrstvo za zunanje zadeve
	Ministrstvo za okolje in prostor
	Ministrstvo za infrastrukturo
	Ministrstvo za zdravje
	Ministrstvo za kulturo
	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
	Ministrstvo za obrambo
	Urad Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu
	Slovenski regionalno razvojni sklad
	Zavod RS za varstvo narave
	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Ministrstva in druga nacionalna telesa (Hrvaška)	Ministrstvo za regionalni razvoj in EU sklade
	Ministrstvo za okolje in varstvo narave
	Ministrstvo za kmetijstvo
	Ministrstvo za kulturo
	Ministrstvo za zdravstvo
	Ministrstvo za socialno politiko in mlade
	Ministrstvo za pomorstvo, promet in infrastrukturo

	Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvaške
	Ministrstvo za turizem
	Hrvatske vode
Razvojne agencije,	Azra d.o.o.
podjetja in inovacijske	AZRR – Agencija za ruralni razvoj Istre
podporne organizacije	INKUBATOR SEŽANA d.o.o.
	IRTA D.O.O. IRTA ISTARSKA RAZVOJNA TURISTIČKA AGENCIJA POREČ
	Istarska Razvojna Agencija (IDA) d.o.o.
	JAVNA RAZVOJNA AGENCIJA OBČINE ORMOŽ
	LUR
	Lokalni pospeševani center Pivka
	MRA
	Pomurski tehnološki park
	Prleška razvojna agencija, giz
	RA KOZJANSKO
	RA SAVINJA
	RA SAVINJSKA REGIJA
	RA SJEVER - DAN D.O.O.
	RA SOTLA
	Razvojni center Murska Sobota
	RCI CELJE
	RCR ZAGORJE
	Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske
	Regionalni center za razvoj Zagorje
	Regionalni razvojni center Koper
	RGZC
	RIC SLOVENSKA BISTRICA
	RRA MEDZIMURJE REDEA D.O.O.
	RRA MURA
	RRA PORIN
	RRA Posavje
	RRA Zeleni kras
	RRA ZELENİ KRAS
	SAŠA INKUBATOR d.o.o.
	VG Poduzetnički centar

	Zaklada za poticanje partnerstva ISTRA
	ZAVOD C-TCS, SLOVENSKI ORODJARSKI GROZD
Raziskovalni instituti	Ekonomski inštitut Maribor
	Gozdarski inštitut Slovenije
	HRVATSKI ŠUMARSKI INSTITUT, PAZIN
	Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenija
	INŠTITUT ZA KREATIVNI RAZVOJ MLADINE
	Institut za poljoprivredu i turizam POREČ
	Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU
	ORZ-Okoljsko raziskovalni zavod
Socialne in	CENTER ZNANJA PREKOMEJ
zdravstvene storitve	CENTER ZA INKLUZIJU I PODRŠKU U ZAJEDNICI PULA
	Center za zdravje in razvoj –MS
	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, ISTARSKA ŽUPANIJA
	Zveza prijateljev mladine Maribor
	Zveza prijateljev mladine Slovenije
Zbornice	Gospodarsko zbornico Dolenjske in Bele Krajine
	Območna obrtno-podjetniška zbornica Šmarje pri Jelšah
	Obrtnička komora Istarske županije
	OOZ CELJE
	OOZ sežana
	SŠGZ
	ŠTAJERSKA GOSPODARSKA ZBORNICA
Mesta in občine	Grad Buje (HR)
	Grad Duga Resa
	GRAD KAROVAC
	GRAD LABIN
	GRAD OROSLAVJE
	GRAD ROVINJ
	Grad Velika Gorica
	Grad Velika Gorica
	MO Maribor
	MO VELENJE
	MO Celje
	MO Koper

	OBČINA BRASLOVČE
	Občina Cirkulane
	OBČINA ČRNOMELJ
	OBČINA HAJDINA
	Občina Krško
	Občina Lendava
	OBČINA LJUBNO
	OBČINA METLIKA
	OBČINA PIVKA
	Občina Radenci
	OBČINA ŠENTJUR
	Občina Sevnica
	Občina Slovenske Konjice
	OBČINA ŠMARJE PRI JELŠAH
	OBČINA ŠTORE
	OBČINA VOJNIK
	OBČINA ŽALEC
	Občina Zavrč
	OPČINA BRDOVEC
	OPČINA RADOBOJ
	Općina Viškovo
	Skupna služba ZIR, UE Šmarje pri Jelšah
Okraji	Istarska županija
	Karlovačka županija
	Varaždinska županija
Naravni parki	Javna ustanova "Nacionalni park Brijuni"
	JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE MEDVEDNICA
	JU Nacionalni park Risnjak
	JU NATURA HISTRICA
	Kozjanski park
	KP LJ. BARJE
	JU Park Medvednica
	Notranjski regijski park
	NU Brijuni
	Park Škocjanske jame

	ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE
Kmetijske storitve in	KGZ CELJE
storitve za razvoj	KGZS - Zavod Lj
podeželja	KGZS NOVA GORICA
	KGZS-Zavod Maribor
	LAG FRANKOPAN
	Iag Istočna Istra
	LAG ZELENI BREGI
	ZRP POMELAJ, z.o.o., MALA POLANA
Gospodarske javne	Komunala Metlika d.o.o.
službe	Komunalno Ozalj d.o.o.
Kultura in šport	KŠTM Sevnica
	KUD OŠTRC
	Kulturni dom Krško in enote Mestni muzej Krško, Galerija Krško in Grad Rajhenburg
	Posavski muzej Brežice
	Riječki sportski savezu
Promet	LUČKA UPRAVA UMAG-NOVIGRAD
Odbori za turizem	TURISTIČKA ZAJEDNICA MEDZIMURSKA ŽUP
	TURISTIČKA ZAJEDNICA OBČINE MARIJA BISTRA
	TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE ŠTRIGOVA
	TZ Istarske županije
	ZAVOD CELEIA CELJE
Zaposlovanje,	Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje
izobraževanje, razvoj	Izobraževalni center Prah d.o.o.
človeških virov	LJUDSKA UNIVERZA ŠENTJUR
	LU ORMOŽ
	LU ROGAŠKA SLATINA
	UPI - Ljudska univerza Žalec
	HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁLJIVANJE, KRAPINA
	RACIO D.O.O.
	MOZAIK
	ŠOLSKI CENTER VELENJE
	Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije – Turistica
	Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče
	UP ZRS

	UP FHŠ
	Visokošolsko središče Sežana,
Civilna zaščita,	Društvo za reševalne pse Burja
urgenca in reševalne	Zavod za hitnu medicinu Krapinsko-zagorske županije;
storitve	Jamarska reševalna služba/Jamarska zveza Slovenije
	Gasilska zveza Slovenije, PGD Postojna
	Gasilska zveza Črnomelj
	Gasilska zveza Črnomelj
	Gasilska zveza Kočevje
	Gasilska zveza Loška dolina
	Gasilska zveza Ormož
	Gasilska zveza Sevnica
	Gasilska zveza Slovenije
	Gasilska zveze Šentjernej
	PGD Gornja Radgona
	Vatrogasna zajedinica grada Čabar
	VATROGASNA ZAJEDNICA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE
Ostalo	DTRDD
	ENVIRODUAL D.O.O.
	Eplan d.o.o.,
	FIMA Projekti d.o.o.
	FMTU
	HGK ŽK PULA
	Mednarodna ustanova Sirius
	OKP ROGAŠKA SLATINA, D.O.O.
	SAVAPROJEKT KRŠKO
	TELEVIZIJA AS MURSKA SOBOTA
	Zavod Roka, zavod za projektni management
	STIK LAŠKO